

Wymagania edukacyjne z j. polskiego - klasa III
Kształcenie literacko-kulturowe z elementami tekstologii

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
I. Początki nowoczesności	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
<p>* J. Konowalska, I. Mokrzan <i>Nasz wspólny świat. Podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego dla klasy trzeciej gimnazjum;</i></p>	<p>* zna zadania uczniów, nauczyciela oraz rodziców wynikające z kontraktu; * wymienia epoki literackie, które będą omawiane w klasie III; * omawia zawartość treściową podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego, dostrzega układ chronologiczno-zagadnieniowy; * wymienia działy kształcenia językowego omawiane w klasie III; * potrafi wskazać stałe elementy konstrukcyjne obu podręczników; * posługując się <i>Indeksem autorów</i>, wyszukuje w podręczniku biogram pisarza oraz korzystając z <i>Indeksu terminów</i> – znajduje wybrane pojęcie; * zna terminy: <i>antykwariat, biały kruk, faksymile</i> oraz <i>falsyfikat</i>; * uczeń z orzeczeniem z PPP wie, jakie epoki literackie będą omawiane w klasie III i potrafi wymienić działy językoznawstwa zawarte w podręczniku do kształcenia językowego.</p>	<p>* potrafi sprawnie wyszukiwać potrzebne informacje, posługując się indeksami i słownikami zawartymi w podręczniku; * umie korzystać z przypisów; * określa ramy czasowe i kolejność epok omawianych w klasie III; * posługując się <i>Spisem treści</i>, wskazuje tematy i motywy przewodnie poszczególnych rozdziałów oraz poprawnie je komentuje; * wyjaśnia celowość zastosowania chronologicznego układu treści w podręczniku oraz doboru tekstów na zasadzie kontekstów w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego; * dostrzega, że działy kształcenia językowego w klasie III są tymi samymi działami językoznawstwa, które były omawiane w klasie II; * rozumie, czym się różnią pod względem ważności informacje zawarte w <i>Definicjach</i> i <i>Teoriach</i> (podstawowe, obowiązkowe) od treści zamieszczonych w <i>To warto wiedzieć</i> (dodatkowe, nieobowiązkowe); * potrafi wyjaśnić różnicę między antykwarem i księgarnią, wie, w jaki sposób można stać się posiadaczem białego kruka; ma świadomość, że faksymile nie jest falsyfikatem.</p>	<p>* odbiera komunikaty; * wyszukuje w tekście, a następnie porządkuje potrzebne informacje; * samodzielnie dociera do informacji; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * tworzy spójne wypowiedzi ustne.</p>
<p>* D. Kałwa <i>Rewolucje techniczne i przemiany kulturowe</i>, s. 12; * film <i>Titanic</i> w reż. J. Camerona.</p>	<p>* potrafi pracować w grupie, analizować czytany fragment tekstu i wyselekcjonować najważniejsze informacje, opisać obrazy zamieszczone w podręczniku, a następnie zaprezentować przygotowany materiał na forum klasy; * zna XIX-wieczne wynalazki funkcjonujące do dziś, podaje przykłady przedmiotów, które wyszły już z użycia; * ma świadomość znaczenia wynalazków przekazujących informacje o charakterze masowym dla rozwoju kultury masowej i jej ujednocnienia; * wykorzystując informacje przekazywane przez</p>	<p>* aktywnie pracuje w grupie, potrafi poprawnie, rzeczowo i zrozumiale dla rówieśników zaprezentować przygotowany materiał; * swobodnie omawia nowinki techniczne i zmiany kulturowe XIX i XX w., zna przyczyny oraz okoliczności ich pojawienia się; * argumentuje swoje tezy i podaje przykłady na ich poparcie, korzysta z cytatów z tekstu oraz reprodukcji obrazów zamieszczonych w podręczniku; * dostrzega związek ryciny z odpowiednim fragmentem</p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach</p>

	<p>rówieśników, samodzielnie uzupełnia tabelę dotyczącą zmian w stylu życia oraz mentalności ludzi, potrafi ocenić wpływ wynalazków na zmiany cywilizacyjne;</p> <p>* korzystając ze wskazówek nauczyciela, sporządza notatkę w formie tabeli;</p> <p>* zna i rozumie pojęcia: rewolucja naukowo-techniczna, kultura masowa, środki masowego komunikowania;</p> <p>* przygotowuje w grupie krótką prezentację multimedialną na temat wybranego wynalazku omawianych epok, jego projekt lub prototyp.</p>	<p>tekstu, opisuje ją i komentuje;</p> <p>* samodzielnie i sprawnie uzupełnia tabelę, poprawnie formułuje wpisy w formie równoważników zdań;</p> <p>* rozumie znaczenie pojęć: rewolucja naukowo-techniczna, kultura masowa, środki masowego komunikowania i posługuje się nimi w swoich wypowiedziach;</p> <p>* przygotowuje poprawną i ciekawą pod względem formalnym i językowym prezentację multimedialną na zadany temat, wykorzystuje do jej przygotowania informacje z innych źródeł wiedzy niż podręcznik.</p>	<p>ustnych;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści;</p> <p>* świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu;</p>
	<p>* opisuje ogólne odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu;</p> <p>* wymienia główne przyczyny katastrofy statku;</p> <p>* wczuwa się emocjonalnie w sytuację bohaterów oraz wydarzenia przedstawione w filmie;</p> <p>* dzieli się z kolegami refleksjami po obejrzeniu filmu;</p> <p>* rozumie termin <i>retrospekcja</i>;</p> <p>* zauważa zastosowanie retrospekcji w filmie;</p> <p>* zna najważniejszych twórców filmu;</p> <p>* dostrzega podziały społeczne zachowane na statku;</p> <p>* wie, że <i>Titanic</i> nie jest filmem dokumentalnym i łączy w sobie rzeczywiste wydarzenia i postaci z fikcją filmową;</p> <p>* odróżnia fikcję filmową od kłamstwa;</p> <p>* dostrzega dobrą grę aktorską odtwórców głównych ról;</p> <p>* zauważa główne zagadnienia filmu dotyczące fascynacji rozwojem techniki, miłości, empatii, ograniczeń społecznych (zwłaszcza kobiet), postaw i wyborów w obliczu zagrożenia życia;</p> <p>* korzystając z pomocy nauczyciela, formułuje przesłanie filmu i interpretację ostatniej sceny.</p>	<p>* zna najważniejszych twórców filmu i kojarzy ich nazwiska z innymi dziełami filmowymi;</p> <p>* wyjaśnia pojęcie <i>retrospekcja</i> i używa go w swojej wypowiedzi;</p> <p>* omawia walory artystyczne filmu, które mogły zaważyć na decyzji Akademii Filmowej o przyznaniu 11 nagród;</p> <p>* ma wiele głębokich przemyśleń na temat filmu i chętnie dzieli się nimi z klasą;</p> <p>* zauważa różne postawy ludzkie, także w obliczu tragedii, ujawnia swoje sympatie i antypatie, identyfikując się z bohaterami pozytywnymi;</p> <p>* przedstawia główne przyczyny katastrofy statku:</p> <ul style="list-style-type: none"> – fascynacja postępem technicznym – przekonanie o przewadze człowieka nad siłami natury, – brak wystarczającej ilości sprzętu ratowniczego, – niedostosowane procedury i przepisy bezpieczeństwa, – nieprzygotowanie planu ewakuacji na wypadek zagrożenia, – uwarunkowania społeczne i kulturowe (najcenniejsze jest życie najbogatszych), – panika; <p>* odczytuje podział statku na trzy pokłady jako symbol funkcjonowania społeczeństwa;</p> <p>* wymienia przyczyny katastrofy;</p> <p>* rozumie znaczenie oraz cel fikcji filmowej i ma świadomość, że jej wprowadzenie nie jest próbą zafalszowania prawdy, lecz elementem wizji artystycznej.</p>	<p>* wyszukuje w bibliotece źródła potrzebnych mu informacji;</p> <p>* korzysta ze słownika: języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych, synonimów i antonimów oraz szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej.</p>
<p>* C. van Doren <i>Tajemnice Homo sapiens</i>, s. 25.</p>	<p>* potrafi wyszukać w tekście zdania wyjaśniające, czym jest podświadomość i jakie są główne założenia darwinowskiej teorii ewolucji;</p> <p>* samodzielnie streszcza informacje zawarte w rubryce <i>To</i></p>	<p>* potrafi wymienić argumenty, którymi posługiwali się i posługują przeciwnicy Z. Freuda i K. Darwina – wyjaśnia, na czym polega błąd w rozumowaniu najbardziej zagorzałych adwersarzy obu naukowców;</p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów</p>

	<p>warto wiedzieć;</p> <ul style="list-style-type: none"> * znajduje w tekście przykłady opinii i potrafi je odróżnić od faktów; * zna pojęcia: <i>podświadomość, darwinowska teoria ewolucji</i>; * uzupełnia luki w notatce przygotowanej przez nauczyciela; * redaguje notatkę biograficzną, korzystając z podręcznika i encyklopedii. 	<ul style="list-style-type: none"> * ma świadomość, że ich odkrycia przyczyniły się do rozwoju psychologii, biologii oraz innych dziedzin wiedzy; * sprawnie uzupełnia luki w tekście przygotowanym przez nauczyciela; * samodzielnie redaguje poprawną notatkę biograficzną, korzystając z różnych źródeł wiedzy, w tym źródeł elektronicznych; * potrafi oddzielić w wypowiedzi fakty od opinii. 	<ul style="list-style-type: none"> i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
<p>* A. Banach <i>Historia pięknej kobiety</i>, s. 31.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia różne pojęcia kojarzące się ze światem mody; * zna i rozumie pojęcia: <i>moda, styl, warstwa społeczna (stan), krąg kulturowy</i>; * pracuje w grupie, selekcjonuje informacje zawarte w tekście, następnie na forum klasy, na podstawie tekstu i rycin przedstawia wygląd kobiet w danym okresie; * wskazuje na rycinach zamieszczonych w tekście elementy stroju i wyglądu w nim opisane; * czytając tekst, korzysta z informacji zawartych w przypisach; * rozpoznaje najbardziej charakterystyczne stroje określające tożsamość narodową, stan lub pozycję społeczną kobiet; * korzystając ze słownika frazeologicznego języka polskiego, wymienia epitety mogące tworzyć związki wyrazowe z rzeczownikiem <i>strój</i>; * na podstawie przypisów w tekście oraz posługując się słownikiem języka polskiego, tworzy uproszczone artykuły hasłowe w przygotowanym samodzielnie słowniczku mody. 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że historia damskiej mody to nie tylko historia strojów, lecz także świadectwo przemian zachodzących w życiu i mentalności kobiet – potrafi wyjaśnić tę zależność; * potrafi poprawnie użyć terminów: <i>moda, styl, warstwa społeczna (stan), krąg kulturowy</i>; * efektywnie pracuje w grupie, inspirowa koleżanki do działań twórczych, potrafi zaplanować pracę i ciekawie zaprezentować przygotowany materiał, posługując się przy tym poprawną polszczyzną; * stosuje zasady komunikacji niewerbalnej w celu zainteresowania odbiorców swoją wypowiedzią; * analizuje ryciny i dostrzega na nich również te elementy stroju i wyglądu, które nie zostały opisane w tekście; * rozdziela wizerunki kobiet z różnych kręgów kulturowych i różnych warstw społecznych na podstawie ich stroju; wie, jaką pełnią one funkcję (np. strój służbowy, narodowy, regionalny); * korzystając ze słownika frazeologicznego, języka polskiego i wyrazów bliskoznacznych, gromadzi słownictwo związane ze słowem <i>strój</i>; * redaguje obszerny słowniczek mody męskiej i żeńskiej, zawierający nazwy zawarte w podręczniku, słowniku języka polskiego, internecie; wie, jak wyglądają opisane w nim elementy strojów, potrafi je wskazać na rycinach. 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że historia damskiej mody to nie tylko historia strojów, lecz także świadectwo przemian zachodzących w życiu i mentalności kobiet – potrafi wyjaśnić tę zależność; * potrafi poprawnie użyć terminów: <i>moda, styl, warstwa społeczna (stan), krąg kulturowy</i>; * efektywnie pracuje w grupie, inspirowa koleżanki do działań twórczych, potrafi zaplanować pracę i ciekawie zaprezentować przygotowany materiał, posługując się przy tym poprawną polszczyzną; * stosuje zasady komunikacji niewerbalnej w celu zainteresowania odbiorców swoją wypowiedzią; * analizuje ryciny i dostrzega na nich również te elementy stroju i wyglądu, które nie zostały opisane w tekście; * rozdziela wizerunki kobiet z różnych kręgów kulturowych i różnych warstw społecznych na podstawie ich stroju; wie, jaką pełnią one funkcję (np. strój służbowy, narodowy, regionalny); * korzystając ze słownika frazeologicznego, języka polskiego i wyrazów bliskoznacznych, gromadzi słownictwo związane ze słowem <i>strój</i>; * redaguje obszerny słowniczek mody męskiej i żeńskiej, zawierający nazwy zawarte w podręczniku, słowniku języka

			polskiego, internecie; wie, jak wyglądają opisane w nim elementy strojów, potrafi je wskazać na rycinach.
* test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 40.	* rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje poprawnie test w 40 proc.	* rozwiązuje poprawnie test w 95–100 proc.	

II. Praca dla siebie i innych	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		
Treści nauczania	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	Wymagania wynikające z podstawy programowej
<p>* wprowadzenie do rozdziału 2. <i>Praca dla siebie i innych</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 43; * A. Asnyk <i>Do młodych</i>, s. 44.</p>	<p>* zna podstawowe różnice między założeniami programowymi epoki romantyzmu i pozytywizmu; * rozumie terminy: pozytywizm, pozytywista, racjonalizm, utilitaryzm, pragmatyzm, scjentyzm; * wie, kim był A. Asnyk, czyta wiersz i korzystając ze wsparcia nauczyciela, analizuje utwór; * określa budowę wersyfikacyjno-składniową utworu oraz rodzaj rymów; * określa adresata wiersza (młodzi pozytywiści) oraz osobę mówiącą w wierszu (poetę, który zwraca się do odbiorców w drugiej osobie l.mn. i nie utożsamia się z adresatami); * rozpoznaje podstawowe cechy manifestu w analizowanym utworze; * samodzielnie wyszukuje w tekście środki poetyckie, zwłaszcza apostrofy (a także: wykrzyknienia, epitety, metafory, anafory) i określa ich funkcję; * redaguje pisemną wypowiedź, w której przedstawia argumenty na poparcie podanej tezy.</p>	<p>* zna i rozumie podstawowe założenia filozofii pozytywizmu; * właściwie interpretuje głosowo tekst (dobra dykcja, intonacja, tempo mówienia, interpretacja znaków interpunkcyjnych), dostrzega rytmiczność i śpiewność poezji A. Asnyka; * odróżnia cechy liryki bezpośredniej od liryki pośredniej; * samodzielnie analizuje i interpretuje wiersz, poprawnie nazywa środki poetyckie w nim występujące i określa ich funkcje; * sprawnie określa schemat wersyfikacyjny utworu (5-wersowe zwrotki, wersy 11-, 10- i 6-sylabowe) oraz układ rymów: abaab; * potrafi, korzystając z podpowiedzi nauczyciela, dostrzec podobieństwo manifestu A. Asnyka <i>Do młodych</i> oraz manifestu A. Mickiewicza <i>Oda do młodości</i>; wyciąga właściwe wnioski; * samodzielnie redaguje notatkę w punktach.</p>	<p>* rozpoznaje problematykę utworu; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, apostrofy, puenty); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane; * tworzy spójne wypowiedzi pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje</p>

<p>* E. Orzeszkowa <i>Nad Niemnem</i>, s. 46; * L. Wyczółkowski, <i>Orka</i> (obraz), s. 47; * K.I. Gałczyński <i>Pieśń VII</i>, s.50; * N. de Largillière, <i>Studium rąk</i> (obraz), s. 51;</p>	<p>* wie, kim była E. Orzeszkowa, potrafi wymienić tytuły kilku najważniejszych jej utworów; * zna pojęcia: praca u podstaw, praca organiczna, realizm; * analizuje tekst pod kierunkiem nauczyciela, odpowiadając na pytania zamieszczone w podręczniku, wyszukuje odpowiednie informacje i przytacza cytaty na poparcie swojej wypowiedzi; * wie, że proza pozytywistyczna pełniła cele edukacyjne (powieść tendencyjna), potrafi własnymi słowami wyjaśnić, co charakteryzuje tę prozę; * grupuje bohaterów powieści zgodnie z wyznawanymi przez nich systemami wartości; * samodzielnie analizuje i interpretuje tekst, odpowiadając na pytania zamieszczone pod tekstem; * wyszukuje związki frazeologiczne związane z pracą, posługując się słownikiem frazeologicznym oraz słownikiem języka polskiego; * bierze udział w dyskusji na temat znaczenia pracy w życiu współczesnych ludzi; * określa temat wiersza oraz wypowiada się na temat mocy, jaką ręce mają w stwarzaniu rzeczy; * przeprowadza analizę wersyfikacyjną tekstu wiersza <i>Pieśń VII</i>.</p>	<p>* zna najważniejsze wydarzenia z biografii E. Orzeszkowej i w jej kontekście interpretuje niektóre fragmenty książki; * uwzględni kontekst biograficzny przy analizie utworu; * potrafi wskazać, które działania bohaterów <i>Nad Niemnem</i> mają charakter pracy organicznej i pracy u podstaw; * wykazuje znajomość pojęć z teorii literatury; * odczytuje intencje narratora; * wyszukuje w tekście archaizmy; wie, czym jest stylizacja środowiskowa; * wskazuje w tekście cechy powieści realistycznej; * opisuje elementy realistyczne na obrazie L. Wyczółkowskiego <i>Orka</i>; * odczytuje fragmenty świadczące o wychowawczym aspekcie utworu pozytywistycznego; * aktywnie uczestniczy w dyskusji, stawiając tezy na temat znaczenia pracy kiedyś i dziś, zwłaszcza pracy fizycznej; * samodzielnie odkrywa główne idee tekstu <i>Pieśń VII</i>; * potrafi odpowiedzieć na pytanie, dlaczego poeta nadał swojemu utworowi charakter pieśni; * grzecznie i stanowczo broni własnego zdania; * wykorzystuje przy wypowiedzi pozajęzykowe środki wyrazu (gest, mimikę itp.); * odczytuje symbolikę obrazu <i>Studium rąk</i> N. de Largillière.</p>	<p>przekazywanym informacjom.</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (archaizmów, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników); * korzysta ze słownika: języka polskiego, poprawnej polszczyzny, frazeologicznego, wyrazów obcych, synonimów i antonimów oraz szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi.</p>
<p>* film <i>Nad Niemnem</i> w reż. Z. Kuźmińskiego i K. Chodury oraz przygotowane jego fragmenty, umożliwiające analizę poszczególnych kadrów w czasie lekcji;</p>	<p>* opisuje ogólne odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie, dotyczące miłości, poczucia wspólnoty, solidarności, patriotyzmu; * prezentuje sylwetki głównych bohaterów, ujawnia swoje sympatie i antypatie; * zauważa odmienne postawy społeczne i obyczajowe przedstawicieli dworu i zaścianka, wartościuje je; * opisuje piękno kadrów przedstawiających nadniemeńskie plenery; * zna i rozumie pojęcia charakterystyczne dla sztuki filmowej: film pełnometrażowy, film kostiumowy, adaptacja filmowa, dialog, monolog, kadr, scena, ujęcie, plan filmowy; * dostrzega dobrą grę aktorską odtwórców głównych ról, w tym debiutantów – Iwony Katarzyny Pawlak (Justyny Orzełskiej) i Adama Marjańskiego (Jana Bohatyrowicza);</p>	<p>* wyraża własne opinie na temat filmu; * do opisu wrażeń z obejrzanego filmu wykorzystuje terminologię dotyczącą filmowych środków wyrazu, a nie środków charakterystycznych dla literatury; * porównuje w książce i filmie różne formy przekazu w tej samej scenie opowiadającej o żniwach; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich życiowe ideały, ocenia ich postawy moralne; * potrafi dostrzec retrospektywne nawiązania do powstania styczniowego; * opisuje wady i zalety duchowe mieszkańców Bohatyrowicz oraz Korczyna; * wyjaśnia, na czym polegał megalomania Jana i Cecylii oraz Jana i Justyny; * pisze recenzję z filmu, poprawnie redagując część sprawozdawczą i krytyczną, w której zawiera własne oceny.</p>	<p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film; * rozróżni informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój psychiczny, moralny i fizyczny człowieka; społeczeństwo i kultura; region i Polska; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, inność, poczucie wspólnoty,</p>

	<p>* redaguje recenzję filmu na podstawie przygotowanego wspólnie planu.</p>		<p>solidarność, sprawiedliwość; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze.</p>
<p>* B. Prus <i>Katarynka</i>, s. 52; * J. Ciągliński, <i>Ociemniała</i> (obraz), s. 58; * W. Broniewski <i>Ociemniały</i>, s. 65.</p>	<p>* zna najważniejsze cechy gatunkowe noweli, dostrzega je w tekście; * korzystając ze wskazówek nauczyciela, analizuje tekst <i>Katarynki</i>; * posługując się poprawną terminologią (narrator, bohater, odbiorca, fabuła, akcja), potrafi określić, w jaki sposób w utworze został ukazany los niepełnosprawnego dziecka; * potrafi ocenić postawy naganne i godne pochwały; * porównuje los dziecka niepełnosprawnego w XIX i XXI stuleciu; * dostrzega związek tematyczny między nowelą B. Prusa, obrazem J. Ciąglińskiego oraz wierszem W. Broniewskiego; * rozumie przesłanie zawarte w wierszu <i>Ociemniały</i>; * rozpoznaje w zdaniach imiesłowu przymiotnikowe i przysłóvkowe.</p>	<p>* czyta cicho w szybkim tempie; * wykorzystuje do poprawnego zrozumienia tekstu informacje zawarte w przypisach; * wskazuje punkt kulminacyjny i pointę utworu; * przeprowadza analizę porównawczą sposobu prezentowania osoby niepełnosprawnej w różnych tekstach kultury (w utworze prozatorskim i poetyckim, obrazie); * wyczerpująco komentuje obraz J. Ciąglińskiego, uzasadniając jego związek z nowelą, wyraża własne opinie; * dostrzega podobieństwa i różnice w losie ociemniałych dzieci XIX i XXI w., potrafi wskazać ich przyczyny; * układa poprawne zdania pod względem logicznym, składniowym i interpunkcyjnym z imiesłowami przymiotnikowymi i przysłóvkowymi.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację); * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka, dramat); * rozpoznaje czytany utwór jako nowelę; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * zamienia mowę niezależną na zależną.</p>
<p>* A. Czechow <i>Kameleon</i>, s. 101; * zdjęcie kameleona, s. 102;</p>	<p>* zapamiętuje ciekawostki dotyczące wyglądu i właściwości kameleona; * potrafi korzystać z encyklopedii; * zna teść opowiadania pt. <i>Kameleon</i>;</p>	<p>* zna budowę artykułu hasłowego w encyklopedii i potrafi poprawnie odczytać zawarte w nim wiadomości, w tym dane zawarte w kwalifikatorach; * płynnie czyta tekst;</p>	

	<ul style="list-style-type: none"> * wskazuje realistyczne elementy świata przedstawionego; * potrafi opowiedzieć treść noweli, poprawnie porządkując elementy świata przedstawionego; * dostrzega kontrast w zachowaniu i wypowiedziach Oczumielowa, kiedy ten sądzi, że pies jest bezpieczny i potem, kiedy przypuszcza, że jest to pies generała lub jego brata; * wyjaśnia związek tytułu z postawą bohatera; * ocenia postępowanie bohatera; * stara się ćwiczyć precyzyjność wypowiedzi; * rozpoznaje wypowiedzenie wprowadzające i wypowiedzenie wprowadzane w mowie niezależnej. 	<ul style="list-style-type: none"> * samodzielnie analizuje nowelę, dostrzegając w utworze treści ukryte, metaforyczne; * wskazuje motyw komizmu opowiadania; * wyjaśnia alegoryczne znaczenie tytułu; * krytycznie ocenia postawę bohatera – brak własnych poglądów, bezduszne postępowanie wynikające ze strachu – argumentując swoje sądy; * wykorzystuje w swoich wypowiedziach wiedzę z zakresu znajomości cech gatunkowych opowiadania – wie, czym różni się opowiadanie od noweli; * zna interpunkcję wypowiedzi w formie mowy niezależnej. 	
<ul style="list-style-type: none"> * H. Sienkiewicz <i>Pan Zagłoba</i>, s. 82; 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że słowem można skrzywdzić drugiego człowieka, zna etyczne zachowania językowe; * odróżnia prawdę od kłamstwa, ma świadomość, że prawo do ujawniania prawdy nie jest bezwarunkowe i bezpieczeństwo drugiego człowieka jest wystarczającym powodem do zachowania w niektórych sytuacjach milczenia i dyskrecji; * rozumie pojęcia: <i>etyka słowa, fikcja literacka, fikcyjność</i>; * rozumie, czym różni się fikcja literacka od kłamstwa; * określa główne elementy świata przedstawionego powieści historycznej; * charakteryzuje narratora powieści; * charakteryzuje Onufrego Zagłobę, odwołując się do cytatów w tekście i ciekawostce To warto wiedzieć; * wie, co to jest archaizacja, potrafi znaleźć w tekście archaizmy; * wypisuje z tekstu wyrazy, wyrażenia i zwroty służące stylizacji języka na język dawny (archaizmy) i wyjaśnia ich znaczenie; * redaguje rozprawkę, zachowując wszystkie cechy charakterystyczne dla tej formy wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> * samodzielnie formułuje sądy na temat znaczenia prawdy i prawdomówności w życiu społecznym; * potrafi podać przykłady etycznych i nieetycznych zachowań językowych, bez trudu rozpoznaje je w tekstach; * wie, że fikcyjność jest cechą zarówno utworów realistycznych, jak i fikcyjnych; * na podstawie konstrukcji świata przedstawionego kwalifikuje <i>Potop</i> jako powieść historyczną; * odwołuje się w swoich wypowiedziach do wiedzy z historii Polski w XVII w.; * rozpoznaje w powieści elementy fikcji literackiej, wie, czym różni się ona od kłamstwa; * analizuje postępowanie Zagłoby i samodzielnie wyciąga wnioski, dobiera właściwe epitety w celu scharakteryzowania tej postaci; * dostrzega komizm w kreowaniu postaci Zagłoby; * wie, w jakim celu autor stosuje archaizmy; potrafi określić ich funkcję. 	<ul style="list-style-type: none"> * przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksje nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobata, dezaprobata, negację, prowokację); * dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy manipulacji; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, artystyczny; * dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe, archaizmy); * tworzy spójne wypowiedzi pisemne: rozprawkę.
<ul style="list-style-type: none"> * W. Okoń <i>Dziela Jana Matejki</i>, s. 95; * duże reprodukcje 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, kim był J. Matejko, potrafi przyporządkować jego osobę do określonego okresu historycznego; * opowiada wrażenia po obejrzeniu reprodukcji obrazów, 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi wymienić kilka najbardziej znanych dzieł J. Matejki, m.in. <i>Poczet królów i książąt polskich, Bitwa pod Grunwaldem, Stańczyk, Kazanie Skargi, Rejtan – Upadek</i> 	<ul style="list-style-type: none"> * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu;

<p>obrazów Jana Matejki pt. <i>Stańczyk w czasie balu na dworze królowej Bony wobec straconego Smoleńska, Kazanie Skargi, Rejtan – Upadek Polski</i>.</p>	<p>dostrzega, że najczęściej przedstawiają dużą liczbę osób, większość z nich ma rysy indywidualne, zauważa drobiazgowo opracowanie szczegółów, określa charakterystyczną dla artysty tonację kolorów; * potrafi wskazać postacie opisane w tekście W. Okonia na reprodukcjach obrazów; * zdaje sobie sprawę ze znaczenia, jakie miało malarstwo J. Matejki dla rodaków; * zapisuje notatkę w punktach pod kierunkiem nauczyciela.</p>	<p><i>Polski, Kościuszko pod Raclawicami;</i> * na podstawie informacji zawartych w tytule wnioskuje, co przedstawia obraz; * wciela się w rolę przewodnika po muzeum (kustosza) i opowiada kolegom o wybranym obrazie J. Matejki; * wie, za co J. Matejko był gloryfikowany, a za co krytykowany przez jemu współczesnych; * samodzielnie redaguje notatkę w punktach.</p>	<p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: sztuki plastyczne; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach.</p>
<p>* M. Konopnicka <i>Rota</i>, s. 99; * teksty przysięg składanych przez żołnierzy Wojska Polskiego (przygotowane przez nauczyciela).</p>	<p>* wie, co wydarzyło się we Wrześni w 1901 r. oraz o ustawie o wywłaszczeniu Polaków z ziemi – ma świadomość związku tych wydarzeń z tekstem <i>Roty</i>; * potrafi wskazać Wrześnię na mapie Polski oraz wie, do którego zaboru należała; * określa, kim jest podmiot liryczny i w której osobie się wypowiada, a także do kogo kierowany jest apel zawarty w <i>Rocie</i> (wszystkich Polaków pragnących wyzwolenia swej ojczyzny); * wymienia podobieństwa w tekście Roty i formułach przysięg wojskowych, dostrzega powtarzającą się formułę: <i>Tak mi dopomóż Bóg</i>; * wskazuje środki poetyckie i określa ich funkcje w utworze; * podaje znaczenia archaizmów; * prezentuje swoje zdanie na temat współczesnego rozumienia patriotyzmu i poczucia obowiązku wobec ojczyzny; * opanowuje pamięciowo utwór M. Konopnickiej i recytuje go, stosując poprawną dykcję.</p>	<p>* zdaje sobie sprawę z represji, jakim ulegali Polacy żyjący w Polsce rozbiorowej; * wymienia różne sposoby prześladowań przez zaborców i sposoby oporu; * wymienia sposoby obrony Ducha polskiego zawarte w utworze: nie emigrować z kraju (<i>nie rzucim ziemi...</i>), nie ulegać zaborcy (<i>nie damy pogrześć mowy; nie damy, by nas zniemczył wróg</i>), być gotowym do orężnego bronięcia ojczyzny (<i>orężny hufiec stanie nasz; pójdziem, gdy zabrzmi złoty róg</i>); * komentuje najbardziej kontrowersyjny wers <i>Roty</i>: <i>Nie będzie Niemiec pluł nam w twarz</i>; * potrafi dokonać analizy porównawczej tekstów pochodzących z różnych epok – współczesnych przysięg i <i>Roty</i>, omówić podobieństwa i różnice w konwencji literackiej oraz formie; * widzi różnice w sposobie wyrażania patriotyzmu w czasach niewoli i niepodległości; * prezentuje z pamięci dojrzałą interpretację tekstu Roty, stosuje poprawną intonację, dykcję i emisję głosu oraz wykazuje zrozumienie prezentowanych treści.</p>	<p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, puenty, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub we fragmentach).</p>
<p>* E. Orzeszkowa <i>Emancypacja kobiet</i>, s. 66; * sufrażystki dopominające się o prawa wyborcze kobiet (rysunek), s. 70; * M. Krüger <i>Godzina</i></p>	<p>* wskazuje podobieństwa i różnice w sytuacji kobiet z końca XIX i początku XXI w.; * wymienia na podstawie obu tekstów umiejętności i zalety dobrze wychowanej panny z XIX w. i konfrontuje ten wizerunek z wzorem idealnie wychowanej dziewczyny z XXI w.; * wymienia powody zależności kobiet od rodziców i mężów;</p>	<p>* dostrzega różnice między XIX-wiecznym artykułem publicystycznym a XX-wiecznym tekstem literackim, którego akcja osadzona jest w wieku XIX; * wymienia podobieństwa i różnice w sytuacji kobiet w roli córki, matki i żony w XIX i XX w.; * potrafi podać przykłady nieprzestrzegania równości praw kobiet i mężczyzn we współczesnym świecie – naruszenia</p>	<p>* rozróżnia gatunki publicystyczne prasowe, radiowe i telewizyjne (artykuł); * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p>

<p><i>pańskiej róży</i>, s. 72.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wie, co to jest stereotyp myślowy; * wymienia cechy pozytywistycznego artykułu prasowego; * poprawnie analizuje zapisy dotyczące równości kobiet i mężczyzn zawarte w artykule 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (zad. 8, s. 71 podręcznika); * ma świadomość, jakie znaczenie dla rozwoju kraju ma zawodowa praca kobiet (praca połowy pracującego społeczeństwa); * zna wyznaczniki gatunkowe powieści młodzieżowej; * wymienia zalety i wady życia kobiet w XIX i XX w., odwołując się do tekstu; * potrafi odmienić nazwisko głównej bohaterki <i>Godziny pańskiej róży</i> – Szemiot (Szemiotówna) zgodnie z zasadami opisanymi w podręczniku do kształcenia językowego na s. 78. 	<p>artykułu 33 Konstytucji Rzeczypospolitej Polski;</p> <ul style="list-style-type: none"> * posługuje się w swojej wypowiedzi terminami: emancypacja, (<i>emancypantka, sufrażystka</i>), feminizm, równouprawnienie, stereotyp myślowy; * zna najważniejsze wydarzenia z historii emancypacji kobiet – wie, że w Polsce po raz pierwszy przyznano kobietom powszechne prawo wyborcze w 1918 r.; * wymienia ujemne zjawiska emancypacji kobiet w XX w., których nie dostrzegała Anda; * porównuje język utworów pochodzących z różnych epok literackich, potrafi udowodnić na tej podstawie, że polszczyzna się zmienia, a także omówić podobieństwa i różnice w sposobie ujęcia tematu, konwencji literackiej; * wskazuje w tekście fragmenty monologu wewnętrznego głównej bohaterki. 	<ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobata, dezaprobata, negację, prowokację); * dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * przestrzega zasad etyki mowy w różnych sytuacjach komunikacyjnych; * stosuje zasady korzystania z zasobów bibliotecznych, wyszukuje w bibliotece źródła potrzebnych mu informacji.
<p>Test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 106.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40 proc. 	<ul style="list-style-type: none"> * rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc. 	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
III. Pytanie o sens istnienia	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	Uczeń:
<p>* wprowadzenie do rozdziału 3. <i>Pytanie o sens istnienia</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 109.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi określić lata, w których rozwijała się kultura Młodej Polski; * zna znaczenie nazwy Młoda Polska i zapisuje ją (w przeciwieństwie do pozostałych nazw epok) wielkimi literami; * wie, że koniec XIX w. to okres względnego spokoju w Europie, a jednocześnie czas ekspansji kolonialnej i narastania konfliktów między mocarstwami oraz klasami społecznymi; * wie, że ideały pozytywizmu – idea solidarności społecznej i organicznego rozwoju – okazały się utopią; 	<ul style="list-style-type: none"> * określa ramy czasowe Młodej Polski, wymienia przesłanki, które przyczyniły się do rozwoju tego prądu artystycznego – opisuje tło społeczno-historyczne wydarzeń w Polsce, wie o odradzaniu się idei walki o niepodległość, która została przekuta w czyn w czasie I wojny światowej; * rozumie przyczyny odrzucenia ideałów pozytywizmu, potrafi je wyjaśnić; * samodzielnie selekcjonuje informacje na temat Młodej Polski zawarte we wstępie do rozdziału; * wymienia kulturowe odrębności końca XIX w. w dziedzinie sztuki, literatury oraz obyczajaju i potrafi je porównać do 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;

	<ul style="list-style-type: none"> * zna najważniejsze wyznaczniki nowego prądu kulturowego; * zna znaczenie pojęć: dekadentyzm, fin de siècle, symbolizm, impresjonizm; * ma świadomość, jakie nastroje panowały u schyłku wieku; * wie, że największą wartością dla młodopolan była sztuka; * zapisuje notatkę podyktowaną przez nauczyciela. 	<p>kulturowych wyznaczników pozytywizmu;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wie o reaktywacji romantycznych wartości (poezji Mickiewicza i Słowackiego w związku z setnymi rocznicami ich urodzin), a także o tym, że nie wszystkie idee romantyczne zostały przejęte przez młodopolan; * poprawnie wyjaśnia pojęcia związane z literaturą i kulturą oraz filozofią Młodej Polski. 	<ul style="list-style-type: none"> * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny; * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.
<ul style="list-style-type: none"> * K. Przerwa-Tetmajer <i>Koniec wieku XIX</i>, s. 110; * M. Hillar <i>My z drugiej połowy XX wieku</i>, s. 112; * S. Wyspiański, <i>Portret Jana Stanisławskiego</i> (obraz), s. 111. 	<ul style="list-style-type: none"> * notuje najważniejsze informacje biograficzne dotyczące K. Przerwy-Tetmajera; * charakteryzuje uczucia i zachowania człowieka końca XIX w.; osoba rozczarowana, melancholijna, pesymistycznie nastawiona do życia, przepełniona smutkiem, nie ma poczucia celu ani sensu istnienia, odczuwa ideową pustkę, lęk, a nawet strach przed niewiadomą, niemoc do działania, bezsilność, zniechęcenie, brakuje jej poczucia wewnętrznego spokoju, stabilizacji, nadziei (dodatково rozwiązuje zad. 8, s. 111); * rozumie pojęcie <i>dekadent</i>, posługuje się nim w swoich wypowiedziach; * opisuje wizerunek Jana Stanisławskiego jako dekadenta (strój, fryzurę, zarost); * wymienia propozycje postaw, zapatrywań mających przewyciężyć chorobę wieku: przekleństwo, ironia, wzdrganie, rozpacz, walka, rezygnacja, byt przeszły, użycie; * określa długość strof (cztery wersy), liczbę zgłosek w każdym wersie (13), układ i rodzaj rymów (abba), żeńskie; * własnymi słowami charakteryzuje postawy ludzi końca XX w. opisane w utworze M. Hillar: wstydzą się ujawniania uczuć, okazywania słabości, tego, że potrzebują miłości, czułości drugiego człowieka, nie przyznają się do tego, że cierpią, udają twardych, dopiero w samotności okazują swe prawdziwe emocje; * uzasadnia postępowanie ludzi z końca XX w., odwołując się do własnych doświadczeń; * wie, że pierwszy człowiek stał już na Srebrnym Globie oraz że atom to podstawowy składnik materii i nie jest niepodzielny; * dostrzega analogie w treści utworu M. Hillar i K. Przerwy-Tetmajera, formułuje wnioski dotyczące 	<ul style="list-style-type: none"> * analizuje tekst, nazywa uczucia osoby mówiącej w wierszu, używając przede wszystkim epitetów, określa jej stosunek do rzeczywistości i światopogląd; * potrafi wykazać, że osoba mówiąca w wierszu jest przedstawicielem dekadentyzmu – dekadentem; * własnymi słowami, zwięźle określa motyw centralny wiersza; * dostrzega, że osoba mówiąca w wierszu identyfikuje się z adresatami (<i>Co zostało nam...</i>); * wie, czym charakteryzuje się liryka inwokacyjna, wskazuje jej elementy w utworze; * rozumie i wyjaśnia metaforyczne znaczenie obrazu mrówki rzuconej na szynę przed pędzący pociąg; * uzasadnia negowanie przez podmiot liryczny wszystkich zaproponowanych postaw; * potrafi wskazać miejsce średniówki (po 7 sylabie); * streszcza na podstawie informacji zawartych w <i>To warto wiedzieć</i> najważniejsze tezy filozofii A. Schopenhauera; * zna imię i nazwisko pierwszego człowieka, Amerykanina, który stanął na Księżycu; wie, że atom składa się z neutronów i protonów oraz chmury elektronów; * wymienia zachowania typowe dla ludzi końca XX w. i potrafi uzasadnić, dlaczego wielu ludzi ukrywa uczucia pod maską lekceważenia i obojętności; * potrafi wytłumaczyć, o jakiej cesze człowieka mówią sformułowania „rozbijający atomy”, „zdobywcy księżycy”; * zauważa, że język wiersza M. Hillar jest zbliżony do mowy potocznej; * dostrzega ironię w wypowiedziach osoby mówiącej w wierszu; * wyciąga wnioski z podobieństwa przesłań obu utworów. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobatę, dezaprobatę, negację, prowokację); * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor, składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań), fonetyki (rymu, rytmu)); * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara, samotność, inność, sprawiedliwość; * dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtujące swoją tożsamość; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod

	<p>podobnego odczuwania i okazywania emocji ludzi różnych epok.</p>		<p>względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi.</p>
<p>* C. Baudelaire <i>Albatros</i>, s. 113; * T. Różewicz <i>Kto jest poetą</i>, s. 114.</p>	<p>* wie, kim był C. Baudelaire oraz że tworzył w epoce romantyzmu; * zna tytuł <i>Kwiaty zła</i>; * potrafi wyjaśnić związek wiersza <i>Albatros</i> z tytułem tomiku, w którym został zamieszczony; * analizuje teksty, wyszukuje odpowiednie informacje i posługuje się cytatami na poparcie swojej wypowiedzi; * wymienia i nazywa cechy Poety opisane w obu wierszach, daje przykłady charakterystycznych dla niego zachowań, samodzielnie zapisuje je w zeszycie; * dostrzega, że zachowania bohatera lirycznego w obu tekstach są ukazane na zasadzie kontrastu; * rozróżnia wartości pozytywne i ich przeciwieństwa; * wie, że albatros to ptak-symbol oraz kogo symbolizuje; * zna pojęcia: kryptonim, kontrast, symbol oraz symbolizm – potrafi je wyjaśnić; * samodzielnie formułuje typowe zachowania Poety na podstawie wiersza T. Różewicza; * wyszukuje i nazywa środki stylistyczne w obu wierszach – ma świadomość, że w zabawie w detektywa stanowią one klucz do rozszyfrowywania tajnego dokumentu (szyfrogramu); * uczestnicząc w dyskusji, dąży do precyzyjnego wysławiania się i stosuje właściwe konwencje językowe zależnie od środowiska (np. sposób zwracania się do nauczyciela); * redaguje notatkę w punktach, poprawną pod względem merytorycznym i formalnym, zawierającą elementy charakterystyki postaci; * samodzielnie czyta w domu tekst opowiadania sensacyjno-kryminalnego o Sherlocku Holmesie i przygotowuje się do jego analizy.</p>	<p>* ma świadomość znaczenia poezji francuskiego poety dla poetów symbolistów; * zna tytuł <i>Kwiaty zła</i> i potrafi wyjaśnić jego znaczenie; * wciela się w rolę szkolącego się detektywa, aktywnie uczestniczy w szkoleniu, przyjmując konwencję zabawy; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów, stara się odkrywać ich metaforyczne sensy; * potrafi parafrazować słowa poety, przekładając je na własne słowa, a nie tylko cytować wiernie tekst utworu; * wykorzystuje do analizy tekstów informacje zawarte w przypisach, wstępikach do utworów oraz ciekawostkach <i>To warto wiedzieć</i>; * poprawnie interpretuje utwór, samodzielnie redagując poszczególne elementy charakterystyki Poety; * rozpoznaje kontrast jako główną zasadę konstrukcyjną obu utworów; * potrafi podać przykłady utworów literackich, w których wykorzystano motyw poety-ptaka; * kojarzy związek wprowadzonych pojęć – kryptonim, kontrast, symbol oraz symbolizm – z treścią obu wierszy; * określa funkcję środków stylistycznych zastosowanych w obu utworach; * dyskutując z kolegami i nauczycielem, przestrzega zasad etyki mowy; * po zebraniu wszystkich elementów określających wygląd zewnętrzny i profil psychologiczny dokonuje syntezy zagadnienia i formułuje wniosek; * sporządza obszerną notatkę, poprawną pod względem merytorycznym i językowym; * przygotowuje się w domu do analizy tekstu opowiadania A. Conan Doyle’a, porządkując informacje wg klucza podanego w zadaniu domowym.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor), składni, fonetyki (rymu, rytmu); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, puenty); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. cierpienie, lęk, nadzieja, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z osobą, do której mówi; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz</p>

<p>* A. Conan Doyle <i>Pieć pestek pomarańczy</i>, s. 138.</p>	<p>* wie, jakie niezwykle umiejętności posiadał J. Bell oraz że podobnymi autor obdarzył głównego bohatera swoich opowiadań, a także kto jest ich narratorem (J.H. Watson); * streszcza fragment opowiadania A. Conan Doyle'a, prezentując poszczególne wydarzenia w porządku chronologicznym; * próbuje odtworzyć sposób dedukowania Sherlocka Holmesa, głównie na podstawie jego wyjaśnień, których udziela Watsonowi lub Openshawowi; * opisuje Sherlocka Holmesa, wybierając z tekstu elementy charakterystyki oraz samodzielnie określając cechy słynnego detektywa na podstawie jego zachowania – przygotowuje notatkę w punktach; * zna terminy: dedukcja, dedukcyjna metoda śledztwa (wie, że posługiwał się nią Sherlock Holmes i potrafi wyjaśnić, na czym ona polega), kryminalistyka, kryminal; * na podstawie znajomości filmów detektywistycznych opowiada o współczesnych metodach prowadzenia śledztwa (np. daktyloskopii, badaniach genetycznych itp.); * wie, że <i>Pieć pestek pomarańczy</i> to opowiadanie detektywistyczne, potrafi uzasadnić dlaczego; * podaje przykłady słynnych detektywów – bohaterów filmowych lub książkowych.</p>	<p>* wnioskuje i wyjaśnia, dlaczego A. Conan Doyle wprowadził do swoich opowiadań przyjaciela Holmesa – dr. J.H. Watsona i dlaczego to właśnie jemu powierzył rolę narratora (na podstawie ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i>); * opisuje najważniejsze wydarzenia opowiadania, dobrze kojarząc związki przyczynowo-skutkowe, potrafi dokonać syntezy informacji zawartych w tekście i odtworzyć proces dedukcji detektywa; wyciąga wnioski na podstawie danych zawartych w tekście; * uzupełnia na podstawie kontekstu informacje opuszczone przez autora; * sprawnie tworzy charakterystykę Sherlocka Holmesa, dostrzega jego wady i zalety, potrafi uzasadnić, dlaczego wzbudza on od tyłu lat sympatię czytelników; * samodzielnie redaguje w punktach notatkę, logicznie porządkując cechy i umiejętności Sherlocka Holmesa; * wie, na czym polega dedukcja i sam potrafi wyprowadzać logiczne wnioski z różnych założeń, które uznaje za fakty; * zna najważniejsze wyznaczniki gatunkowe opowiadania detektywistycznego; * wie, co to jest literatura popularna; * wymienia podobieństwa i różnice między współczesnymi a XIX-wiecznymi metodami znanymi kryminalistycy; * potrafi podać przykład współczesnego bohatera wzorowanego na postaci Sherlocka Holmesa.</p>	<p>interpunkcyjne. * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * rozpoznaje odmiany gatunkowe literatury popularnej: opowiadanie detektywistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: charakterystyka postaci literackiej; * tworzy plan twórczy własnej wypowiedzi; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych.</p>
<p>* <i>Curriculum vitae</i></p>	<p>* wie, że wyrażenie <i>curriculum vitae</i> pochodzi z języka łacińskiego i oznacza życiorys; * stosuje poprawną wymowę wyrażenia: <i>kurikulum wite;</i> * zapamiętuje główne elementy schematu CV zaproponowanego w podręczniku; * zbiera informacje dotyczące danych osobowych detektywa, jego wykształcenia, dodatkowych umiejętności i kwalifikacji, przebiegu doświadczenia zawodowego, osiągnięć zawodowych, otrzymanych nagród lub wyróżnień oraz zainteresowań i pasji;</p>	<p>* zna poprawną wymowę, znaczenie i pochodzenie wyrażenia <i>curriculum vitae</i> oraz jego angielski skrót CV; * wie, że w programie Word oraz w internecie istnieje wiele ogólnodostępnych schematów CV, potrafi je wyszukać i stworzyć dokument wg podanego wzorca; * sprawnie formułuje poszczególne elementy życiorysu Sherlocka Holmesa, dopisując brakujące dane wg własnego pomysłu, zachowując jednak zasady prawdopodobieństwa; * redagując poszczególne punkty, uwzględnia cel, w jakim jest pisany dokument (staranie o przyjęcie do nowej pracy);</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * porządkuje wszystkie dane wg podanych w podręczniku kategorii; * przebieg kariery zawodowej podaje w porządku odwrotnie chronologicznym; * uzupełnia CV bohatera dodatkowymi informacjami podanymi przez nauczyciela, wpisując je we właściwe miejsca schematu dokumentu; * stara się przedstawić osobę Sherlocka Holmesa w jak najlepszym świetle, eksponując najważniejsze pod tym względem informacje o nim, pomijając wszystkie jego wady czy braki w wykształceniu; * redaguje curriculum vitae na komputerze, formatując tekst wg podanego w podręczniku schematu; * samodzielnie poprawia ewentualne błędy ortograficzne i interpunkcyjne. 	<ul style="list-style-type: none"> * elastycznie dopasowuje schemat CV podany w podręczniku do własnych potrzeb; * zbiera i porządkuje informacje na temat Sherlocka Holmesa w zeszycie, a następnie tworzy wersję elektroniczną dokumentu – potrafi wprowadzić wszystkie dane do jednego z szablonów programu Word lub samodzielnie przygotować tabelę z szablonem CV, analogicznym do tego w podręczniku do kształcenia językowego; * umiejętnie dobiera słowa, unika powtórzeń, dąży do precyzji wypowiedzi; * posługuje się tylko oficjalną odmianą polszczyzny, stosuje zasady etykiety językowej; * przestrzega reguł ortograficznych, stylistycznych, interpunkcyjnych (stosuje średnik). 	<ul style="list-style-type: none"> * tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: życiorys i CV; * dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze, poprawia ewentualne błędy językowe, ortograficzne oraz interpunkcyjne; * stosuje zasady etykiety językowej; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * sprawnie posługuje się oficjalną odmianą polszczyzny.
<ul style="list-style-type: none"> * K. Przerwa-Tetmajer <i>Widok ze Świnicy do Doliny Wierchcichej</i>, s. 118; * W. Podkowiński, <i>Impresjonistyczny obraz pt. „Jezioro w parku”</i> (obraz), s. 119. 	<ul style="list-style-type: none"> * czyta definicję impresjonizmu w słowniczku i samodzielnie uzupełnia punkty notatki (zaznaczone obok – w lewej kolumnie – pogrubioną czcionką); * zna imiona i nazwiska impresjonistów, których obrazy zostały zamieszczone w podręczniku (C. Monet, W. Podkowiński); * głośno odczytuje notatkę; * opisuje własnymi słowami obrazy impresjonistów przygotowane przez nauczyciela: określa ich tematykę, kolorystykę, przedstawioną porę roku i dnia, zwraca uwagę na stworzoną na obrazie atmosferę i oświetlenie; * wie, na czym polegała metoda malowania impresjonistów (bez znajomości terminu <i>dywizjonizm</i>); * wie, jak ważnym tematem w twórczości młodopolan były Tatry; * zna nazwisko T. Chałubińskiego oraz przydomek Sabała (Jan Krzeptowski); * określa temat utworu; * wie, że Świnica i Dolina Wierchcicha to prawdziwe miejsca leżące w Tatrach; * wymienia elementy krajobrazu przedstawione w utworze: zbocza gór, mgła, potok, las smrekowy, głąz, skały, dolina; * wskazuje miejsce, w którym ujawnia się podmiot liryczny; * pod kierunkiem nauczyciela wskazuje elementy 	<ul style="list-style-type: none"> * samodzielnie, poprawnie formułuje notatkę wg podanego schematu; * wie, z jakiego kraju wywodzi się impresjonizm i co oznacza słowo <i>impresja</i>; * opisując obrazy impresjonistów, wykorzystuje informacje zawarte w <i>Słowniczku terminów związanych ze sztuką</i>, potrafi własnymi słowami określać emocje wywołane przez to malarstwo, swobodnie mówi o swoich wrażeniach; * głośno czyta utwór, w dojrzały sposób interpretuje jego treść, poprawnie intonując znaki interpunkcyjne; * poprawnie określa temat utworu; * zna przyczyny popularności Tatr w XIX w.; * wie, kim był T. Chałubiński oraz Sabała; * wie, gdzie leży Świnica i Dolina Wierchcicha; * wskazuje fragmenty, w których ujawnia się podmiot liryczny – dekadent (dwie ostatnie strofy tekstu); * opisuje w szczegółach krajobraz tatrzański widziany oczami młodopolskiego dekadenta; * potrafi wydzielić w tekście kolejne kadry impresjonistycznego obrazka; * rozpoznaje utwór jako przykład liryki bezpośredniej (wskazuje świadczące o tym formy gramatyczne zaimków i czasowników – 1os. l.p.); * wymienia i nazywa środki poetyckie wykorzystywane przez poetę do tworzenia obrazów impresjonistycznych w wierszu: 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. historyczny; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, archaizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rytmu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * rozumie komunikaty o skomplikowanej

	<p>impresjonistycznej techniki w utworze: spokój panujący w naturze, ulotność, niepowtarzalność podziwianego widoku, przedstawianie swobodnych skojarzeń, większa liczba przymiotników niż rzeczowników, wyeksponowane walory brzmieniowe języka, występowanie głównie rzeczowników konkretnych, a nie pojęciowych;</p> <p>* przygotowuje rysunek pejzażu złożony z drobnych barwnych plam.</p>	<p>wskazuje epitety i dostrzega ich przewagę liczebną w porównaniu do rzeczowników, analizuje elementy instrumentacji głoskowej.</p>	<p>organizacji – werbalne i niewerbalne;</p> <p>* rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w obrazie;</p> <p>* korzysta ze słowników, m.in. ze szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe).</p>
<p>* C. Monet, <i>Stogi siana</i> (obrazy), s. 121;</p> <p>* J. Kasprzowicz <i>Krzak dzikiej róży w Ciemnych Smreczynach</i>, s. 120.</p>	<p>* odwołując się do podpisów do rycin, określa pory dnia, w których zostały namalowane stogi siana – rano i po południu;</p> <p>* opisując ryciny, posługuje się nazwami podstawowych kolorów i ich odcieni;</p> <p>* rozumie znaczenie wyrazów i związków wyrazowych: Ciemne Smreczyny, złom, turnia, kosodrzewina, limba, sikława, grań, wykroń;</p> <p>* nazywa uczucia, które wywołują następujące elementy krajobrazu: szare złomy, turnia śliska, kosodrzewiny wężowiska, głażne ławy, tchnienie burzy (budzą niepokój u czytelnika);</p> <p>* wskazuje dwa najważniejsze, skontrastowane ze sobą elementy pejzażu: pasowy krzak dzikiej róży oraz próchniejącą limbę, określa ich symbolikę;</p> <p>* wie, że młodopolscy symboliści sugerowali różne znaczenia za pomocą obrazów oddziałujących na różne zmysły – próbuje odgadnąć sugerowane przez poetę metaforyczne, symboliczne znaczenia ukryte w opisywanym krajobrazie;</p> <p>* zauważa, że pejzaż – choć statyczny, opisany czasownikami oznaczającymi ruch, „migotającymi” barwami – ma swoją dynamikę;</p> <p>* wie, że we wszystkich częściach został opisany ten sam krajobraz, tylko za każdym razem w nieco inny sposób, w innej porze dnia;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie kolorów i dźwięków w poszczególnych częściach utworu, ulotność atmosfery i oświetlenia, rozpoznaje w sposobie obrazowania styl impresjonistyczny;</p> <p>* zauważa, że krzakowi dzikiej róży przypisane zostały cechy ludzkie;</p> <p>* próbuje odczytać przesłanie wiersza;</p> <p>* określa długość strof i układ rymów – na tej podstawie</p>	<p>* dostrzega na obrazach C. Moneta impresjonistyczny styl obrazowania: ten sam pejzaż o pogodnych barwach, ukazany w różnych porach dnia; zauważa, że w zależności od światła zmienia się jego kolorystyka, po południu widoczne są wydłużone cienie przedmiotów;</p> <p>* zna nazwy wielu kolorów i ich odcieni, posługuje się przymiotnikami złożonymi oznaczającymi barwy, np. jasnozielony, zielono-żółty itp.;</p> <p>* potrafi wskazać w utworze wyrazy pochodzące z gwary góralskiej;</p> <p>* opisuje własne odczucia po przeczytaniu wiersza, zauważa wyczuwalny dramatyzm sytuacji (atmosferę zagrożenia);</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje różę i limbę, odwołując się do cytatów z tekstu;</p> <p>* pamięta znaczenie terminów: <i>symbol, symbolizm, impresjonizm</i>, wie, co to jest <i>sugestia</i>;</p> <p>* określa znacznie symboli pojawiających się w utworze – krzaku dzikiej róży oraz limby;</p> <p>* wie, w jaki sposób dany obraz oddziałuje na zmysły odbiorcy, rozpoznaje sugestie poety;</p> <p>* wskazuje czasowniki oznaczające stany i czynności, ma świadomość, że te ostatnie sugerują ruch poszczególnych obiektów, np. krzaku dzikiej róży;</p> <p>* ma świadomość, że sposób obrazowania w wierszu jest charakterystyczny dla impresjonistów, że jest próbą ukazania konkretnej, ale niepowtarzalnej chwili oraz, że we wszystkich częściach utworu został przedstawiony ten sam wycinek krajobrazu;</p> <p>* potrafi określić pory dnia, w które zostały utrwalone w poszczególnych częściach utworu;</p> <p>* poprawnie określa przesłanie wiersza jako pojedynek sił życia i śmierci, młodości i starości itp.;</p> <p>* rozpoznaje po układzie strof i rymów gatunek liryki – sonet.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (wyrazy gwarowe);</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, samotność;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;</p> <p>* rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze</p>

	rozpoznaje sonet.		emocjonalnym; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (metafor), składni (różnego typu zdań), fonetyki (rymu, rytmu); * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją.
* L. Staff, <i>Deszcz jesienny</i> , s. 122; * J. Malczewski, <i>Melancholia</i> (obraz – duża reprodukcja), s. 124; * M. Pękala, <i>Szelest</i> , s. 125;	* wie, kim był L. Staff; * czyta wiersza i podkreśla w nim wszystkie elementy tworzące dominujący nastrój; * dostrzega czterokrotnie powtórzony refren i wydzielone między nim trzy części utworu; * opisuje obraz jesiennego, deszczowego dnia, kropli uderzających miarowo o szyby, których dźwięk kojarzy się z jękiem (<i>jęk szklany, płacz szklany</i>); * zauważa, że wszystkie obrazy w utworze zostały przedstawione niejednoznacznie, bez drobiazgowej dokładności; * wymienia epitety, metafory oraz pytania retoryczne, dostrzega dużą liczbę wielokropków – próbuje określić ich funkcję; * wie, że w wierszu dominuje nastrój melancholii, uzasadnia, co jest jej źródłem; * dostrzega formy 1 os. l.p. czasowników oraz formy zaimków <i>mnie, mój</i> itp., wskazujące na lirykę wyznania; * określa temat obrazu na podstawie jego tytułu; * rozpoznaje osoby na obrazie (postać malarza przy sztalugach, splecione postacie kosynierów, dzieci, kobiet, żołnierzy), dostrzega ich tragiczny los spowodowany życiem w niewoli, porażkami w walce; * zna pojęcie <i>instrumentacja głoskowa oraz wyraz dźwiękonaśladowczy</i> , potrafi wskazać onomatopeje w tekście; * wskazuje w refrenie utworu L. Staffa <i>głoski, których brzmienie dominuje</i> ; wie, że warstwa brzmieniowa została tak ukształtowana, aby naśladować dźwięki padającego deszczu; * rozpoznaje instrumentację głoskową w utworze <i>Szelest</i> ; wie, co to jest personifikacja i potrafi ją wskazać w wierszu; * uruchamia wyobraźnię i opowiada, jaką postać ma <i>szelest</i> , np. duszka pod postacią szarej mgły, jeśli się jest ostrożnym, to można go wyminąć, ale każdy powiew powietrza wprawia	* wie, że L. Staff zaczął tworzyć w epoce Młodej Polski; * wie, że powtarzająca się czterokrotnie część tekstu to refren; * zauważa, że podmiot liryczny przywołuje <i>czyjaś śmierć (Ktoś umarł...), rozstanie z kimś (Ktoś dziś mnie opuścił...), mówi o własnej samotności (jestem samotny)</i> , braku szczęścia (<i>szczęście przyszć chciało, lecz mroków się złąkło</i>); * odczytuje znaczenie symbolicznych rzeczy, osób, zjawisk (pogrzebu, szatana, wędrowki mar); * zauważa, że wszystkie występujące w utworze środki poetyckie tworzą nastrój przygnębienia; * dostrzega elementy wywołujące smutek, przygnębienie: śmierć nędzara, spalona zagroda, śmierć dzieci w pożarze, szatan idący przez ogród; * rozpoznaje lirykę bezpośrednią oraz jej wyznaczniki – formy zaimków i czasowników; * rozpoznaje na obrazie uczestników powstań narodowych, potrafi wymienić najważniejsze wydarzenia z historii Polski XIX w. (1815 r. – kongres wiedeński, 1830 r. – powstanie listopadowe, 1863 r. – powstanie styczniowe); * wyjaśnia, na czym polega instrumentacja głoskowa oraz wyszukuje jej przykłady w obu tekstach – L. Staffa oraz M. Pękala, posługuje się pojęciem <i>onomatopeja</i> , zna cel jej zastosowania; * rozpoznaje i określa funkcję personifikacji zastosowanej w utworze M. Pękala; * ma świadomość, że instrumentacja głoskowa wpływa na bardzo szybki, zmienny rytm wiersza; * ma bogatą wyobraźnię, potrafi fantazjować na temat możliwego wyglądu i zachowania widzialnego szelestu, angażuje się emocjonalnie w to, o czym opowiada, świadomie dobiera synonimy i antonimy do wyrażenia zamierzonych treści, swobodnie dostosowuje słownictwo do tematyki wypowiedzi.	* odbiera komunikaty pisane, mówione; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl artystyczny; * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło; * rozpoznaje problematykę utworu; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia

	<p>go w ruch i wywołuje szelest;</p> <p>* czyta głośno wiersz, poprawnie artykułuje głoski s i sz.</p>		<p>egzystencjalne, np. śmierć, cierpienie, lęk, samotność;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* interpretuje głosowo wybrane utwory literackie (recytowane w całości lub w fragmentach).</p>
<p>* B. Leśmian, <i>W malinowym chruśniaku</i>, s. 126.</p>	<p>* poprawnie opisuje sytuację liryczną jako spotkanie zakochanej pary; wie, że chruśniak to gęste zarośla;</p> <p>* wymienia zmysły biorące udział w opisanej sytuacji, uzasadnia swoją odpowiedź, odwołując się do cytatów: zmysł wzroku (<i>palce miałaś na oślep skrwawione ich sokiem</i>), słuchu (<i>bąk złośnik huczał</i>), węchu (<i>przepojone wonią twego ciała</i>), dotyku (<i>żeś dotknęła mi wargę spoconego ciała</i>);</p> <p>* opisuje nastrój dominujący w przedstawionej sytuacji lirycznej;</p> <p>* dostrzega, że przyroda jest przez bohaterów lirycznych oglądana z bardzo bliskiej perspektywy;</p> <p>* analizuje środki poetyckie, za pomocą których poeta stworzył obraz poetycki, wskazuje występujące w tekście epitety, metafory, porównania;</p> <p>* potrafi określić budowę wersyfikacyjną utworu;</p> <p>* chętnie uczestniczy w dyskusji na temat miłości, odwołuje się do historii ze znanych sobie książek czy filmów;</p> <p>* zna pojęcia: <i>erotyki</i>, <i>poezja miłosna</i>.</p>	<p>* opisuje sytuację liryczną bez wulgaryzowania czy kpin;</p> <p>* szczegółowo przedstawia scenerię spotkania: słychać brzęczenie bąka, jest gorąco i duszno, idzie tyłem na grzbiecie żuk kosmaty itd.; zauważa, że nawet brzydkie, ułomne elementy natury są urokliwe (np. złachmaniałe pajęczyny, rdzawe guzy chorego liścia);</p> <p>* zna nazwy wszystkich zmysłów, bez trudności wyszukuje w tekście przykłady potwierdzające, że zakochani mają zaangażowany zmysł wzroku, słuchu, dotyku i węchu;</p> <p>* dostrzega neologizmy w wypowiedzi lirycznej, wyjaśnia ich rolę (<i>nacichać</i>, <i>złachmaniałe</i>) – środki te wpływają na obrazowość, plastyczność i emocjonalność wypowiedzi, oddziałują na wyobraźnię odbiorcy;</p> <p>* dojrzałe wypowiada się na temat roli miłości w życiu ludzi, postrzega miłość jako jedną z najwyższych wartości;</p> <p>* używa w swoich wypowiedziach terminów <i>erotyki</i> i <i>poezja miłosna</i>.</p>	<p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl artystyczny;</p> <p>* dostrzega zróżnicowanie słownictwa – rozpoznaje słownictwo ogólnonarodowe i słownictwo o ograniczonym zasięgu (neologizmy, eufemizmy);</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość;</p> <p>* uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.</p>
<p>* T. Boy-Żeleński <i>Młodopolska cyganeria</i>, s. 116;</p> <p>* W.L. Metcalf <i>Wkawiarni</i> (obraz), s. 117;</p>	<p>* cicho czyta tekst <i>Młodopolska cyganeria</i> i wyszukuje w nim wszystkie informacje potrzebne do przygotowania planu ramowego charakterystyki;</p> <p>* wie, co to jest wyraz <i>wieloznaczny</i>, podaje, odwołując się do słownika języka polskiego, znaczenia wyrazów <i>Cygan</i></p>	<p>* płynnie czyta tekst na głos, poprawnie interpretuje głosowo utwór prozatorski bez wcześniejszego zapoznawania się z nim;</p> <p>* odróżnia znaczenie wyrazów <i>Cygan</i> i <i>cygan</i>; wie, co znaczy słowo <i>cyganeria</i>;</p> <p>* samodzielnie analizuje tekst i formułuje kolejne podpunkty planu</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne;</p> <p>* rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenia w tekście;</p>

<p>* T. Boy-Żeleński <i>O szopce krakowskiej „Zielonego balonika”</i>, s. 128; * A. Karpiński <i>Portret malarzy w Jamie Michalikowej</i> (obraz), s. 128; * W. Podkowiński <i>Szału uniesień</i> (obraz), s. 133.</p>	<p>i cygan; * grupuje informacje z tekstu, zapisując je w kolejnych punktach planu charakterystyki; * odróżnia cechy osobowości (np. towarzyski, impulsywny) od zainteresowań i uzdolnień (zainteresowania muzyczne, uzdolnienia literackie), cechy usposobienia (np. miły) od ideałów życiowych (np. idealista); * zna znaczenia słów: <i>pesymista, ekscentryk, filister, konferansjer, kabaret, szopka</i>; * uzupełnia plan ramowy charakterystyki nowymi informacjami wynikającymi z tekstu <i>O szopce krakowskiej...</i>; * wyjaśnia genezę nazwy kabaretu „Zielony Balonik”; * wie, czym charakteryzuje się <i>kabaret</i>; * opisuje własnymi słowami, jak wyglądały przygotowania oraz wystawienia szopek „Zielonego Balonika”; * zauważa podobieństwa i różnice między szopkami „Zielonego Balonika” a współczesnymi szopkami noworocznymi; * potrafi wyszukać w słowniku nazwisko Boy-Żeleński i sprawdzić, w jaki sposób się odmienia; * wie, kim jest Władysław Podkowiński i zna tytuł jego najsłynniejszego obrazu; * podejmuje próbę interpretacji symboliki obrazu; * zauważa zastosowanie kontrastu w kompozycji <i>Szału uniesień</i>.</p>	<p>charakterystyki; * opisuje Cyganów własnymi słowami, nazywa opisane w tekście zachowania, posługując się przy tym synonimami; * formułuje oceny postępowania i postaw młodopolskich Cyganów, potrafi w swoich wypowiedziach oddzielić fakty od opinii; * podaje argumenty, dlaczego tekst T. Boya-Żeleńskiego można traktować jako dokument epoki; * omawia i komentuje reprodukcje obrazów zamieszczone w tekście, potrafi wykazać związek z jego treścią; * wnioskuje, dostrzega sprzeczności, kontrasty charakterystyczne dla zachowań młodopolan, np. skrajność nastrojów (melancholia – beztroska wesołość); * chronologicznie, w sposób uporządkowany i logiczny opisuje tradycję przygotowania przedstawień satyrycznych „Zielonego Balonika”, określa ich tematykę i formułę; * wie, co to jest <i>spółka autorska</i> i w jaki sposób funkcjonowała; * zna zasady odmiany nazwisk dwuczłonowych i potrafi je stosować; * zauważa nowatorstwo obrazu Podkowińskiego; * wypowiada się na temat zasady kontrastu organizującej kompozycję <i>Szału uniesień</i>; * proponuje wiarygodne interpretacje symboliki obrazu i podaje argumenty na ich potwierdzenie.</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wniosek; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * tworzy spójne wypowiedzi pisemne w następujących formach gatunkowych: charakterystyka postaci literackiej; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.</p>
<p>* Ani Mru-Mru <i>Arka Noego</i>, s. 135.</p>	<p>* dostrzega zmiany wprowadzone przez kabaret Ani Mru-Mru do tekstu piosenki zespołu Arka Noego; ma świadomość, że są one źródłem komizmu; * rozróżnia pojęcia: <i>komizm sytuacyjny, komizm postaci, komizm słowny</i>; * potrafi wyszukać w internecie lub innych źródłach skecze znanych kabaretów; * wie, na czym polega rola konferansjera oraz członka jury; * aktywnie uczestniczy w opracowywaniu poszczególnych punktów regulaminu; * potrafi nauczyć się na pamięć tekstu przydzielonej mu roli i odegrać wyuczoną scenkę; * przestrzega regulaminu zaproponowanego przez jury; * stara się jako członek jury obiektywnie ocenić, wg przyjętej skali, występy poszczególnych kabaretów klasowych; * aktywnie uczestniczy w przygotowaniu scenografii występów, potrafi współpracować z grupą i razem z nią się</p>	<p>* potrafi powiedzieć, co jest źródłem komizmu piosenki pt. Arka Noego, będącej parafrazą piosenki <i>Taki duży, taki mały</i> i określić na czym polega przeróbka (parafraza) oryginału; * sprawnie wyszukuje w internecie skecze znanych kabaretów i na ich podstawie tworzy własne propozycje śmiesznych scenek; * potrafi dobrze odegrać rolę konferansjera lub członka jury; * pełni rolę lidera w czasie opracowywania regulaminu I Klasowego Przeglądu Kabaretów – jest twórcą najważniejszych zasad konkursu; * wykazuje zdolności aktorskie w czasie prezentowania przygotowanego skeczu – świadomie wykorzystuje mimikę i gesty, mowę ciała; * pomysłowo, z wyobraźnią tworzy elementy scenografii, wzbogacając nimi występ; * integruje się z kolegami z grupy, przyjmuje konwencje zabawy i potrafi się nią cieszyć.</p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych; * znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach, komiksach, piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe); dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy</p>

	cieszyć.		w zależności od sytuacji i relacji; * sprawnie posługuje się oficjalną i nieoficjalną odmianą polszczyzny, zna granice stosowania slangu młodzieżowego.
* J. Tuwim <i>Dziesięciolecie</i> , s. 136.	* wie, kim był J. Tuwim i w jakiej epoce głównie tworzył; * wskazuje fragmenty utworu, w których podmiot liryczny wyraża dezaprobatę dla zachowań i poglądów młodopolan – ma świadomość, że jest to krytykowanie przez młodego pisarza poprzedników; * zapisuje w punktach to, co krytykowali następcy młodopolan; * wskazuje przykłady słów pochodzących z języka potocznego; * wypisuje z całego rozdziału 3 pt. <i>Pytanie o sens istnienia</i> terminy związane z epoką Młodej Polski; * potrafi podać, odwołując się do podręcznika, przykład utworu, w którym młodzi poeci krytykują twórczość poprzedników (A. Asnyk <i>Do młodych</i>); * zna terminy kolokwializm i literacki konflikt pokoleń ; * uczestniczy w dyskusji, wie, że każda epoka ma swoich krytyków , a każda idea swoich przeciwników, potrafi być tolerancyjny dla osób mających inne poglądy .	* potrafi wymienić najważniejsze utwory J. Tuwima; * rozumie, dzięki przypisom, znaczenia nowych słów zawartych w utworze, dostrzega ich ironiczną wymowę; * rozpoznaje w utworze kolokwializmy, określa ich funkcję (wyraziste nacechowanie emocjonalne, wprowadzenie dynamizmu, kolorytu, obrazowości, dosadności języka codziennego); * postrzega utwór jako przejaw literackiego konfliktu pokoleń ; * potrafi wymienić inne, wcześniej omawiane utwory, podejmujące podobny temat, np. A. Asnyk <i>Do młodych</i> , A. Mickiewicz <i>Oda do młodości</i> ; * rozumie znaczenie pojęć zapisanych w słowniczku terminów charakterystycznych dla epoki Młodej Polski; * zdaje sobie sprawę, że konflikty pokoleniowe są stałym elementem życia literackiego , że idee i gusty nie są niezmiennie i trzeba szanować poglądy innych ludzi, należy być otwartym na poznawanie nowych idei .	* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny, artystyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i ją uzasadnia; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw, np. tolerancja – nietolerancja; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.
* test czytania ze zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 150.	* rozwiązuje poprawnie test w 60 proc. lub więcej; * rozwiązuje poprawnie test w 40 proc.	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc.	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
IV. Radość tworzenia * wprowadzenie do rozdziału 4 pt. <i>Radość tworzenia</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 153;	* potrafi wymienić wydarzenia, które wyznaczają granice czasowe dwudziestolecia międzywojennego – koniec I wojny światowej i początek II wojny światowej; * wyjaśnia pochodzenie nazwy epoki ; * zna inne ważne fakty historyczne z okresu	* wymienia najważniejsze wydarzenia historyczne okresu dwudziestolecia międzywojennego wraz z datami; * wie, co odróżnia epokę dwudziestolecia międzywojennego od epoki Młodej Polski – odmienna sytuacja polityczna, gospodarcza i kulturalna kraju w okresie zaborów i po	* odbiera komunikaty pisane, mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;

<p>* A. T. Hałaciński, T. Biernacki <i>My, Pierwsza Brygada</i>, s. 154; * W. Kossak <i>Szarża ulanów</i> (obraz), s. 155; * W. Kossak <i>Józef Piłsudski na Kasztance</i>, s. 155.</p>	<p>dwudziestolecia międzywojennego; * potrafi wymienić kraje, z którymi Polska sąsiadowała po i wojnie światowej; * na podstawie wstępu do rozdziału wymienia najważniejsze zmiany, które dokonały się w kulturze epoki; * wie, czym jest pieśń legionowa oraz w jakim okresie powstawała; * rozumie, że pieśni legionowe opisują żołnierskie nastroje, doświadczenia wojenne itd., ma w związku z tym świadomość ich wartości historycznej; * wie, że autorzy pieśni <i>My, Pierwsza Brygada</i> byli legionistami, żołnierzami Józefa Piłsudskiego; * zna imię i nazwisko Józefa Piłsudskiego, potrafi je poprawnie zapisać; * określa okoliczności powstania poszczególnych fragmentów pieśni, na podstawie biogramów autorów oraz dat napisania kolejnych zwrotek (zapisane są pod zwrotekami w nawiasach); * opisuje, co przedstawiają obrazy Wojciecha Kossaka; * wymienia najważniejsze przyczyny popularności tekstu; * potrafi uzasadnić, dlaczego Józef Piłsudski twierdził, że jest ona <i>najdumniejszą pieśnią, jaką kiedykolwiek Polska stworzyła;</i> * wie, że pieśń <i>My, Pierwsza Brygada</i> była jedną z kandydatek do zostania hymnem narodowym i że obecnie jest Pieśnią Reprezentacyjną Wojska Polskiego; * śpiewa <i>My, Pierwsza Brygada</i> wraz z kolegami; * potrafi własnymi słowami uzasadnić, jakie znaczenie dla odzyskania niepodległości miała walka legionistów w czasie I wojny światowej; * zna lub umie wyszukiwać w różnych źródłach przykłady współczesnych utworów patriotycznych (piosenek), np. <i>Nie pytaj o Polskę</i> zespołu Republika, <i>Biały krzyż</i> zespołu Czerwone Gitary.</p>	<p>odzyskaniu niepodległości; * zna podstawowe informacje na temat Józefa Piłsudskiego, potrafi wyszukać więcej danych na temat Marszałka Polski w różnych źródłach książkowych i elektronicznych; * zapamiętuje najważniejsze wydarzenia z życia obu autorów utworu <i>My, Pierwsza Brygada</i>, uwzględnia kontekst biograficzny przy analizie tekstu – dostrzega analogie w losie podmiotu lirycznego i autorów; * wie, czym była Pierwsza Brygada Legionów Polskich oraz że zorganizował ją i dowodził nią Józef Piłsudski; * potrafi własnymi słowami powiedzieć, o czym opowiada każda zwrotka tekstu; * dostrzega związek obrazów W. Kossaka z tekstem pieśni; * z pomocą nauczyciela wymienia powody niezwyklej popularności pieśni: pieśń zwycięstwa, pieśń o niepodległości, o rycerskiej dumie i ambicjach, postromantyczna, pieśń-symbol, tworzona i śpiewana przez pokolenie Polaków, które wywalczyło niepodległość i ją utrzymało, głęboko zakorzeniona w tradycji rodzinnej przetrwała okres II wojny światowej i stalinowskiego terroru (za wykonywanie „zakazanych piosenek” groziły represje), proste rymy, piękna melodia, tekst łatwo kojarzony z okolicznościami, w jakich powstawał; * samodzielnie sporządza notatkę w zeszycie; * potrafi wyszukać w internecie lub innych źródłach dodatkowe informacje na temat pieśni <i>My, Pierwsza Brygada</i> oraz jej autorów; * wie, że dzięki poświęceniu młodych ludzi walczących w obronie ojczyzny mieszka w niepodległym, suwerennym kraju, może swobodnie porozumiewać się w języku przodków, poznawać ich historię itd. – docenia ich poświęcenie; * zna i rozumie przesłanie wybranych współczesnych utworów patriotycznych.</p>	<p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobate, dezaprobate, negację); * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijany i koncentrujący się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; Polska); * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka, sztuki plastyczne; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (archaizmów), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu); * znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. piosenkach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych; * świadomie, odpowiedzialnie, selektywnie</p>
<p>* J. Piłsudski <i>Telegram z 16 IX 1918 r. notyfikujący powstanie Państwa Polskiego</i>, s. 156; * W. Kossak <i>Portret Marszałka Józefa Piłsudskiego</i> (obraz),</p>	<p>* daje wyraz swym patriotycznym uczuciom do ojczyzny, nawet jeśli dostrzega zalety mieszkania w innych krajach; * opisuje sposób ukazania J. Piłsudskiego na obrazie Wojciecha Kossaka: postawę, władcze spojrzenie, mundur wojskowy; * zna nazwy najważniejszych odznaczeń państwowych i wojskowych (nadawane do dziś): Order Orła Białego, Order Virtuti Militari, Order Odrodzenia Polski, Złoty</p>	<p>* ma świadomość, że polska tradycja i historia to wartości kształtujące tożsamość młodych Polaków; * wie, że mundur, w którym został namalowany J. Piłsudski to mundur Marszałka Polski, dostrzega, że Marszałek opiera się na gardzie (rękojeści) szabli, że na lewej piersi ma wstążki orderów, wie, że J. Piłsudski był wielokrotnie odznaczany najwyższymi odznaczeniami państwowymi i wojskowymi za wybitne zasługi dla kraju;</p>	

<p>s. 157.</p>	<p>Krzyż Zasługi; * rozumie różnicę w pisowni związków wyrazowych: marszałek Polski i Marszałek Polski; * wymienia na podstawie tekstu adresatów telegramu i uzasadnia ten wybór na podstawie informacji zawartych w biografii oraz samym tekście; * potrafi wyszukać w tekście obietnicę: <i>Rząd Polski zastąpi panowanie przemocy, która przez sto czterdzieści lat ciążyła nad losami Polski – przez ustrój, zbudowany na porządku i sprawiedliwości</i>; * rozpoznaje w tekście fragmenty mówiące o nadziejach Wodza Naczelnego; * zna znaczenie terminów notyfikacja oraz suwerenność; * wyjaśnia na podstawie ciekawostki <i>To warto wiedzieć</i>, w którym roku zostało ustanowione Narodowe Święto Niepodległości; wie, w którym dniu jest ono obchodzone, że jest to dzień wolny od pracy; ma świadomość, jakie wydarzenia świętuje się w tym dniu.</p>	<p>* potrafi wyjaśnić, czym różni się funkcja Marszałka Polski od marszałka Polski; wie, jaki ta różnica ma wpływ na pisownię wyrazów; * uzasadnia wybór adresatów telegramu, odwołując się do swej wiedzy z historii Polski; * zapamiętuje dodatkowe informacje na temat orędzia W. Wilsona (<i>14 punktów Wilsona</i>); * bez trudu rozpoznaje intencję wypowiedzi: obietnice i nadzieję (życzenie) – wyszukuje w tekście ich przykłady, potrafi je skomentować, odwołując się do historii Polski w następnych latach (ma podstawową wiedzę na temat wojny polsko-rosyjskiej w latach 1919–1920 oraz II wojny światowej); * potrafi wyjaśnić znaczenie terminów notyfikacja i suwerenność; * zna historię ustanowienia Narodowego Święta Niepodległości; wie, w którym dniu i w jaki sposób jest ono świętowane.</p>	<p>korzysta (jako odbiorca i nadawca) z elektronicznych środków przekazywania informacji, w tym z internetu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne (notatkę).</p>
<p>* J. Kurek <i>Manifest poetycki</i>, s. 159; * L. Wyczółkowski <i>Kopanie buraków</i> (obraz), s. 160.</p>	<p>* wie, że w epoce dwudziestolecia międzywojennego funkcjonowało wiele grup poetyckich, m.in. Awangarda Krakowska, do której należał J. Kurek; * wskazuje na podstawie tekstu adresatów wypowiedzi lirycznej – poeci, a także czytelnicy poezji; * wymienia powody jego napisania – zachęcenie poetów do tworzenia poezji, informowanie czytelników o programie poezji; * dostrzega formy wolacza – bezpośrednie zwroty; * selekcjonuje z tekstu informacje na temat zagadnień, które miała podejmować poezja – cytuje odpowiednie fragmenty (<i>radość pracy, znój tworzenia, otchłań natury, praca ludzka, fabryki, miasta, młyny, wielcy ludzie, sadzenie kapusty</i> itd.); * rozumie frazę: <i>Poezja rzeźbi twarz świata</i>, potrafi wyjaśnić jej sens własnymi słowami; * wymienia zadania stojące przed poezją, jej funkcje społeczne: uzupełnia i upiększa historię, opiewa dzieje, bieżące wydarzenia itd.; * wie, że w dwudziestolecu międzywojennym poeta był utożsamiany z rzemieślnikiem; * dostrzega analogie pomiędzy <i>Manifestem</i> Kurka, a obrazem Wyczółkowskiego: temat obrazu – praca ludzka; * aktywnie pracuje w grupie; * potrafi podać przykłady reprezentatywnych utworów dla</p>	<p>* ma świadomość, że J. Kurek wypowiadał się w swej odezwie w imieniu większej grupy osób piszącej wg podobnych reguł – swojej grupy poetyckiej, czyli Awangardy Krakowskiej; * ma świadomość, że w manifestie twórca ogłasza podstawę programową, że jest to zapowiedź określonego typu twórczości; * wie, że ogłaszając publicznie program grupy poetyckiej, artysta rozmawiał w ten sposób z odbiorcą (czytelnikiem), kształtował jego świadomość artystyczną; * dostrzega formę wolacza i określa jej funkcję: apostrofa w funkcji apelu; * wymienia na podstawie tekstu wszystkie zalecane przez Awangardę Krakowską tematy twórczości, potrafi na tej podstawie dokonać uogólnień; * wyjaśnia własnymi słowami frazę: <i>Poezja rzeźbi twarz świata</i> – np. poezja opisuje dzieje, upiększając je, w taki sposób, poprzez poezję, poznaliśmy historię starożytnej Troi, która istniała naprawdę (<i>Iliada</i> jest rzeźbą poezji); * wnioskuje na podstawie tekstu J. Kurka, jakie funkcje powinna pełnić poezja: powinna towarzyszyć człowiekowi w jego życiu, bawić go, pocieszać, opiewać jego czyny; * samodzielnie formułuje wniosek dotyczący podobnej wymowy tekstu Kurka i obrazu Wyczółkowskiego: ludzka praca tematem sztuki tak samo pięknym i doniosłym jak inne; * ma świadomość, że zadania poezji zmieniają się w różnych</p>	<p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje wypowiedź argumentacyjną, wskazuje tezę, argumenty i wnioski; * korzysta ze słownika: języka polskiego, wyrazów obcych, szkolnego słownika terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * rozumie pojęcie stylu; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (epika, liryka); * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, piękno – brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne</p>

	<p>epoki pozytywizmu i Młodej Polski spośród poznanych na lekcjach;</p> <ul style="list-style-type: none"> * odwołując się do notatek w zeszytach oraz podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego, wymienia tytuły najważniejszych dzieł oraz ich autorów z obu omawianych epok; * potrafi określić rodzaj literacki danego utworu; * wie, że w epoce pozytywizmu bardziej od poezji ceniono powieść, natomiast w dwudziestolecu międzywojennym – odwrotnie; * z pomocą nauczyciela wymienia główne zadania pisarzy i poetów, o których pisali autorzy analizowanych utworów; * wie, co twórcy danej epoki odrzucali z dorobku poprzedników; * pamięta tematykę omówionych lektur, na tej podstawie podaje tematy dominujące w danej epoce; * cytuje przykłady z tekstu na poparcie swych argumentów; * pamięta pojęcia: <i>realizm, symbolizm, impresjonizm</i> – wie, gdzie szukać ich wyjaśnień (potrafi posługiwać się <i>Indeksem terminów</i> w podręczniku, słownikiem wyrazów obcych lub słownikiem języka polskiego w wersji książkowej i elektronicznej); * wie, czym charakteryzował się młodopolski cygan, jaki był jego stosunek do masowego odbiorcy; * pisze manifest na wzór <i>Manifestu poetyckiego</i> Jalu Kurka, zawierający bezpośrednie zwroty do koleżanek i kolegów oraz zachęty do czytania poezji (dopuszczalne jest pisanie odezwy przeciwników liryki – każda wersja wymaga dobrego uargumentowania). 	<p>epokach, umie podać przykład stanowiący dowód;</p> <ul style="list-style-type: none"> * potrafi efektywnie i twórczo współpracować w grupie, konfrontuje wyniki swojej pracy z innymi kolegami; * na podstawie całej wiedzy na temat pozytywizmu oraz treści zawartych w tekście A. Asnyka określa zadania stojące przed twórcą w epoce pozytywizmu – popiera swoją wypowiedź cytataми; * potrafi podać po jednym przykładzie tego, co pozytywiści odrzucili z dorobku romantyków, a twórcy młodopolscy z dorobku pozytywistów; * zna dominujące metody twórcze w danej epoce, wie, na czym polegały; * umie szczegółowo scharakteryzować młodopolskiego cygana oraz jego stosunek do kultury masowej – w swojej wypowiedzi stosuje synonimy; * uważnie słucha wypowiedzi kolegów, krytycznie odnosi się do przedstawionego materiału, potrafi go poprawiać i uzupełniać; * sporządza uporządkowaną, logiczną, poprawną pod względem merytorycznym notatkę; * dostrzega podobieństwa i różnice w twórczości pisarzy i poetów w epoce pozytywizmu, Młodej Polski i dwudziestolecia międzywojennego; * tworzy ciekawy, oryginalny manifest, bardzo ekspresywny, zawierający wiele rzeczowych oraz emocjonalnych argumentów, zawiera w nim własny pogląd na temat poezji najchętniej czytanej przez niego lub szerzej – przez młodzież. 	<p>wartości humanistyczne;</p> <ul style="list-style-type: none"> * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * stosuje wołacz w celu osiągnięcia efektów retorycznych; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
<p>* K. Wierzyński <i>Zielono mam w głowie</i>, s. 161.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * określa znaczenie koloru zielonego w podanych frazeologizmach: <i>zielone światło</i> (dają ci na to zielone światło) – oznaka wolnego przejścia dla pieszych, przejazdu dla pojazdów, także pozwolenie na coś; <i>zielona głowa</i> – o kimś młodym, niedojrzałym, <i>przejść przez zieloną granicę</i> – przejść przez niestrzeżony odcinek granicy; <i>zielone pomidory</i> – niedojrzałe; <i>nie mieć zielonego pojęcia</i> – nie znać się na czymś, nie wiedzieć; <i>pójść na zieloną trawkę</i> – zostać zwolnionym z pracy, zostać bez zajęcia; <i>zzielonieć ze złości</i> – bardzo się rozzłościć, <i>zielony rynek</i> – miejsce, w którym odbywa się handel owocowo-warzywny, <i>zielone płuca</i> – tereny zielone dostarczające człowiekowi tlenu do oddychania; 	<ul style="list-style-type: none"> * podaje, oprócz tych wymienionych przez nauczyciela, przykłady innych frazeologizmów, w których występuje kolor zielony, rozumie ich symboliczne znaczenie; * wie, w jakim źródle można znaleźć wyjaśnienie znaczenia frazeologizmów związanych z zielenią oraz znaczenie jej symboliki – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym, słownikiem symboli oraz słownikiem języka polskiego; * poprawnie interpretuje głosowo czytany wiersz; * wyjaśnia znacznie tytułu utworu; * szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny: to poeta, który porównuje swój umysł do ogrodu, w którym dzięki dobremu nasłonecznieniu kwitną fiołki, jest on niefrasobliwy, 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * porządkuje informacje w zależności od

	<ul style="list-style-type: none"> * rozumie znaczenie tytułu wiersza; * potrafi podać podstawowe informacje na temat podmiotu lirycznego (poeta, dla którego tworzenie jest radością, którego życie jest bez troski w niepodległej Polsce, który czerpie radość z młodości, niedojrzałości); * poprawnie odczytuje nastrój osoby mówiącej (optymistyczny, radosny); * wie, że utwór jest przykładem liryki bezpośredniej; * potrafi wyszukać w <i>Słowniku symboli</i> W. Kopalińskiego słowo <i>zieleni</i> i wymienić znaczenia tego symbolu związane z treścią wiersza; * poprawnie interpretuje utwór, korzystając z wypowiedzi nauczyciela; * zauważa, że motywem centralnym utworu jest temat zwykły, powszedni, że poeta zrywa z patriotycznymi i narodowowyzwoleńczymi powinnościami poezji; * określa liczbę i długość wersów w zwrotkach. 	<p>przystoją mu niepoważne zachowania – bycie radosną wichurą zachwytu, z radością aprobuje życie, jest młody, radosny, uśmiechnięty, poezja to dla niego zabawa, jest świadomy swego szczęścia i chce dzielić się nim z innymi – rozdawać uśmiechy i bukiety, czyli swoje pozytywne myśli, nie dręcząc go problemy wieku dorosłego;</p> <ul style="list-style-type: none"> * popiera swoją wypowiedź cytatami z tekstu; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki bezpośredniej (formy zaimków i czasowników: <i>mam, jestem, mi, mych</i>); * samodzielnie interpretuje wiersz, określa jego przesłanie; * wymienia środki poetyckie: epitety (<i>duszę błękitną, radosną wichurą</i>), metaforę (<i>kłomby mych myśli</i>), personifikację (<i>wichura zachwytu</i>), porównanie (<i>jestem radosną wichurą [...]</i>), <i>co zamiast człowiekiem powinien być wiosną</i>), a następnie określa ich funkcje – podkreślają afirmację życia i młodości; * przeprowadza pełną analizę wersyfikacyjną utworu. 	<p>ich funkcji w przekazie;</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi (dezaprobatę); * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor), składni (powtórzeń, pytań retorycznych, różnego typu zdań i równoważników), fonetyki (rymu, rytmu, wyrazów dźwiękonaśladowczych); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji, łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski); * świadomie doбира synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści.
<ul style="list-style-type: none"> * J. Tuwim <i>Kamienice</i>, s. 162; * farby, kredki, mazaki, nożyczki itp. oraz duże kartki papieru. 	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia różne typowe miejsca zamieszkania, gromadząc tym samym synonimy słowa <i>dom</i>, np. blok, kamienica, willa, bliźniak, szeregowiec, wieżowiec, rezydencja, apartamentowiec itd.; * potrafi podać przykłady miejsc zamieszkania ludzi innych kultur, np. lepianka, ziemianka, wigwam, igloo itd.; * poprawnie określa temat wiersza: życie w wielorodzinnej kamienicy i wynikające z tego niedogodności; * wypisuje użyte przez poetę określenia kamienic (<i>wieżenie, kamienna twierdza, żalobny mur</i>) oraz podwórka znajdującego się między kamienicami (<i>Tunel przebity / w żalobnym murze; Szare kolisko: / Przyziemne, szczurze, / Ciemne podwórze</i>); * charakteryzuje mieszkańców kamienicy: anonimowi (nie mają imion, płci, wieku itd.), samotni (<i>patrz samotnie</i>), zmęczeni (<i>stają przed drzwiami ciężko zdyszani</i>), pasywni, zrezygnowani, zniechęceni (<i>niosą i niosą schylone karki, ręce wiszące, przynieśli serca, przynieśli ręce</i>) itd.; * określa nastrój wiersza: pesymistyczny, depresyjny, melancholijny, przygnębiający itp.; * podaje przykład kolokwializmu, np. <i>szczurze podwórze, noc ciemne galgany gnuśnie rozkłada</i>; * aktywnie uczestniczy w dyskusji na temat wad i zalet życia w domach wielorodzinnych; * przygotowuje wspólnie z kolegami z grupy projekt 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi wskazać nietypowe miejsca pobytu stałego lub czasowego różnych ludzi, w tym wynikające z wykonywania nietypowych zawodów, pełnionych funkcji, nietypowej sytuacji życiowej, np. leśniczówka, pałac (Belweder), statek, stacja kosmiczna, dom spokojnej starości, dom dziecka, dom studencki, dom poprawczy, dom wczasowy, schronisko, kontener, przyczepa kempingowa, namiot, szpital, więzienie, koszary, klasztor itd.; * wie, że temat wiersza jest charakterystyczny dla twórców dwudziestolecia międzywojennego; * określa środki poetyckie użyte do opisanie kamienic i podwórek, np. metaforę (<i>kamienna twierdza</i>), porównanie (<i>dom jak więzienie</i>), epitety (<i>przyziemne, szczurze, ciemne podwórze</i>); * dostrzega, że mieszkańcy kamienicy są opisywani w czasie wykonywania przez nich czynności związanych z wchodzeniem po schodach do swoich domów: <i>dźwigają</i> (serca), <i>odpoczywają, idą, liczą</i> (stopnie), <i>stają</i> (przy oknie), <i>patrz</i> (na podwórze) itd. – dzięki temu obraz nie jest statyczny; * zauważa krytyczny stosunek autora do stylu życia mieszkańców i do nich samych (np. <i>A w piersi bulgot, / Bulgot otchłani</i>); * ma własną, oryginalną, spójną wizję wyglądu i zasad funkcjonowania wymarzonego bloku – umiejętnie przekonuje do niej swoich kolegów; * tworzy Regulamin Porządku Domowego, którego forma 	

	<p>wymarzonego domu wraz z Regulaminem Porządku Domowego, opracowanym wg konwencji tworzenia podobnych dokumentów.</p>	<p>przypomina regulaminy obowiązujące we wspólnotach czy spółdzielniach mieszkaniowych, proponuje w nim rozwiązania oparte na wzajemnym szacunku i tolerancji.</p>	
<p>* T. Śliwiak <i>Test</i>, s. 164.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * opisuje szczegóły architektoniczne namalowanego wymarzonego bloku oraz zasady funkcjonowania w nim (koncepcja może zawierać elementy utopii); * po zapoznaniu się z tekstem utworu dzieli się swoimi pierwszymi wrażeniami czytelniczymi; * wie, że test na sześcioletnim przeprowadza osoba dorosła; * ma świadomość, że dorośli i dzieci te same sprawy interpretują odmiennie, potrafi podać przykłady takich sytuacji; * rozumie termin: różnica pokoleniowa; * rysuje swoje wyobrażenie dobra (rysunek może być schematyczny, symboliczny), rozróżnia dobro od zła; * podaje przykłady dobrych i złych stron unifikacji kultury, np. upowszechnienie dóbr kultury szerokiej rzeszy odbiorców, zanikanie kultur regionalnych; * odpowiada na pytanie zawarte w tytule (np. dlatego, że każdy człowiek jest inny). 	<ul style="list-style-type: none"> * ciekawie relacjonuje wyniki pracy zespołu, przedstawiając oryginalny projekt domu oraz spójny Regulamin Porządku Domowego – daje propozycje rozwiązań częstych problemów występujących w blokach, np. wandalizmu; * dostrzega, że polecenia dorosłego i ich rysunkowe realizacje małego są ze sobą skontrastowane, że dorosły nie utożsamia się z odpowiedziami dziecka; * podaje przykłady dowodzące, że różnice pokoleniowe mogą pozytywnie wpływać na obie strony, np. młodzi mogą uczyć starszych sposobów korzystania z nowych technologii (np. internetu), a starsi dzielą się z młodszymi swoim doświadczeniem (np. w majsterkowaniu); * uzasadnia, dlaczego różnice pokoleniowe prowadzą do konfliktów; * potrafi podać przyczyny różnic w postrzeganiu rzeczywistości, np. różnice wynikające z wieku, płci, środowiska wychowania itd. 	
<p>* J. Korczak <i>Pedagogika żartobliwa</i>, s. 165; * film <i>Korczak</i> Andrzeja Wajdy;</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wie, kim był J. Korczak oraz w jakich okolicznościach zginął; * szczegółowo opisuje bohaterów tekstu oraz ich wybryki w czasie kolonii; * dostrzega przyjacielski, oparty na partnerstwie i szacunku stosunek doktora do podopiecznych, widzi, że doktor bardzo uważnie obserwował zachowania dzieci, nie lekcewał najdrobniejszych niepokojących zjawisk, poświęcał im dużo uwagi, starając się, jak najlepiej poznać i zrozumieć każde dziecko; * zauważa dydaktyczny wydźwięk tekstu; * dostrzega podobieństwa i różnice w zachowaniach nastolatków z obu epok – dwudziestolecia międzywojennego oraz współczesności; * dzieli się z kolegami swoimi refleksjami po obejrzeniu filmu <i>Korczak</i>; * zna najważniejszych twórców filmu – wie, kim jest A. Wajda i A. Holland; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń – potrafi powiedzieć, co mu się podobało, a co nie; * zauważa odwagę i niezłomną postawę doktora w chęci 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że J. Korczak był lekarzem, pedagogiem i pisarzem, prekursorem walki o prawa dziecka, że pochodził z rodziny żydowskiej; * sprawnie streszcza przedstawione w tekście wydarzenia, zachowując w opowiadaniu życzliwy stosunek do bohaterów i ich postaw; * zauważa sposób, w jaki J. Korczak zwracał się do dzieci: żartobliwy, życzliwy, humanitarny, ojcowski, przyjacielski, sprawiedliwy itd.; * porównuje swoje zachowania do postępowania bohaterów opisanych w tekście <i>Pedagogika żartobliwa</i>, potrafi uzasadnić, z czego wynikają różnice w postępowaniu nastolatków z różnych epok, ma świadomość podobieństwa w przebiegu rozwoju młodzieży niezależnie od epoki – podaje przykłady z własnego doświadczenia potwierdzające prawdziwość stawianych tez; * ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu <i>Korczak</i>, chętnie dzieli się nimi z kolegami z klasy; * opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi, formułuje dojrzałe oceny zachowań nagannych, bestialskich; * widzi w Starym Doktorze autorytet godny naśladowania; 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione, w tym nadawane za pomocą środków audiowizualnych; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * samodzielnie dociera do informacji; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji – werbalne i niewerbalne; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * krytycznie ocenia zawartość komunikatów; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozpoznaje różnice między fikcją a kłamstwem; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozróżnia informacje przekazane werbalnie oraz zawarte w dźwięku i obrazie; * rozpoznaje intencje wypowiedzi

	<p>towarzyszenia dzieciom do końca (odrzuć propozycję ucieczki, azylu);</p> <p>* korzystając z wypowiedzi nauczyciela, potrafi wyjaśnić znaczenie ostatniej sceny filmu, rozumie jej metaforyczny sens;</p> <p>* odwołując się do wiedzy z klasy drugiej (prowadzonej w klasie II edukacji filmowej – 7. rozdział podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego) tworzy słowniczek 20 pojęć pomocnych przy omawianiu filmu oraz pisaniu recenzji, np. <i>scena, ujęcie, kadr filmowy, adaptacja, film fabularny, muzyka do filmu, dramaturgia, dialogi, monologi, scenariusz, film pełnometrażowy, scenografia, fikcja, obraz, dźwięk, plan</i> (ogólny, pełny itd.), <i>montaż, reżyser, zdjęcia, plener, premiera</i>;</p> <p>* potrafi podać przykład wyrazu bliskoznacznego i pokrewnego do słowa <i>recenzja</i>;</p> <p>* rozwiązuje kolejne zadania z podręcznika do kształcenia językowego zgodnie z poleceniami;</p> <p>* czyta recenzje z filmu <i>Korczak</i> i wyraża swój stosunek do zamieszczonych w nich opinii – potrafi powiedzieć, czy zgadza się z nimi, czy nie, oraz wyjaśnić dlaczego;</p> <p>* korzystając z materiałów analizowanych w czasie lekcji, w tym z przedstawionych recenzji różnych krytyków filmowych, redaguje na ich podobieństwo recenzję filmu <i>Korczak</i>, zachowuje przy tym jej dwudzielną kompozycję – część sprawozdawczą i krytyczną;</p> <p>* zna tytuł powieści <i>Król Maciuś Pierwszy</i> i wie, kto jest jej autorem;</p> <p>* wie, że sesje dzieci i młodzieży odbywają się w Sejmie Rzeczypospolitej naprawdę i że mają rangę inicjatywy poselskiej, potrafi wyszukać informacje na ten temat w internecie;</p> <p>* wzorując się na nazwach realnie istniejących ministerstw, daje przykłady ministerstw, które mogłyby funkcjonować w klasie, np. Ministerstwo Kultury, Ministerstwo Edukacji Klasowej, Ministerstwo Sprawiedliwości, Ministerstwo Spraw Międzyklasowych itd.;</p> <p>* zdobywa informacje na temat zadań poszczególnych ministerstw działających w obecnym rządzie i na tej podstawie formułuje zadania ministerstw klasowych (każdy uczestniczy we wprowadzeniu jednej ustawy</p>	<p>* rozumie znacznie fikcji filmowej i ma świadomość, że ostatnia scena nie jest próbą fałszowania rzeczywistości, lecz metaforycznym przedstawieniem losu doktora i jego dzieci;</p> <p>* sprawnie, korzystając z własnej wiedzy, podręczników i innych dostępnych źródeł, wybiera terminy związane z filmem, przydatne przy redagowaniu recenzji – zna nie tylko nazwy tych pojęć, ale wie również, jakie jest ich znaczenie, wykorzystuje je następnie we własnej recenzji;</p> <p>* odróżnia w tekstach przykładowych recenzji fakty od opinii, potrafi rozpoznać oceny pozytywne i negatywne, odróżnić aprobata od dezaprobaty;</p> <p>* wykorzystuje „wskazówki dla piszących recenzje” z zad. 5 ze s. 162 przy pisaniu własnej oceny filmu;</p> <p>* zna synonimy słów: <i>twórca, widzowie, ciekawy, adaptacja, gra, film, aktor, nudny</i> i posługuje się nimi w swoim tekście;</p> <p>* ma swoje zdanie na temat opinii recenzji różnych krytyków filmowych i innych osób dotyczących filmu <i>Korczak</i> – zgadza się z nimi lub nie i potrafi uzasadnić dlaczego;</p> <p>* ma świadomość, że inni ludzie mają prawo do własnego zdania, szanuje innych, którzy mają odmienne zdanie, potrafi kulturalnie krytykować odmienne poglądy, odwołując się do konkretnych argumentów;</p> <p>* redaguje pełną, poprawną pod względem językowym recenzję filmu;</p> <p>* wie, jaką funkcję pełni marszałek sejmu, potrafi pod kierunkiem nauczyciela pokierować pracami Sejmu Klasowego;</p> <p>* jest kreatywny, występuje z inicjatywą zmian, ma pomysły, w jaki sposób wprowadzić je w życie, korzystając z pomocy innych kolegów lub dorosłych (np. Ministerstwo Edukacji Klasowej może zorganizować pomoc koleżeńską w przygotowaniach do sprawdzianów, a Ministerstwo Sprawiedliwości stworzyć Sąd Koleżeński rozstrzygający konflikty klasowe);</p> <p>* realnie ocenia możliwości przeprowadzenia jakichś projektów, jego propozycje mają na celu albo przeciwdziałanie negatywnym zjawiskom występującym w szkolnym środowisku (np. agresji, przemocy, narkotykom), albo wdrożenie przedsięwzięć wolontariackich itp.;</p> <p>* aktywnie, społecznie działa na rzecz dobra klasy, swoją postawą zachęcając innych do samodzielnego wprowadzania zmian.</p>	<p>(aprobatę, dezaprobatę);</p> <p>* samodzielnie dociera do informacji – w książkach, prasie, mediach elektronicznych oraz w wypowiedziach ustnych;</p> <p>* opisuje odczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* znajduje w tekstach współczesnej kultury popularnej (np. w filmach) nawiązania do tradycyjnych wątków literackich i kulturowych;</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film;</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm, tolerancja – nietolerancja, piękno-brzydota, a także rozpoznaje ich obecność w życiu oraz w literaturze i innych sztukach;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* dostrzega różnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, religijnych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do</p>
--	--	---	--

	<p>w życie klasy);</p> <ul style="list-style-type: none"> * kulturalnie uczestniczy w dyskusji na temat projektów ustaw klasowych; * angażuje się emocjonalnie w prace Sejmu Klasowego, ma świadomość, że działania zespołowe są zazwyczaj skuteczniejsze. 		<p>precyzyjnego wysławiania się;</p> <ul style="list-style-type: none"> * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi.
<ul style="list-style-type: none"> * L. Staff <i>Wysokie drzewa</i>, s. 169; * J. Przyboś <i>Krajobraz</i>, s. 170; * V. van Gogh <i>Wysokie drzewa</i> (obraz), s. 169; * albumy z obrazami przedstawiającymi krajobrazy wybranego artysty okresu dwudziestolecia międzywojennego. 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi opisywać wybrane elementy pejzażu, prezentuje swój stosunek do opisywanych rzeczy; * wie, że codzienny kontakt z naturą jest ważny dla zdrowia; * określa temat i porę roku przedstawioną w wierszu L. Staffa <i>Wysokie drzewa</i>: piękno drzew oglądanych w czasie zachodu słońca, latem, sierpniowym wieczorem, a potem w wierszu J. Przybośa pt. <i>Krajobraz</i>: krajobraz przedstawiający drogę wokół wzniesienia, wśród wzgórz, w pobliżu lasu i stawu, oglądany w czasie zachodu słońca, prawdopodobnie w letni lub wczesnojesienny wieczór (ukwiecony pagórek, kasztany, trzciny); * wymienia przedstawione w każdym wierszu elementy krajobrazu: w <i>Wysokich drzewach</i> – wysokie drzewa, zachodzące słońce, woda, w której odbijają się drzewa, łąki z konikami polnymi, natomiast w <i>Krajobrazie</i>: pagórek, droga, wzdłuż której rosną kasztany, wzgórze, na horyzoncie miasto, strumień, staw obrosnięty trzcina, las, słońce; * dostrzega zachwyty osób mówiących, zarówno w jednym, jak i w drugim wierszu; * zauważa, że obraz w utworze <i>Krajobraz</i> jest bardziej dynamiczny; * wypowiada się swobodnie na temat utworu, który bardziej mu się spodobał, uzasadnia swoje zdanie. 	<ul style="list-style-type: none"> * opisując elementy przyrody, używa w swojej wypowiedzi synonimów; * wie, że codzienny kontakt z przyrodą regeneruje ludzkie zmysły, doskonale wpływa na pamięć i koncentrację (potwierdzają to liczne badania naukowców); * dojrzałe interpretuje głosowo tekst poetycki, uwzględnia propozycje interpunkcyjne autora; * wskazuje bohaterów lirycznych obu wierszy, charakteryzuje przedstawione elementy krajobrazu, wymienia środki poetyckie, za których pomocą zostały zobrazowane, m.in.. epitetę, przenośnię, porównania; * dostrzega, że uroki przyrody mają wpływ na stan ducha osoby mówiącej w wierszu <i>Wysokie drzewa</i>: z których widmami rośnie wyzwolona dusza... / O, cóż jest piękniejszego niż wysokie drzewa!; * potrafi uzasadnić, odwołując się do cytatów, że osoby mówiące w obu wierszach podziwiają widziany krajobraz, są nim oczarowane; * dostrzega różnice w opisach obu pejzaży: w <i>Krajobrazie</i> J. Przyboś opisuje więcej elementów natury, obraz jest bardzo dynamiczny dzięki licznym personifikacjom: droga [...] okracza wzniesienie; widać ją, jak jedzie w uprzęży z kasztanów itd.; * jest bardzo pomysłowy w tworzeniu własnych definicji elementów krajobrazu. 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji, łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski);
<ul style="list-style-type: none"> * B. Leśmian <i>Dusiołek</i>, s. 172; * J. Tuwim <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz „Wlazł kotek na plotek”</i>, s. 175. 	<ul style="list-style-type: none"> * własnymi słowami streszcza w porządku chronologicznym wydarzenia opisane w utworze; * wymienia bohaterów utworu: Bajdałę, Dusiołka, szkapę, wołu; * opisuje Dusiołka, odwołując się do cytatów z tekstu: <i>Pysk miał z żabia ślimaczy [...] / A zad tyli, co kwoka, kiedy znosi jajo [...] / Ogon miał ci z rzemyka, / Podogonie zaś z tyka</i>, charakteryzuje go jako postać fantastyczną; 	<ul style="list-style-type: none"> * streszcza w sposób pełny i wierny z tekstem przebieg przygody Bajdały, który położył się pod lasem na mchu, aby się przespać; * rozróżnia postacie rzeczywiste od fantastycznych, wie, że Dusiołek jest postacią fantastyczną, a Bajdała rzeczywistą (prostym chłopem); * zauważa, że Bajdała sam do końca musiał walczyć z Dusiołkiem, że nikt z obecnych (ani szkapę, ani wół mu nie 	

	<ul style="list-style-type: none"> * interpretuje słowa Bajdały skierowane do Boga jako zarzut, pretensję o stworzenie zła; * na podstawie zad. 6 ze s. 174 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego wymienia najważniejsze wyznaczniki ballady: elementy epickie (wskazuje fragmenty tekstu, w których ujawnia się narrator, określa główny wątek fabuły: przygodę Bajdały w czasie podróży), liryczne (utwór stroficzny, nastrojowy, emocjonalny), dramatyczne (dialogi); * potrafi podać przykłady prozaizmów; * wie, co to jest stylizacja ludowa; * analizuje wiersz J. Tuwima i porównuje go do piosenki warszawskiej <i>Wlazł kotek...</i>, zauważa, że oba utwory mają wspólnego tylko bohatera: kota, który wchodzi na płot; * wyszukuje w utworze <i>Jak Bolesław Leśmian napisałby wiersz...</i> neologizmy, np. płoctwem (płot + ctwem, np. dziwactwem, pieniactwem), wyziorne (wyzierać + -ne, np. czarne, upiorne) oraz metafory (np. wyziorne szczyrzy dziury), dostrzega, że nie ma porównań obecnych w tekście B. Leśmiana <i>Dusiolatek</i> – zauważa, że J. Tuwim nie naśladuje wiernie stylu Leśmiana, lecz go parodiuje, wskazuje elementy humorystyczne; * potrafi stworzyć nowe wyrazy na podobnej zasadzie, jak czynił to J. Tuwim w utworze <i>Jak Bolesław Leśmian...</i> 	<p>pomogli), na tej podstawie wnioskuje o pesymistycznej wymowie wiersza i osamotnieniu człowieka w walce ze złem;</p> <ul style="list-style-type: none"> * charakteryzuje język narratora: prosty, potoczny, charakterystyczny dla chłopca, gawędziarza; * wie, że ballada jest gatunkiem synkretycznym, łączącym elementy liryczne, epickie i dramatyczne, potrafi wskazać te elementy w tekście; * potrafi wytłumaczyć, co to jest stylizacja ludowa i w jakim celu została zastosowana: utwór jest opowieścią stylizowaną na ludową balladę, narrator (wiejski gaduła) i Bajdała (prosty chłop) mówią językiem prostym, potocznym, stylizowanym na język ludowy; * dostrzega liczne różnice między wierszem J. Tuwima a piosenką warszawską: inna budowa strofy, długość wersów, odmienny układ rymów, odmienne słowa; * zauważa, że w utworze J. Tuwima jest dużo więcej neologizmów niż np. w balladzie Leśmiana, że brakuje w nim charakterystycznych dla stylu Leśmiana porównań, m.in. na tej podstawie wnioskuje, że utwór Tuwima jest parodią stylu Leśmiana; * określa cel parodii – zabawa literacka, eksperyment językowy pełniący funkcję humorystyczną; * chętnie bierze udział w zaproponowanej zabawie literackiej. 	<ul style="list-style-type: none"> * świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści; * stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom.
<ul style="list-style-type: none"> * G. Orwell <i>Schronisko dla włóczęgów</i>, s. 175; * Charlie Chaplin (zdjęcie), s. 177; * J. Bastien-Lepage <i>Żebrak</i> (obraz), s. 180; * R. Kapuściński <i>Bieda</i>, s. 182. 	<ul style="list-style-type: none"> * dzieli się z rówieśnikami doświadczeniami swoimi lub swoich bliskich dotyczącymi spotkań z osobami żebrzącymi; * wyszukuje i zaznacza w tekście fragmenty opisujące wygląd włóczęgów i tematy ich rozmów; * nazywa odczucia i emocje bohaterów, rozumie motywy ich postępowania; * krytycznie odnosi się do sposobu traktowania włóczęgów przez pracowników schroniska, a także do niektórych postaw samych włóczęgów; * daje propozycje poprawy losu włóczęgów ze schroniska; * charakteryzuje narratora: jest jednym z włóczęgów, autorem tekstu, wypowiada się w 1 os. l.p. (<i>W końcu zdołałem się jakoś ułożyć i zasnąć...</i>) lub 1 os. l.mn. (<i>Byliśmy zanadto zmęczeni, żeby się wdawać w rozmowy</i>); * wyszukuje w tekście zdania, które przedstawiają fakty bez ocen, potrafi przytoczyć przykłady ocen; * czyta ze zrozumieniem fragment rozmowy z R. Kapuścińskim i wypisuje zdania stanowiące 	<ul style="list-style-type: none"> * aktywnie uczestniczy w dyskusji, dzieląc się z kolegami swoimi przekonaniem, uzasadnia własne poglądy; * komentuje sytuację włóczęgów w tekście G. Orwella, potrafi odnieść ich los do losu współczesnych bezdomnych, porównuje warunki pobytu w schronisku dla włóczęgów opisanym w tekście oraz w np. schroniskach Brata Alberta; * wykazuje uczucie empatii, wczuwając się w sytuację osób biednych, próbuje ocenić rzeczywistość z ich punktu widzenia; * wie, na czym polega różnica w krytykowaniu ludzi oraz w krytykowaniu ich postępowania – krytykuje uczynki, nie ludzi; * odróżnia fakty od ocen, dostrzega również zdania, w których oceny są przemieszane z faktami; * wyciąga wnioski z obu przeczytanych tekstów i wykorzystuje nową wiedzę przy uzupełnianiu drzewa decyzyjnego w drugiej części lekcji; * wykazuje wrażliwość i zauważa wokół siebie ludzi słabszych, potrzebujących pomocy, potrafi wczuć się w ich sytuację; 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * rozdziela narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcje w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * uczestniczy w dyskusji, uzasadnia własne

	<p>odpowiedź na pytanie: Czym jest bieda i co ją charakteryzuje? (bieda to subkultura, człowiek głodny nie jest w stanie myśleć abstrakcyjnie itp.);</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozumie termin: myślenie abstrakcyjne; * współuczestniczy w tworzeniu drzewa decyzyjnego, dając propozycje rozwiązań, wymieniając ich skutki pozytywne i negatywne, formułując cele i wartości mające wpływ na podjęcie ostatecznej decyzji; * w wyniku dyskusji i kompromisu zgadza się z kolegami na przyjęcie jednego, najlepszego zdaniem większości, rozwiązania. 	<ul style="list-style-type: none"> * jest kreatywny, myśli abstrakcyjnie, potrafi dać propozycje pomocy wybranym osobom potrzebującym (czy grupie osób potrzebujących), ma pomysły, w jaki sposób tę pomoc zorganizować; * wykazuje inicjatywę, potrafi wcielać swoje pomysły w życie i zmobilizować innych kolegów do działania; * pomaga innym, jest gotów do działań wolontariackich; * realnie ocenia swoje możliwości, w razie potrzeby potrafi poprosić dorosłych o pomoc, umie współpracować z innymi. 	<p>zdanie, przyjmuje poglądy innych lub polemizuje z nimi;</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi (aprobate, dezaprobate, negację); * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. przyjaźń, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, inność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość; * rozróżnia normę językową wzorcową oraz użytkową i stosuje się do nich.
<ul style="list-style-type: none"> * J. Tuwim <i>Do prostego człowieka</i>, s. 184; * E. Munch <i>Krzyk</i> (obraz), s. 185; * S. Barańczak <i>Określona epoka</i>, s. 158. 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi nakreślić sytuację Europy przed wybuchem II wojny światowej; * zna daty agresji Niemiec na Polskę (1 IX 1939 r.) oraz ZSRR na Polskę (17 IX 1939 r.); * wie, jaka jest różnica między wojną zaborczą (imperialistyczną), a obronną; rozumie pojęcie imperializm; * cytuje określenia, którymi podmiot liryczny nazywa adresata wypowiedzi: <i>przyjaciel nieuczony, mój bliźni z tej czy innej ziemi</i>; * uzasadnia powody, dla których podmiot liryczny zachęca do bojkotowania wojen imperialistycznych, do <i>rżnięcia karabinem w bruk ulicy</i> (prosi ludzkie życie, walcząc o interesy polityczne i możliwość wzbogacenia się rządzących i burżuazji); * podaje przykład zamieszczonego w tekście hasła propagandowego, np. <i>za ojczyznę bić się trzeba, historyczna racja</i>; * wie, co to jest <i>potocyzm</i> oraz <i>wulgaryzm</i>; * zapisuje w zeszycie wyjaśnienie pojęć propaganda (np. rozpowszechnianie i wyjaśnianie idei, poglądów i doktryn w celu pozyskania jak największej liczby zwolenników i równocześnie zwalczania przeciwników jakiejś idei, służy doraźnym potrzebom politycznym, posługuje się sloganami, hasłami propagandowymi, środkami oddziałującymi na emocje, np. zniewagami słownymi – inwektywami, frazeologią i metaforą militarną; steruje zachowaniami mas w taki sposób, że pod jej wpływem <i>jednostka zachowuje się tak, jak gdyby jej reakcje były</i> 	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że w latach 30. XX w. panował Wielki Kryzys, że dochodziło do licznych konfliktów między państwami, do wzrostu nastrojów nacjonalistycznych, do powstania faszystów itd.; * wykorzystuje kontekst historyczny do interpretacji utworu J. Tuwima; * zauważa, że podmiot liryczny przestrzega przed tym, aby nie ufać bezkrytycznie rządzącym, którzy czasami patriotyzm i odwagę swych obywateli wykorzystują do realizacji własnych interesów politycznych lub gospodarczych (po trupach dążą do osiągnięcia swoich celów); * dostrzega, że podmiot liryczny namawia <i>prostego człowieka</i> (zwykłego obywatela Polski lub innego kraju, robotnika) do buntu przeciw wojnom imperialistycznym, do działania w obronie własnych interesów, a nie interesów burżuazji; * wie, że propaganda wojenna posługuje się kłamstwem, manipuluje nastrojami społecznymi, zauważa, że autor chciał otworzyć oczy zwykłemu człowiekowi na jej mechanizmy, np. na przekonywanie propagandzistów, które jest manipulacją, że innego wyjścia nie ma (<i>trzeba iść i z armat walić</i>), na sugerowanie zagrożenia, które jest sposobem podporządkowania (<i>na trwogę biją w dzwony</i>), na posługiwanie się patosem (<i>historyczna racja, ojczyzna, bohaterowie</i> itp.), na znieważanie przeciwnika (<i>thuste szuje</i>); * przytacza argumenty wykorzystywane w propagandzie wojennej, że <i>trzeba [...] z armat walić, mordować, grabić, truć i palić, za ojczyznę bić się trzeba</i> w imię <i>historycznej racji</i> (historia pokaże, że mieliśmy rację), <i>piędzi, chwały, rubieży</i> (walka o ziemię, sławę, granice) itd., oraz słowa najczęściej 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane, mówione; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * porządkuje informacje w zależności od ich funkcji w przekazie; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa (neologizmów, zdrobnień, zgrubień, metafor); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego (liryka); * przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją; * stosuje zasady etykiety językowej – wie, w jaki sposób zwracać się do rozmówcy w zależności od sytuacji i relacji łączącej go z osobą, do której mówi (dorosły, rówieśnik, obcy, bliski), zna formuły grzecznościowe, zna konwencje językowe

	<p>wynikiem jej własnych decyzji – napisał amerykański psycholog G. Biddle) oraz manipulacja (wpływanie na cudze poglądy za pomocą nieetycznych, nieuczciwych metod, przedstawianie niektórych faktów w taki sposób, aby pasowały do z góry przyjętej tezy i pomijanie innych, niewygodnych); rozumie ich znaczenie;</p> <p>* zauważa, że poeta używa inwektyw (są one charakterystyczne dla języka propagandy wojennej), np. <i>tlusta szuja</i>;</p> <p>* ma świadomość, że propaganda jest często techniką posługującą się manipulacją w celu oddziaływania na zbiorowość;</p> <p>* rozpoznaje w utworze S. Barańczaka <i>Określona epoka</i> cechy przemówienia, domyśla się, że jest to mowa jakiegoś polityka z czasów PRL-u;</p> <p>* dostrzega podobieństwo wypowiedzi zapisanych w wierszu w nawiasach do didaskaliów (są zapisywane w tekście innym krojem pisma, stanowią dodatkowe objaśnienie autora dotyczące zazwyczaj wyglądu czy zachowania bohaterów) oraz różnice między nimi (w dramacie informacje te stanowią tekst poboczny, pomagają reżyserowi w realizacji sztuki teatralnej, w wierszu – stanowią jego integralną część, są źródłem komizmu);</p> <p>* zauważa najważniejsze cechy wypowiedzi mówcy – jej alogiczność, chaotyczność, fragmentaryczność (urwane zdania, ledwo rozpoczęte wątki), przerywanie jej wykonywanymi dodatkowo czynnościami: nalewaniem wody z karafki do szklanki, popijaniem wody, nadużywanie frazesów;</p> <p>* wyjaśnia, co zostało w utworze ośmieszono – język i zachowanie polityków z czasów PRL-u, a tym samym cały ustrój;</p> <p>* potrafi wymienić najważniejsze cechy wiersza wolnego w utworze: swobodny układ wersów, nieregularna liczba sylab w poszczególnych wersach;</p> <p>* poprawnie interpretuje głosowo utwór, tonem głosu potrafi sygnalizować emocje oraz odczytać fragmenty tekstu pobocznego;</p> <p>* na podstawie informacji zawartych w podręczniku do kształcenia literacko-kulturowego na s. 188 (hasło <i>przemówienie</i>) potrafi napisać krótkie przemówienie.</p>	<p>przez nią stosowane, np. <i>bohater, ofiara, ojczyzna</i> itd.;</p> <p>* dostrzega, że autor wyraża swój gniew, sprzeciw wobec niesprawiedliwości;</p> <p>* zauważa potoczny i wulgaryzmy (np. <i>stado bab, drab, szczeniak, bujda, granda, nafta sikla, zwężyć kasę i rznij, rozchami, rozścierwi</i>);</p> <p>* wskazuje na podstawie tekstu, kim może być propagandzista: władza (<i>przylepiać zaczął obwieszczenia</i>), biskup, pastor rabin (<i>gdy wyjdzie biskup, pastor, rabin pobłogosławić twój karabin</i>), dziennikarze (<i>kiedy rozścierwi się, rozchami wrzask liter z pierwszych stron dzienników</i>), zauważa, że są to osoby godne zaufania;</p> <p>* dostrzega, że wiersz <i>Określona epoka</i> stanowi ironiczny, prześmiewczy zapis wystąpienia polityka;</p> <p>* wie, czym jest nowomowa i co ją charakteryzuje;</p> <p>* rozumie cele, w jakich władza stosowała nowomowę: eliminowanie innych stylów języka, ograniczanie możliwości wyboru słownictwa (eliminowanie słów, zwrotów niewygodnych, np. wyrazu <i>wolność</i>), narzucanie skamieniałych, niepodatnych na zmiany formuł językowych;</p> <p>* cytuje zamieszczone w tekście frazesy;</p> <p>* komentuje zachowanie mówcy;</p> <p>* dostrzega elementy parodystyczne, np. stosowanie przerywnika <i>nieprawda</i>, zamiast zwyczajowego <i>prawda</i>;</p> <p>zestawienie fraz zaczerpniętych z nowomowy w taki sposób, że mogłyby stać się treścią wielu przemówień, na różne tematy (mowa-trawa);</p> <p>* potrafi wyjaśnić (po podaniu informacji, że w propagandzie przymiotnik <i>określony</i> stanowił eufemizm odnoszący się do przeciwnika politycznego, umożliwiając niewymienianie go z nazwy, np. określone kręgi społeczne) wyrażenie <i>określona epoka</i>; ma orientację, czym charakteryzowała się epoka PRL-u;</p> <p>* ciekawie, w sposób charakterystyczny dla parodii, interpretuje głosowo wiersz; swoją recytacją potrafi u słuchaczy wywołać uśmiech.</p>	<p>zależne od środowiska (np. sposób zwracania się do nauczyciela, lekarza, profesora wyższej uczelni), ma świadomość konsekwencji używania formuł niestosownych i obraźliwych;</p> <p>* świadomie dobiera synonimy i antonimy dla wyrażenia zamierzonych treści;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* stosuje różne rodzaje zdań we własnych tekstach; dostosowuje szyk wyrazów i zdań składowych do wagi, jaką nadaje przekazywanym informacjom;</p> <p>* dokonuje starannej redakcji tekstu napisanego ręcznie i na komputerze;</p> <p>* wykorzystuje wykrzyknik jako część mowy w celu wyrażenia emocji.</p>
* test czytania ze	* rozwiązuje test poprawnie w 60 proc. lub więcej;	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100 proc.	

zrozumieniem <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> ze s. 186 podręcznika do kształcenia literacko-kulturowego.	* rozwiązuje test poprawnie w 40 proc.		
--	--	--	--

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
V. Tragizm wojny * wprowadzenie do rozdziału 5. pt. <i>Tragizm wojny</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s.189; * A. Słonimski <i>Alarm</i> , s. 190; * S. Starzyński <i>Przemówienie</i> , s. 192; * fotografie zniszczonej Warszawy.	* zna ramy czasowe II wojny światowej 1939 r. – 1945 r.; * na podstawie wstępu do rozdziału i miniwykładu nauczyciela potrafi wyjaśnić, na czym polegał tragizm II wojny światowej; * rozumie terminy: <i>literatura wojenna, pokolenie Kolumbów</i> ; * wie, że literatura II wojny światowej wliczana jest do literatury współczesnej; * rozumie znaczenie wyrazu <i>alarm</i> i jego związku z wierszem; * rozumie frazeologizmy: <i>ogłosić – odwołać alarm; fałszywy alarm</i> – nieuzasadnione, niepotrzebne ostrzeżenie; <i>narobić alarmu, wywołać alarm</i> – wzbudzić niepokój, popłoch; <i>podnieść (wszczać) alarm</i> – ostrzegać o groźnym zjawisku; <i>bić (uderzyć) na alarm</i> – ostrzegać o groźnym niebezpieczeństwie; * wie, że utwór odwołuje się do kontekstu historycznego: współczesnego poecie bombardowania Warszawy i XIX-wiecznego – kampania napoleońska; * potrafi posłużyć się cytatami oraz przypisami, aby dowieść wykorzystania motywów historycznych; * poprawnie odczytuje nastrój osoby mówiącej: niepokój, poczucie zagrożenia, nadzieja, cierpienie spowodowane zrujnowaniem miasta, duma, niepewność; * potrafi podać podstawowe informacje na temat podmiotu lirycznego: świadek wydarzeń, warszawiak, patriota; * wie, że wiersz jest przykładem liryki apelu; * wie, że utwór realizuje motywy tyrzejskie; * poprawnie interpretuje utwór, korzystając z wypowiedzi nauczyciela; * zauważa, że wiersz ma nieregularną budowę;	* zna terminy: <i>faszizm i nacjonalizm</i> ; * podaje przykłady innych związków frazeologicznych, w których występuje słowo <i>alarm</i> , rozumie ich znaczenie dosłowne i metaforyczne; * wie, gdzie można znaleźć wyjaśnienia frazeologizmów – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym oraz słownikiem j. polskiego; * poprawnie interpretuje głosowo czytany wiersz; * wyjaśnia dosłowne i metaforyczne znaczenie tytułu: ostrzeżenie o nalocie, wezwanie do zachowania czujności i do walki, ostrzeżenie przed skutkami wojny; * szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny: świadek ataku lotniczego, patriota, związany z Warszawą, przepełniony obawą o losy miasta i Polaków oraz nadzieją na pomoc sprzymierzonej Francji, emigrant ogarnięty tęsknotą za ojczyzną, pełen złych przeczuc co do jej losów, świadomy historii dawnej i współczesnej, nawołuje do czujności wobec stałego zagrożenia wojną, przestrzega przed jej konsekwencjami; * popiera swoją wypowiedź cytatami z tekstu; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki apelu: tryb rozkazujący, wykrzyknienia, zwroty do adresata (synekdochy) – walczących Polaków; * potrafi wyjaśnić pojęcia: <i>poezja tyrzejska, motywy tyrzejskie</i> i odnaleźć je w tekście; * samodzielnie interpretuje tekst, określa jego przesłanie: utwór podzielony na 3 części: I – zamknięta w kłamrze kompozycyjnej cytowanej frazy ogłoszenia i odwołania alarmu, reportażowa – zapis fragmentarycznego odbioru rzeczywistości, głównie za pomocą zmysłów, podporządkowana funkcji ekspresywnej; II – apel, tryb rozkazujący, przywoła- nie przykładów zwycięskich bitew z czasów kampanii napoleońskiej, znak	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencję wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego

	<p>* rozumie sens i znaczenie przemówienia Starzyńskiego dla walczących warszawiaków oraz współczesnych Polaków;</p> <p>* odczytuje nastrój przemówienia i stosunek autora do Warszawy;</p> <p>* rozpoznaje tekst jako przemówienie;</p> <p>* z pomocą nauczyciela umie wskazać części przemówienia w tekście;</p> <p>* dostrzega podobieństwa w treści i wymowie wiersza Słonimskiego i przemówienia Starzyńskiego;</p> <p>* umie dokonać analizy zdjęcia i podzielić się refleksjami na jego temat;</p> <p>* rozumie doniosłość faktu, że mimo ogromnych zniszczeń Warszawa została odbudowana, odzyskała swój urok i prestiż stolicy kraju;</p> <p>* potrafi sformułować poprawnie krótkie przemówienie na zadany temat.</p>	<p>nadziei na pomoc Francji, podzielanej przez podmiot liryczny; III – refleksyjna, utrzymana w konwencji marzenia sennego, zawiera proroczą wizję zniszczenia miasta i rozslawienia jego cierpień, wiersz nawołuje do walki, ale i przestrzega przed grozą wojny;</p> <p>* wymienia środki poetyckie: epitety, metafory, porównania, onomatopeje (<i>trzasnęły, jękliwie, brzęczy</i>), przerzutnie, powtórzenia, anafory, wykrzyknienia, pytania retoryczne, synekdochy (<i>chwyćcie ten jęk, regimenty</i>), personifikacje;</p> <p>* podaje przykłady nieregularnej budowy wiersza oraz rymów i wyjaśnia ich funkcję;</p> <p>* samodzielnie interpretuje i analizuje przemówienie Starzyńskiego;</p> <p>* określa funkcję synekdochy użytej w tekście: podkreślenie jedności w walce wszystkich warszawiaków, sugestia, że przeciw najeźdźcy broni się także nieożywiona część miasta;</p> <p>* pisze spójne i logiczne przemówienie, zgodne z wyznacznikami gatunku i adresatem wypowiedzi.</p>	<p>rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.</p>
<p>* K.K. Baczyński</p> <p>*** <i>[Niebo złote ci otworzę...]</i>, s. 193;</p> <p>„<i>Wiersze wojenne</i>” – wyk. E. Demarczyk, muz. Z. Konieczny;</p> <p>* farby, kredki, mazaki, nożyczki, klej, duże kartki papieru.</p>	<p>* wypowiada się na temat trybu życia, zainteresowań, wartości, marzeń, doświadczeń, przywilejów nastolatków, bogacąc słownictwo;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji w kwestii stereotypowego charakteryzowania młodzieży traktowanej jako jednolita grupa;</p> <p>* wie, że wojna wpłynęła znacząco na egzystencję młodzieży;</p> <p>* określa znaczenie koloru złotego w podanych frazeologizmach: <i>złota chwila</i> – radosna, miła; <i>złote czasy (doba, era)</i> – dobre, szczęśliwe; <i>złoty człowiek (dusza, serce)</i> – o kimś bardzo dobrym, zacnym, szczerym; <i>złote marzenia</i> – szczytne, piękne; <i>złota przyszłość</i> – szczęśliwa; <i>złoty sen</i> – piękny, szczęśliwy;</p> <p>* potrafi podać podstawowe informacje o podmiocie lirycznym: młody człowiek zmagający się z ciężarem doświadczeń wojennych, pragnący obdarzyć bliską mu osobę pięknem świata żyjącego w pokoju;</p> <p>* potrafi wyszukać w <i>Słowniku symboli</i> W. Kopalińskiego znaczenia przymiotnika <i>złoty</i> i powiązać je z treścią wiersza;</p> <p>* potrafi wymienić sytuacje, które burzą poczucie bezpieczeństwa;</p> <p>* ma świadomość, że wojna należy do takich sytuacji;</p>	<p>* rozumie pojęcie <i>stereotyp</i>, poprawnie stosuje je w wypowiedzi, zna negatywną i pozytywną funkcję stereotypu w kształtowaniu wiedzy o świecie;</p> <p>* wie, że wojna wpłynęła znacząco na egzystencję wszystkich walczących w niej ludzi, lecz rozumie szczególnie jej wpływ na kształtującą się osobowość ludzi młodych;</p> <p>* wie, w jakim źródle można znaleźć wyjaśnienie znaczenia frazeologizmów – sprawnie posługuje się słownikiem frazeologicznym;</p> <p>* podaje, oprócz wymienionych przez nauczyciela, przykłady innych frazeologizmów, w których występuje kolor złoty, np. <i>obiecywać złote góry</i> – wielka ilość pieniędzy, dóbr; <i>złota księga</i> – zaszczytna, księga zasłużonych; <i>złota myśl</i> – aforyzm; <i>porastać w złote piórka</i> – bogacić się; <i>złote ręce</i> – zręczne, zdadne do pracy ręcznej; <i>złote wesela</i> – pięćdziesiąta rocznica zawarcia małżeństwa; <i>złota zgoda</i> – korzystna dla wszystkich;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny i interpretuje wiersz: młody człowiek, rozdarty wewnętrznie pomiędzy pragnienie stworzenia dla adresata utworu pięknego, szczęśliwego świata, a gorzką świadomością grozy rzeczywistości, w którą jest zaangażowany, walcząc z wrogiem. Nie potrafi wyzwolić się ze wspomnień o zabitych, płynącej krwi oraz negatywnych emocji. Spełnienie obietnicy zależy niejako od zdolności adresata do uwolnienia osoby mówiącej od</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * poprawnie odczytuje nastrój utworu; * potrafi poprawnie zinterpretować utwór z pomocą nauczyciela; * wymienia i określa funkcję środków poetyckich dominujących w tekście: porównania, przenośnie, onomatopeje; * dostrzega regularność w budo- wie wersyfikacyjnej utworu; * wie, że nastrój poezji śpiewanej budowany jest przez kilka składników; * dzieli się pomysłami dotyczącymi projektu plakatu przeciwko wojnie i przygotowuje go z kolegami. 	<p>dreńczących wspomnień;</p> <ul style="list-style-type: none"> * samodzielnie formułuje przesłanie tekstu; * rozumie znaczenia pojęcia <i>porównanie homeryckie</i> i poprawnie wskazuje je w tekście; * samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej utworu; * wnikliwie omawia rolę muzyki i wykonania E. Demarczyk w tworzeniu nastroju <i>Wierszy wojennych</i>. 	<p>wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <ul style="list-style-type: none"> * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych, narodowych, etycznych, kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość; * odróżnia informacje o faktach od opinii; * rozróżnia narrację pierwszoosobową i trzecioosobową oraz potrafi określić ich funkcję w utworze; * omawia funkcje elementów konstrukcyjnych utworu (tytułu, podtytułu, motta, apostrofy, puenty, punktu kulminacyjnego).
<p>* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> * zna cechy listu otwartego i potrafi je zastosować w swojej wypowiedzi; * ocenia zaprezentowane plakaty i listy otwarte według przyjętych kryteriów; * zna dzieje powstawania lektury; * odnajduje we wskazanym słowniku wyjaśnienie znaczenia wyrazu pseudonim; * określa znaczenie podanych związków frazeologicznych; * bierze udział w dyskusji; * rozumie przyczyny używania pseudonimów w czasie wojny i okupacji; * korzystając z tekstu książki, określa czas i miejsce wydarzeń oraz potwierdza to cytatami; * potrafi własnymi słowami przedstawić obraz okupowanej Warszawy oraz scharakteryzować panujące w niej warunki życia; * poprawnie odczytuje nastrój dominujący w opisie miasta (grozy, strachu, napięcia, niepokoju, przynębnienia); * rozumie ograniczenia i trudności w funkcjonowaniu, wynikające z braku wody, prądu, gazu, komunikacji, szyb w oknach, nagromadzenia gruzów, ruin, kontroli wojsk okupacyjnych i policji; * potrafi wyszukać w <i>Słowniku j. polskiego</i> lub w <i>Słowniku wyrazów obcych</i>, znaczenie pojęcia <i>propaganda</i>, a w <i>Słowniku frazeologicznym</i> związane z nim frazeologizmy; * pracuje w grupie; * wyszukuje w tekście informacje o odczuciach, postawach i życiu Polaków lub Niemców, wnioskuje o wpływie 	<ul style="list-style-type: none"> * poprawnie redaguje list otwarty z wykorzystaniem logicznych i przekonujących argumentów; * tworzy sugestywny i przemyślany plakat; * formułuje kryteria oceny listów i plakatów; * zna kolejne etapy pracy nad książką Kamińskiego; * wie, w jakim źródle znaleźć wyjaśnienie znaczeń wyrazów pseudonim, propaganda (Słownik j. polskiego, Słownik wyrazów obcych) i używa ich w swojej wypowiedzi; * zna przyczynę występowania hasel w obu słownikach; * zabiera głos w dyskusji, podaje logiczne argumenty; * wymienia wydarzenia rozpoczynające i kończące akcję; * kojarzy miejsca wydarzeń z akcjami dywersyjnymi postaci; * wyczerpująco przedstawia sytuację w okupowanej Warszawie, popiera wypowiedź cytatami; * wypowiada się na temat wpływu każdego z trzech rodzajów ograniczeń na jakość, sposób życia, odczucia i postawy warszawiaków: <ul style="list-style-type: none"> – niewygoda i uciążliwość życia codziennego; – potrzeba odbudowy, przywrócenia ładu – organizowanie się w celu usunięcia gruzów i poczynienia napraw; – organizowanie życia podziemnego (nauka, ruch oporu); * dostrzega wpływ propagandy na uczucia, reakcje i postawy ludzkie: <ul style="list-style-type: none"> brak dostatecznej wiedzy oraz umiejętności realnego widzenia rzeczywistości nie pozwala przewidywać logicznych następstw; * szczegółowo charakteryzuje Polaków, dostrzegając różnorodność ich postaw: (przewaga oporu biernego i czynnego), przedsiębiorczość, zapobiegliwość, solidarność, odwaga itp.; * szczegółowo charakteryzuje Niemców, dostrzegając podobieństwo ich postaw; 	

	<p>okupacji na przedstawicieli obu narodów żyjących w Warszawie:</p> <p>– Polacy: nieprzygotowani na klęskę i okupację, czuli strach, zagubienie, potrzebę oporu, gniew, nadzieję, starali się przeżyć i utrzymać przy życiu bliskich, imali się nietypowych zajęć, niektórzy spekulowali żywnością, bimbrem, czynnie lub biernie opierali się Niemcom, niektórzy z nimi współpracowali,</p> <p>– Niemcy: czuli się lepsi od innych, starali się przeżyć i utrzymać się w W-wie, gnębili, upokarzali i zastraszaali przedstawicieli innych narodów, więzili i zabijali, więźniów traktowali bezwzględnie i okrutnie.</p>	<p>* swoją wypowiedź popiera cytatami z tekstu;</p> <p>* nie utożsamia faszystów z całym narodem niemieckim.</p>	
<p>* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec.</i></p>	<p>* zna znaczenie terminów <i>sabotaż, dywersja, konspiracja</i>;</p> <p>* zna pojęcia <i>charakterystyka bezpośrednio</i> i <i>charakterystyka pośrednia</i>;</p> <p>* charakteryzuje głównych bohaterów: Alka, Rudego i Zośkę;</p> <p>* dostrzega między nimi różnice i podobieństwa;</p> <p>* rozumie terminy <i>charakterystyka bezpośrednio</i> i <i>pośrednia</i>;</p> <p>* współtworzy drzewko decyzyjne, przedstawiając propozycje rozwiązań, ich skutki pozytywne i negatywne, oraz określając cele i wartości, które mają wpływ na podjęcie decyzji;</p> <p>* wymienia czyny bohaterów, które uznaje za szlachetne i uzasadnia swój wybór;</p> <p>* opisuje zachowanie Rudego podczas przesłuchań i przed śmiercią oraz komentuje je;</p> <p>* opisuje zachowania Alka podczas akcji pod Arsenalem i przed śmiercią oraz komentuje je;</p> <p>* rozumie sens takich postaw (odpowiedzialność za innych, ich bezpieczeństwo, stan ducha, zobowiązanie oraz wrażliwość wynikające z przyjaźni);</p> <p>* wczuwa się w sytuację bohaterów;</p> <p>* wypowiada się na temat bestialstwa gestapowców i ocenia je;</p> <p>* wie, że bohaterowie należeli do pokolenia Kolumbów;</p> <p>* rozumie cytaty zawarte w temacie lekcji;</p> <p>* bierze udział w dyskusji na temat zasadności oceny bohaterów jako tych, którzy <i>potrafili pięknie żyć i pięknie umierać</i>.</p>	<p>* rozumie znaczenie terminów <i>sabotaż, dywersja, konspiracja</i> i poprawnie używa ich w swojej wypowiedzi;</p> <p>* na podstawie fragmentów posługujących się charakterystyką pośrednią precyzyjnie nazywa cechy postaci;</p> <p>* w charakterze i osobowości Alka, Rudego i Zośki dostrzega cechy typowe dla młodych chłopców (które odnajduje także u młodzieży współczesnej) oraz zalety, które ich wyróżniają spośród innych;</p> <p>* zauważa istotną rolę rodziny, szkoły i zorganizowanej grupy rówieśniczej w kształtowaniu osobowości;</p> <p>* wykazuje na przykładach z lektury znaczenie wartości, ideałów i autorytetu, na którym można się wzorować;</p> <p>* rozumie ciężar wyboru chłopców: większe ryzyko uwięzienia, tortur, śmierci, narażenie rodziny;</p> <p>* wie, że główne postaci książki uważały swoją działalność nie za bohaterstwo, lecz obowiązek, potrafi tego dowieść, podając cytaty;</p> <p>* rozumie wartość postaw Rudego i Alka (zachowanie godności i honoru, wierność wartościom, potwierdzenie sensu działań);</p> <p>* opowiadając o bohaterach, ocenia ich i identyfikuje się z pozytywnymi;</p> <p>* zauważa pozytywny stosunek narratora do opisywanych bohaterów (wszystkich zaangażowanych w działania na rzecz społeczeństwa i narodu polskiego);</p> <p>* zauważa, że <i>pełnią życia</i> można żyć także w czasie wojny;</p> <p>* wyjaśnia, dlaczego Zośkę, Rudego i Alka zaliczamy do pokolenia Kolumbów;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie cytatu zawartego w temacie lekcji i poprawnie uzasadnia wypowiedź.</p>	
<p>* A. Kamiński <i>Kamienie na szaniec</i>;</p>	<p>* wie, skąd wywodzi się tytuł utworu;</p> <p>– pamiątnik Zośki,</p>	<p>* dostrzega oddziaływanie wiersza Słowackiego na kolejne pokolenia (zwłaszcza Polaków walczących o odzyskanie lub</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej</p>

	<p>– ważny dla Rudego wiersz, który cytował przed śmiercią; – <i>Testament mój</i> Słowackiego;</p> <p>* rozumie termin <i>aluzja literacka</i>;</p> <p>* umie dokonać analizy i interpretacji cytatu z wiersza Słowackiego;</p> <p>* rozumie przesłanie cytatu oraz związek z utworem Kamińskiego: zarówno podczas zaborów, kiedy powstał <i>Testament mój</i>, jak i II wojny światowej, kluczowe znaczenie miało zachowanie świadomości narodowej, poświęcenie dla kraju i podtrzymanie nadziei na wyzwolenie;</p> <p>* potrafi skorzystać z biogramu Kamińskiego i wskazać związki autora z opisywanymi wydarzeniami i bohaterami;</p> <p>* odróżnia fakty historyczne od fikcji literackiej;</p> <p>* potrafi podać przykłady autentycznych postaci, organizacji i zdarzeń;</p> <p>* wie, że <i>Kamienie na szaniec</i> to fabularyzowany dokument (literatura faktu);</p> <p>* wymienia inne cechy utworu;</p> <p>* z pomocą nauczyciela wskazuje w utworze cechy reportażu;</p> <p>* wie, że utwór zaznał burzliwych losów: ingerencja cenzury, zakaz drukowania i rozprowadzania książek A. Kamińskiego (w tym <i>Kamieni na szaniec</i>);</p> <p>* rozumie, z czego wynika poczytność i znaczenie dzieła dla Polaków w czasie II wojny światowej i współczesnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> – świadectwo epoki, – wątki sensacyjno-przygodowe, – podniesienie morale rodaków, – budzenie nadziei na wyzwolenie, – wzorce osobowe, – dowód niezłomności narodu, – budzenie dumy narodowej, patriotyzmu; <p>* zna symbol <i>Polski Walczącej</i> i potrafi wyjaśnić znaczenie jego elementów.</p>	<p>utrzymanie suwerenności) i potrafi wyszukać w tekście cytaty, które tego dowodzą;</p> <p>* zauważa znaczenie znajomości kultury rodzimej (literatury, historii, tradycji) dla istnienia narodu i potrafi podać jako dowód cytaty z tekstu;</p> <p>* analizuje i interpretuje cytaty zaczerpnięty z wiersza Słowackiego: apel (tryb rozkazujący) o wymowie błagalnej (<i>zaklinam</i>, wyznacza zadania dla żywych, aby żywili nadzieję, nie poddawali się rozpacz, lecz wypełnili swój obowiązek, porównanie wskazuje na wyznaczony przez Boga los człowieka w czasie wojny, o ile czuje się on patriotą i stanie do walki, określa także rolę pojedynczego żołnierza, który sam niewiele zdziała, lecz z innymi tworzy wał chroniący pozostałych rodaków);</p> <p>* rozumie aktualność przekazu, zawartego we fragmencie wiersza, dla walczących z wrogiem;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi (cytatu): apel, wezwanie, przekazanie wartości;</p> <p>* potrafi wymienić inne utwory należące do liryki apelu;</p> <p>* samodzielnie wyszukuje w tekście, przypisach i biogramie Kamińskiego (oraz innych źródłach książkowych i elektronicznych) informacje na potwierdzenie dokumentalności jego dzieła: autor znał głównych bohaterów, S. Broniewskiego, pseudonim „Orsza”, przyjaźnił się z L. Domańskim „Zeusem”, organizacje, w których działali Zośka, Rudy oraz Alek i podjęte przez nich akcje są potwierdzone w źródłach historycznych;</p> <p>* wnioskuje i wyjaśnia przyczynę zachowania w książce ścisłej wierności faktom;</p> <p>* odróżnia fakty od ocen, komentarzy.</p>	<p>organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* odróżnia informacje o faktach od opinii;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* wskazuje funkcje użytych w utworze środków stylistycznych z zakresu słownictwa, składni, fonetyki;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm–nacjonalizm;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne.</p>
<p>* M. Białoszewski <i>Pamiętnik z powstania warszawskiego</i>, podręcznik do kształcenia literacko-</p>	<p>* dzieli się z kolegami wrażeniami po przeczytaniu tekstu;</p> <p>* wie, kim był Miron Białoszewski;</p> <p>* rozumie przyczyny kontrowersyjności utworu;</p> <p>* charakteryzuje narratora, korzystając z treści fragmentu <i>Pamiętnika</i> oraz biogramu artysty;</p>	<p>* ma własne obserwacje dotyczące tekstu i dzieli się nimi z kolegami: m.in. dostrzega nowatorstwo i oryginalność sposobu opisywania wydarzeń;</p> <p>* przytacza tytuły innych utworów, niedopuszczonych przez cenzurę;</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego,</p>

<p>-kulturowego, s. 223; * film <i>Kanal</i> w reżyserii A. Wajdy.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wyszukuje w tekście cytaty opisujące zachowania ludzi; * dostrzega brak opisu stanów emocjonalnych; * rozumie termin <i>dygresja</i> i odnajduje w tekście jej przykłady; * próbuje wczuć się w sytuację bohaterów; * wypowiada się na temat sposobu opisywania wydarzeń: bardzo szczegółowo, stara się opisać dokładnie to, co pamięta; * wymienia cechy języka utworu i przytacza stosowne przykłady; * wypowiada się na temat związku formy języka z treścią opisywanych wydarzeń: wartka akcja, gwałtowność wrażeń, chaos, brak czasu na przemyślenia; * z pomocą nauczyciela odnajduje w tekście cechy gatunkowe pamiętnika: narracja pierwszoosobowa, prowadzona z punktu widzenia własnej osobowości, filozofii, psychiki autora, dystans czasowy; * podjękuje próbę sformułowania przesłania utworu, np. zapisanie oraz podzielenie się obserwacjami i przeżyciami z powstania warszawskiego, aby dać świadectwo prawdzie nawet, jeśli różni się ona od utrwalonej w innych dziełach. 	<ul style="list-style-type: none"> * szczegółowo charakteryzuje narratora: artysta (autor) pozostający zwyczajnym człowiekiem, postawionym w sytuacji zagrożenia życia, mimowolnie rejestrujący szczegóły (obrazy, rozmowy, nazwiska, dźwięki, zachowania), który posłuszny instyktowi życia stara się zadbać o potrzeby (sen, ubranie) bezpieczeństwo swoje i rodziny; * wczuwa się w sytuację bohaterów, próbuje ocenić opisywaną rzeczywistość z ich perspektywy i dzieli się swoimi przemyśleniami; * wnioskuje o przyczynach nieemocjonalnego opisu wydarzeń: – jako jeden z bohaterów nie zna uczuć innych ludzi, – narrator (Białoszewski) nie analizuje zachowań uczestnika zdarzeń (Białoszewskiego), nie zagłębia się w siebie; * wyjaśnia termin <i>dygresja</i> i stosuje go w swoich wypowiedziach; * omawia efekty uzyskane dzięki odwołaniom do późniejszych wydarzeń: potwierdzenie dystansu umożliwiającego spojrzenie na siebie i innych bohaterów z perspektywy lat, obiektywizm; * poprawnie i szczegółowo analizuje język utworu oraz omawia przyczynę i cel zastosowania takiej formy języka: unaocznienie odbiorcy tempa i dramatyizmu wydarzeń, behawioralny zapis zachowań. 	<ul style="list-style-type: none"> frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodnie z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * rozpoznaje czytany utwór jako pamiętnik; * rozumie pojęcie stylu, rozpoznaje styl potoczny;
	<ul style="list-style-type: none"> * dzieli się z kolegami swoimi refleksjami dotyczącymi obejrzanego filmu; * wie, kim jest A. Wajda; * dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie, dotyczące odpowiedzialności, poświęcenia, patriotyzmu, miłości, odporności psychicznej, odwagi, godności, egoizmu; * odczytuje nastrój filmu; * zauważa odmienne postawy bohaterów filmu i wartościuje je; * zauważa różne przyczyny śmierci bohaterów w powiązaniu z ich postawami: np. niegodną śmierć zdrąjcy sierżanta <i>Kuli</i>, samobójstwo naiwnej łączniczki <i>Halinki</i> oszukanej w miłości, szaleństwo artysty, wysadzenie się <i>Smukłego</i> w trakcie rozminowywania władu; * prezentuje sylwetki wybranych bohaterów, ujawnia swoje sympatie i antypatie i próbuje uzasadnić swoje stanowisko; * wczuwa się w osoby bohaterów, przejawia emocjonalny 	<ul style="list-style-type: none"> * ma głębokie przemyślenia na temat filmu i dzieli się nimi z kolegami; * przypomina, że <i>Kanal</i> jest drugim filmem tego reżysera oglądanym w tym roku szkolnym; * odczytuje intencje reżysera: upamiętnić, oddać sprawiedliwość żołnierzom powstania; * dostrzega znaczenie filmu jako świadectwa prawdy o powstaniu i powstańcach; * powołuje się na informacje zgromadzone podczas odwiedzin wirtualnego muzeum powstania i konfrontuje je z realiami przedstawionymi w filmie; * charakteryzuje bohaterów i ocenia ich postawy moralne, identyfikuje się z postawami pozytywnymi; * odnajduje wśród bohaterów wzory godne naśladowania; * proponuje rozwiązania, które mogłyby poprawić sytuację bohaterów; * dostrzega zaangażowanie emocjonalne narratora – sympatia dla bohaterów, pobłażliwość dla ich drobnych słabostek (np. <i>Korab</i> cierpi z powodu braku kąpieli); 	

	<p>stosunek do wydarzeń – potrafi powiedzieć, co mu się podobało, a co nie;</p> <p>* odróżnia wypowiedzi narratora od wypowiedzi bohaterów;</p> <p>* dostrzega w bohaterach cechy współczesnych młodych ludzi;</p> <p>* rozumie, że idea patriotyzmu inaczej jest realizowana w czasie wojny i pokoju;</p> <p>* podejmuje próbę sformułowania przesłania filmu;</p> <p>* wie, że <i>Kanał</i> uznawany jest do dziś za jedno z najwybitniejszych dzieł polskiej kinematografii;</p> <p>* wie, że Wajda otrzymał w 2000 r. Oscara za całokształt twórczości.</p>	<p>* wypowiada się na temat zasadności wprowadzenia narratora;</p> <p>* formułuje przesłanie filmu, dostrzegając wszystkie jego aspekty;</p> <p>* korzystając ze źródeł książkowych i elektronicznych, przedstawia opinie krytyków o filmie oraz dzieli się informacją o nagrodzeniu go w Cannes <i>Srebrną Palmą</i>.</p>	<p>* uwzględni w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, teatr, muzyka, sztuki plastyczne, sztuki audiowizualne;</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.</p>
<p>* Effendi Kapijew <i>Na wschodnim froncie</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 216;</p>	<p>* zna podstawowe fakty historyczne związane z relacjami pomiędzy ZSRR a III Rzeszą;</p> <p>* werbalizuje wrażenia po przeczytaniu tekstu i dzieli się nimi z kolegami;</p> <p>* wymienia emocje towarzyszące zapoznawaniu się z wybranymi notatkami, potrafi określić, które go najbardziej zaciekały, wstrząsnęły nim, byłyby zabawne, gdyby nie okoliczności zdarzenia;</p> <p>* potrafi wymienić najważniejsze cechy postaci;</p> <p>* wyszukuje w tekście i podaje przykłady zachowań oraz sytuacji, które w czasie pokoju traktowane byłyby jako dziwaczne, nietypowe;</p> <p>* dostrzega obiektywizm oraz pozytywne nastawienie narratora wobec opisywanych osób;</p> <p>* odczytuje nastrój utworu i wypowiada się na jego temat;</p> <p>* wie, że wydarzenia relacjonowane są przeważnie przez narratora trzeciosobowego;</p> <p>* wymienia cechy języka utworu: słownictwa, składni;</p> <p>* zauważa dynamiczność opisów;</p> <p>* omawia kompozycję ze względu na długość tekstów, złożoność, funkcję;</p> <p>* korzystając ze zgromadzonej wiedzy oraz informacji zawartych w podręczniku do kształcenia językowego, wnioskuje, że dzieło Kapijewa upodabnia się w formie do notatki prasowej;</p>	<p>* obszernie wypowiada się na temat wrażeń i emocji, które wzbudziła w nim lektura całego tekstu i poszczególnych notatek;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje bohaterów: anonimowi ludzie, zazwyczaj żołnierze przedstawieni w różnych momentach życia napiętnowanej wojną, którzy mimo bolesnych doświadczeń potrafią zachować pogodę ducha, życzliwość dla innych, miłość do najbliższych, umiejętność odnajdywania pozytywów w każdej sytuacji;</p> <p>* wyjaśnia, czemu niektóre opisane zachowania i sytuacje uznano by za niezwykle w czasie pokoju;</p> <p>* potrafi wymienić cechy narratora: życzliwy wobec postaci, rozumie ich postępowanie, ponieważ uczestniczył w wojnie, wyraża swoje współczucie wobec bohaterów, utrwalając ich przeżycia w utworze;</p> <p>* dostrzega głęboki dramatyzm utworu;</p> <p>* przytacza fragmenty, w których narrator ujawnia swój stosunek do postaci;</p> <p>* zauważa, że w tekście dominują zdania oznajmujące, realizujące funkcję informacyjną;</p> <p>* dostrzega podobieństwo <i>Notatek do Pamiętnika z powstania warszawskiego</i> w zakresie słownictwa, składni, dystansu i obiektywizmu narratora;</p> <p>* wymienia cechy kompozycyjne tekstu;</p> <p>* wyjaśnia cel wprowadzenia wypowiedzi w mowie niezależnej.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględni w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do</p>

<p>* Zbigniew Herbert <i>Pan Cogito czyta gazetę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 19.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wypowiada się na temat tytułów prasowych, które obudziły jego ciekawość, docieka przyczyn swoich wyborów; * bierze udział w dyskusji dotyczącej oczekiwań czytelników prasy codziennej (i nie tylko); * wie, że autorem słów <i>cogito ergo sum</i> jest filozof Kartezjusz i zna jego polskie tłumaczenie; * dostrzega w tytule wiersza nawiązanie do hasła filozofa; * poprawnie opisuje sytuację przedstawioną w utworze; * wyszukuje w utworze fragmenty zawierające motywację pana Cogito przy wyborze artykułów; * korzystając z wypowiedzi nauczyciela, wyraża najważniejsze przemyślenia bohatera własnymi słowami; * dostrzega niewłaściwość motywów kierujących postacią; * zauważa, że poeta nie krytykuje wprost postawy pana Cogito; * rozumie znaczenie terminu <i>ironia</i> i odnajduje jej zastosowanie w wierszu; * wie, że poeta kieruje ironiczne uwagi do samego siebie; * podejmuje próbę wyjaśnienia słów: <i>arytmetyka współzucia</i>; * odczytuje ostatnie wersy jako zalecenie poety dla samego siebie i czytelników; * na ogół poprawnie formułuje przesłanie wiersza. 	<ul style="list-style-type: none"> * bierze żywy udział w dyskusji; * z obserwacji i własnych doświadczeń wnioskuje, że prasa, zwłaszcza codzienna, nastawiona jest na szukanie taniej sensacji i żeruje na pustej ciekawości czytelników; * rozumie metaforyczne znaczenie nazwiska bohatera; * dokładnie przedstawia sytuację opisaną w wierszu, stosuje synonimy; * relacjonuje precyzyjnie motywacje zainteresowań czytelniczych pana Cogito i ocenia je; * bez trudu zauważa fragmenty zawierające ukrytą dezaprobatę poety i cytuje je, np.: <i>wojna trwała długo / można się przyzwyczaić, 120 poległych / daremnie szukać na mapie;</i> * wyjaśnia termin <i>ironia</i> i stosuje go w swojej wypowiedzi; * dostrzega, że wersy mające wydźwięk ironiczny nie są wyróżnione odmiennym stylem, tonacją czy językiem; * wnioskuje, że poeta i pan Cogito to ta sama osoba (alter ego); * wyjaśnia znaczenie słów <i>arytmetyka współzucia</i>: obliczanie, czy warto, należy, powinno się, wykazać współzuciem i jakie powinno to przybrać rozmiary; * bezbłędnie odczytuje przesłanie wiersza i dojrzałe wypowiada się na ten temat. 	<p>precyzyjnego wysławiania się.</p> <ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane, np. patriotyzm – nacjonalizm; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: CV, list motywacyjny; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne
<p>* W. Szymborska <i>Nienawiść</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 209;</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wie, kim jest Wisława Szymborska, poprawnie zapisuje jej imię; * potrafi wypisać z utworu cechy nienawiści wymienione wprost oraz określone opisowo; * rozróżnia cechy charakteru od umiejętności i zdolności; * poprawnie deklinuje rzeczownik <i>nienawiść</i>; * wyszukuje środki artystyczne i podaje ich nazwy, dostrzega dominację personifikacji w budowaniu sytuacji lirycznej; * omawia treść wiersza: nienawiść jest najsilniejsza ze wszystkich uczuć, zawsze wygrywa, wszędzie można ją spotkać, towarzyszy ludzkim poczynaniom, nawet szlachetnym ideom (ojczyzna, religia, sprawiedliwość). Niektórym podobają się jej skutki: łuny pożarów, ruiny, kłęby dymu po wybuchach. Inne uczucia nie mogą jej 	<ul style="list-style-type: none"> * wzorowo interpretuje głosem wiersz; * wie, że Szymborska została uhonorowana Literacką Nagrodą Nobla; * nazywa poprawnie cechy, umiejętności i zdolności Nienawiści wnioskując z ich opisu: wiecznie młoda, samowystarczalna, chętnie podejmuje się działania, jeśli zaoferuje jej się powód, jej twórczość wymaga wyrafinowanego odbiorcy, nie jest nudna i nie popada w rutynę, potrafi doskonale wymierzyć i trafić w słaby punkt celu; * nazywa zastosowane środki artystyczne, określa ich funkcję, podając przykłady z tekstu; * wnioskuje, że wymowa ostatnich dwóch wersów jest konsekwencją charakterystyki uczuć; * szczegółowo interpretuje tekst; * dostrzega ironiczną tonację utworu, wnioskuje, że poetka 	<ul style="list-style-type: none"> * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: CV, list motywacyjny; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne

	<p>dorównać siłą, determinacją, liczbą zwolenników, więc nienawiść ma zapewnioną przyszłość;</p> <p>* wypowiada się na temat ironii przebijającej z 6 i 7 strofy, wyjaśnia ukryty sens obu z nich;</p> <p>* rozumie, że cały utwór ma wydźwięk ironiczny, nakłania do refleksji i zmiany postawy odbiorcy wobec innych ludzi;</p> <p>* realizuje polecenie z ćw. 1, uzupełnia z wyobraźni dane, których nie ma w wierszu;</p> <p>* współpracuje w grupie, pomagając stworzyć poprawne, spójne curriculum vitae, dzieli się swoimi pomysłami:</p> <p>* prezentuje sporządzone CV na forum klasy;</p> <p>* zna funkcję i konstrukcję listu motywacyjnego oraz stosowany w nim styl i język;</p> <p>* komponuje z grupą poprawny formalnie list motywacyjny;</p> <p>* zapoznaje kolegów z przygotowanym listem;</p> <p>* pisze rzeczową odpowiedź odmowną, zachowując zasady etyki języka.</p>	<p>wypowiedź stanowi apel o rozwagę, rozwijanie w sobie pozytywnych uczuć, dla dobra swojego i świata;</p> <p>* podaje argumenty na potwierdzenie tezy, że <i>dobrze się trzyma w naszym stuleciu nienawiść</i> (wojny, rewolucje, ataki terrorystyczne, sekty, obozy koncentracyjne, rasizm, masowa eksterminacja ludności itp.);</p> <p>* wysuwa propozycje różnych profesji, odpowiadających kwalifikacjom Nienawiści (np. pomoc domowa, head hunter, wykładowca w Akademii Sztuk Pięknych, goniec, urzędnik itp.);</p> <p>* z zaangażowaniem współpracuje z grupą, pisze wspólnie ironiczne CV Nienawiści, ma wiele pomysłów uatrakcyjnających ofertę potencjalnego pracownika;</p> <p>* redaguje z grupą list motywacyjny zgodny z zakresem wymagań stanowiska, na jakie aplikuje nadawca;</p> <p>* pisze lapidarną, rzeczową odpowiedź odmowną, używając elementów stylu urzędowego, przestrzega zasady etyki języka.</p>	<p>z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.</p>
<p>* Antoine de Saint-Exupéry <i>Mały książę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 211.</p>	<p>* wie, kim był A. de Saint-Exupéry;</p> <p>* charakteryzuje bohaterów;</p> <p>* wie, że nie są oni postaciami rzeczywistymi;</p> <p>* opisuje krótko okoliczności i przebieg ich spotkania;</p> <p>* opierając się na swoim doświadczeniu w kontaktach ze zwierzętami, rozumie, dlaczego lis nie mógł bawić się z Małym Księciem;</p> <p>* zauważa, że wiedza Małego Księcia o świecie jest dużo skromniejsza niż wiedza lisa;</p> <p>* rozumie znaczenie określeń: <i>oswoić, być oswojonym, stworzyć więzy</i>;</p> <p>* wyszukuje warunki, które powinien spełnić chłopiec, aby oswoić lisa;</p> <p>* wymienia kolejne etapy osvajania:</p> <p>– przychodzenie na spotkania regularnie, o tej samej porze;</p> <p>– zajmowanie miejsca w pewnej odległości i co dzień jej zmniejszanie;</p> <p>* wypowiada się na temat zmian, jakie wnosi ze sobą przyjaźń w życie oswojonego;</p> <p>* cytuje fragmenty zawierające nauki lisa;</p> <p>* z pomocą nauczyciela wyjaśnia sentencje wygłoszone przez lisa;</p>	<p>* korzystając ze źródeł książkowych i elektronicznych, poszerza wiadomości na temat autora i opowieści o Małym Księciu;</p> <p>* dojrzałe charakteryzuje bohaterów:</p> <p>– Mały Książę: mały, zagubiony chłopiec, szukający przyjaciół, otwarty na nowe doświadczenia i wiedzę, poszukujący odpowiedzi na pytania o ważne wartości życiowe, wrażliwy, pojętny, refleksyjny;</p> <p>– Lis: mądry, znający się na ludziach, baczny obserwator, umiejący rozmawiać z dziećmi, zdolny do głębokiego przywiązania, skłonny do filozofowania, wrażliwy, ostrożny;</p> <p>* wyjaśnia, co to znaczy <i>oswoić, być oswojonym, stworzyć więzy</i>;</p> <p>* odkrywa w odmowie lisa głębszą prawdę: wspólne działanie jest możliwe, gdy się drugą osobę pozna, przekona do siebie, obdarzy zaufaniem, weźmie za nią odpowiedzialność;</p> <p>* rozumie, dlaczego przyjaźń niesie ze sobą ryzyko smutku i wypowiada się na ten temat;</p> <p>* bezbłędnie wyjaśnia sentencje i potrafi tego dowieść, podając przykłady m.in. z własnego doświadczenia;</p> <p>* komentuje wypowiedź lisa: <i>stajesz się odpowiedzialny na zawsze za to, co oswoiłeś</i>;</p> <p>* odczytuje symbole obecne w opowieści: Mały Książę symbolizuje poszukiwanie wartości życiowych, dojrzewanie</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * rozumie, że przyjaźń wiąże się z odpowiedzialnością; * podejmuje próbę odnalezienia symboli w tekście; * rozumie termin <i>alegoria</i>; * wie, że omawiany tekst jest alegorią; * odmienia poprawnie przez przypadki rzeczowniki <i>książę</i> i <i>przyjaciel</i>; * buduje zdania z wybranymi frazeologizmami; * zapisuje przysłowia i powiedzenia o przyjaźni. 	<p>psychiczne, lis – mądrość, doświadczenie, trudną do oswojenia ufność;</p> <ul style="list-style-type: none"> * dostrzega, że opowieść o lisie ma charakter alegorii i potrafi tego dowieść; * wyjaśnia przysłowia i powiedzenia o przyjaźni i podaje przykłady sytuacji, które mogą ilustrować. 	
<p>* T. Różewicz <i>Warkoczyk</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 203.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * przypomina sobie biogram poety; * wie, kim jest T. Różewicz; * dostrzega w treści wiersza związek z wizytą poety w obozie koncentracyjnym w Oświęcimiu; * dzieli się z kolegami wrażeniami po lekturze utworu; * wypowiada się na temat różnej perspektywy opisu w pierwszej i drugiej strofie (świadek zdarzeń, zwiedzający muzeum); * zauważa, że 3 i 4 strofa komentuje strofy opisowe; * wie, że utwór można podzielić na trzy części; * wyszukuje środki stylistyczne, korzysta ze słowniczka na końcu rozdziału i <i>Słownika terminów literackich</i>; * rozumie termin <i>synekdocha</i>; * dostrzega niewielką ilość figur stylistycznych i prostotę języka; * z pomocą nauczyciela wyjaśnia znaczenie symbolu; * wie, że wiersz jest przykładem liryki pośredniej; * odczytuje pozytywne nastawienie podmiotu lirycznego do opisywanego warkoczyka i dziewczynek (dzieci), które symbolizuje (zdrobnienia); * rozumie pojęcia <i>Holokaust</i>, <i>eksterminacja</i> i poprawnie je zapisuje; * zna datę Dnia Pamięci o Ofiarach Holokaustu (27 I w rocznicę wyzwolenia obozu Auschwitz-Birkenau w 1945 r.) * wie, czym jest Marsz Żywych i rozumie jego wartość. 	<ul style="list-style-type: none"> * poprawnie i z wycuciem interpretuje głosowo tekst; * dostrzega w wierszu piętno głębokich przeżyć poety podczas zwiedzania obozu zagłady; * dzieli się wnikliwymi refleksjami dotyczącymi przeczytanego utworu; * wskazuje na zastosowanie kontrastu pomiędzy dynamiczną pierwszą strofą a statyczną – drugą; * dzieli utwór na 3 części ze względu na ich treść; * zauważa refleksyjny charakter dwóch ostatnich strof; * wykazuje się wrażliwością, wczuwając się w sytuację uwięzionych w obozie, próbuje ocenić rzeczywistość (wojenną, obozową) z ich perspektywy; * wyszukuje synekdochę w tekście i wyjaśnia jej funkcję (nadanie włosom sensu symbolicznego); * rozumie określenie <i>poetyka ściśniętego gardła</i> – oszczędne używanie figur stylistycznych oraz posługiwanie się prostym językiem, gdy opisywane wydarzenia są tak wstrząsające, że tylko prostota może je przybliżyć i dostrzega celowość jej zastosowania; * nazywa uczucia składające się na stosunek podmiotu lirycznego do przedstawionych osób i przedmiotów; * wyjaśnia terminy <i>Holokaust</i> i <i>eksterminacja</i> oraz stosuje je w swojej wypowiedzi; * rozumie i identyfikuje się z ideami reprezentowanymi przez Marsz Żywych. 	<ul style="list-style-type: none"> * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne w następujących formach gatunkowych: dedykacja; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne.
<p>* Icchak Kacnelson <i>Pieśń o zamordowanym żydowskim narodzie</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 221.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wie, kim był Icchak Kacnelson; * wyszukuje w źródłach książkowych i elektronicznych informacji o nazistowskim programie <i>ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej</i>; * z pomocą nauczyciela określa tożsamość podmiotu lirycznego – autor wiersza i adresata – najbliższa rodzina: żona, synowie; * przedstawia sytuację liryczną: poeta daremnie szuka w domu swojej rodziny, domyśla się, 	<ul style="list-style-type: none"> * omawia faszystowski program eksterminacji Żydów, odwołując się do swojej wiedzy historycznej lub innych źródeł wiedzy oraz wartościuje go negatywnie; * opisuje uczucia podmiotu lirycznego wymienione w wierszu wprost lub pośrednio; * samodzielnie analizuje i interpretuje utwór: wyszukuje środki artystyczne i określa ich funkcję; * klasyfikuje utwór jako monolog liryczny, należący do liryki bezpośredniej, i potrafi tego dowieść; 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie

	<p>że została wywieziona i czeka ją śmierć; pragnie się z nią połączyć, ale to niemożliwe, więc jego cierpienie się nasila;</p> <p>* wie, że wiersz należy do liryki bezpośredniej i napisany jest trzynastozgłoskowcem.</p>	<p>* przypomina cechy gatunkowe pieśni i odnajduje je w wierszu: regularna, rytmiczna;</p> <p>* ze względu na tematykę określa utwór jako pieśń lamentacyjną.</p>	<p>fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p>
<p>* Jan Twardowski</p> <p><i>Dłatego</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 205.</p>	<p>* wie, kim był Jan Twardowski;</p> <p>* ustala, kim jest osoba mówiąca w wierszu oraz bohater liryczny, cytuje fragmenty, które potwierdzają jego przekonanie;</p> <p>* zabiera głos w dyskusji;</p> <p>* cytuje zwroty i wyrażenia przedstawiające krzywdy, jakich bohater zaznał od ludzi i podejmuje próbę wyjaśnienia znaczenia porównań;</p> <p>* wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata;</p> <p>* przytacza przykłady znanych z doświadczeń lub obserwacji upokorzeń zadanych człowiekowi przez drugiego człowieka;</p> <p>* wczuwa się w sytuację osoby upokarzanej i dzieli się z kolegami swoimi refleksjami;</p> <p>* buduje zdania z wybranymi synonimami;</p> <p>* zna pisownię i znaczenie słowa <i>hańba</i> oraz zasady ortograficzne dotyczące przedrostów <i>s i z</i>.</p>	<p>* dostrzega związek treści wiersza z wcześniejszymi dziełami oraz ponadczasowym, ogólnoludzkim zagadnieniem cierpienia – dzieli się z kolegami swoimi refleksjami;</p> <p>* odróżnia ból fizyczny Boga od bólu psychicznego (upokorzenia) i wyjaśnia, na czym polegały;</p> <p>* wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów bliskoznacznych</i> synonimy słowa <i>plakać</i> i wybiera adekwatny do określenia <i>brudny od łez</i> (mazać się) i wyjaśnia je;</p> <p>* dostrzega w wierszu potwierdzenie, że podmiot liryczny upatruje wielkość Boga przede wszystkim w przyjęciu na siebie trudnych ludzkich doświadczeń;</p> <p>* wskazuje w utworze fragment, w którym ujawnia się podmiot liryczny;</p> <p>* omawia i ocenia postępowanie ludzi, którzy upokarzają innych;</p> <p>* potrafi podać wyrazy bliskoznaczne do słów <i>poniżyć, poniżenie.</i></p>	<p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <p>* rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście;</p>
<p>* <i>Lista Schindlera</i>, w reżyserii S. Spielberga.</p>	<p>* opisuje ogólne wrażenia z obejrzanego filmu;</p> <p>* wie, kim jest S. Spielberg;</p> <p>* potrafi wyjaśnić, dlaczego <i>Lista Schindlera</i> jest adaptacją filmową;</p> <p>* wie, że film opowiada o autentycznych postaciach i wydarzeniach, lecz nie jest dokumentem;</p> <p>* zna i stosuje zasady odmiany nazwisk obcych zakończonych samogłoską;</p> <p>* potrafi poprawnie odmienić przez przypadki czasownik <i>getto</i>;</p> <p>* dostrzega główne zagadnienia poruszone w filmie dotyczące godności, odpowiedzialności za innych, obowiązków moralnych, wartości życia, tolerancji, równouprawnienia;</p> <p>* streszcza fakty historyczne przytoczone w filmie;</p> <p>* prezentuje sylwetki Schindlera, Sterna i Gotha;</p> <p>* dostrzega różne, nasilające się działania Niemców w celu upokorzenia, złamania i zniszczenia narodu żydowskiego: np. stłoczenie w getcie i zakaz jego opuszczania, rabunek prywatnej własności, nędza, przeniesienie do obozu pracy, selekcje, poniżanie, bicie, morderstwa, wysyłka do Auschwitz-</p>	<p>* w opisie wrażeń po projekcji filmu posługuje się terminami dotyczącymi filmowych środków wyrazu;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie słowa <i>getto</i>: dzielnica żydowska utworzona przez okupacyjne władze niemieckie;</p> <p>* wnikliwie charakteryzuje sytuację Żydów w getcie i znaczenie pracy poza gettem: np. eliminacja inteligencji, handel wymienny i uliczny umożliwił zdobycie artykułów pierwszej potrzeby, lecz był zakazany, praca poza gettem dawała szansę przeżycia – ochrona przez pracodawcę ze względu na przydatność, handel;</p> <p>* charakteryzując głównych bohaterów, ocenia ich postawy moralne;</p> <p>* przedstawia symptomy przemiany wewnętrznej przemysłowca: np. pozwala, by w fabryce pracowały osoby „nieprzydatne”, pociesza Helenę, mimochodem zostawia Sternowi cenne drobiazgi na łapówki, wykupuje swoich pracowników od Gotha, a później z Oświęcimia, zasłaniając się przepisami, zabrania strażnikom wkraczania na teren fabryki w Brunnilitz, sugeruje świętowanie szabasu, kupuje gotowe pociski, „wydaje miliony na pensje i łapówki”;</p> <p>* opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi,</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* czerpie dodatkowe informacje z przypisu;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójna pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* rozpoznaje różnicę między fikcją a kłamstwem;</p> <p>* omawia na podstawie poznanych dzieł literackich i innych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara</p>

	<p>-Birkenau;</p> <p>* wykazuje się wrażliwością, wczuwa się w sytuacji bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych wydarzeń;</p> <p>* wymienia okoliczności, które wpłynęły na zmianę postawę Schindlera: okrucieństwo Gotha, transport Żydów do Oświęcimia, widok odkopywania i palenia zwłok pomordowanych w Płaszowie więźniów;</p> <p>* zauważa, że film stosuje konwencję czarno-białą i podejmuje próbę interpretacji zamysłu reżysera: filmy nakręcone w czasie wojny utrwalano na taśmie czarno-białej, <i>Lista Schindlera</i> opowiada o wydarzeniach wojennych i kolorystyką nawiązuje do ówczesnych kronik dokumentalnych – reżyser pragnął, by widzowie pamiętali o tym, że film oparty jest na faktach;</p> <p>* wyjaśnia znaczenie wypowiedzi Schindlera zacytowanej w temacie oraz całego tematu.</p>	<p>formuluje dojrzałe oceny zachowań negatywnych, zwyrodniałych;</p> <p>* zauważa posłuszenie się kolorem w nielicznych scenach filmu i interpretuje ten fakt:</p> <p>pierwsza scena odzwierciedla przedwojenne święta nieobarczone prześladowaniem, zachowanie dziewczynki w czerwonym płaszczyku przypomina czasy pokoju – dziecko swobodnie biega, jakby było wolne, w Płaszowie, Schindler zauważa ciało dziewczynki i przypomina ją sobie – symbol zdeptanej niewinności; barwny płomień świecy w Brunniltz – znak nadziei, końcowa scena dzieje się współcześnie, kolor oznacza także odrodzenie narodu.</p>	<p>religijna, samotność, poczucie wspólnoty, solidarność, sprawiedliwość i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;</p> <p>* przedstawia propozycję odczytania konkretnego tekstu kultury i uzasadnia ją.</p>
<p>* T. Różewicz <i>Ocalony</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 206;</p> <p>* Cz. Miłosz <i>Który skrzywdziłeś</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 207;</p>	<p>* wie, kim jest T. Różewicz;</p> <p>* wie, że oba wiersze są powiązane z biografiami poetów;</p> <p>* rozumie termin <i>totalitaryzm</i>;</p> <p>* wymienia cechy podmiotu lirycznego i odnajduje podobieństwa w biogramie Różewicza;</p> <p>* wie, że utwór jest przykładem liryki wyznania;</p> <p>* wyszukuje cechy wiersza upodabniające go do protokołu sądowego;</p> <p>* przedstawia doświadczenia podmiotu lirycznego i opisuje jego uczucia wynikające z przeżyć;</p> <p>* nazywa problemy, z jakimi boryka się osoba mówiąca w wierszu: cierpienie wynikające z doświadczeń, zagubienie wewnętrzne, potrzeba zrozumienia siebie i świata, poszukiwanie autorytetu, który nada sens rzeczywistości;</p> <p>* wczuwa się w sytuację bohatera;</p> <p>* dostrzega odmienność spojrzenia poety na skutki wojny;</p> <p>* rozumie przyczynę zastosowania prostego słownictwa i rezygnacji ze środków poetyckich (jednoznaczność i dobitność relacji);</p> <p>* zna termin <i>antonim</i> i potrafi wskazać jego przykłady w tekście;</p> <p>* znajduje aluzję literacką (Biblia, Księga Rodzaju: <i>Bóg oddzielił światło od ciemności</i>);</p> <p>* wskazuje w tekście klamrę kompozycyjną;</p>	<p>* potrafi przedstawić związek treści wierszy z biografiami poetów, posługując się cytatami, biogramami oraz informacjami otrzymanymi na lekcji (lub korzystając z innych źródeł książkowych i elektronicznych);</p> <p>* kojarzy termin <i>totalitaryzm</i> z faszyzmem i komunizmem;</p> <p>* szczegółowo charakteryzuje podmiot liryczny z wiersza <i>Ocalony</i>: to 24-letni mężczyzna, uniknął śmierci, na którą prowadzono go jak zwierzę rzeźne, nie licząc się z jego godnością, widział okrutnie zabijanych ludzi i pohańbione szczątki ludzkie, był świadkiem okrucieństwa wojny;</p> <p>* potrafi udowodnić, że wiersz należy do liryki wyznania, wskazując jej wyznaczniki;</p> <p>* samodzielnie interpretuje tekst: to biografia symboliczna przedstawiciela pokolenia Kolumbów, ocalenie jest ciężarem, obrazy okrucieństw skutkują niekończącą się traumą, wiersz to opis świata po rzezi, gdzie doszło do dewaluacji człowieczeństwa i nie można nawet odróżnić pojęć przeciwstawnych (pary antonimów), nastąpił chaos wartości, osoba mówiąca pragnie świata jednoznacznych pojęć, szuka mistrza, który przywróci ład i funkcje zmysłów;</p> <p>* rozumie, że tylko istota wszechmocna sprostą takim wymaganiom,</p> <p>* wnioskuje, że wiersz diagnozuje koniec dotychczasowego świata, upadek cywilizacji oraz okaleczenie moralne człowieka (pokolenia);</p> <p>* wykazuje się wrażliwością i rozumie spustoszenie, jakie czyni</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p> <p>* ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;</p> <p>* operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijającym i koncentrującym się przede</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * rozumie, że odbudowa świata oznacza przede wszystkim odbudowę psychiczną i moralną; * podejmuje próbę sformułowania przesłania utworu: np. utralenie prawdy o wojnie i ostrzeżenie o jej skutkach. 	<p>w człowieku wojna;</p> <p>* wnioskuję, że najgorszym i najtrwalszym skutkiem wojny nie są ruiny miast, lecz ruina człowieczeństwa.</p>	<p>wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska);</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje wyrazy wieloznaczne i rozumie ich znaczenie w tekście; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.
<p>* Tadeusz Borowski <i>Modlitwa o wiarę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 228.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wie, kim jest Cz. Miłosz; * wyszukuje w tekście informacje na temat bohatera lirycznego; * omawia stosunek tyrana do zwykłego człowieka i ocenia go; * dostrzega rolę poety w poskromieniu tyrana: ujawnia prawdę o nim, a jeśli zginie, następny poeta spełni misję; * rozumie związek aluzji literackich z wierszem; * zna poprawny zapis bibliograficzny fragmentu Biblii; * określa nastrój wiersza i uczucia podmiotu lirycznego wobec tyrana i jego czynów; * wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata; * wyszukuje środki artystyczne i dostrzega oszczędność w posługiwaniu się nimi; * zauważa prostotę języka; * wnioskuję, że prostota wypowiedzi ma na celu uzyskanie jej klarowności i dobitności; * z pomocą nauczyciela formułuje przesłanie tekstu: np. wiersz przestrzega przed negatywnymi skutkami totalitaryzmu lekceważącego wartości moralne, odbierającego człowiekowi wolność i godność; * korzystając ze <i>Słownika frazeologicznego</i>, wyjaśnia temat lekcji; * podejmuje próbę nazwania refleksji przedstawionych w obu wierszach. 	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia cechy bohatera lirycznego: ma władzę, wykorzystuje ją w sposób niemoralny, krzywdzi ludzi, otacza się pochlebcami, czuje się bezkarny; * wypowiada się na temat mechanizmów władzy totalitarnej sugerowanych w utworze; * wypowiada się na temat sugerowanej w utworze nieśmiertelności poezji, podaje przykłady znaczenia liryki w dziejach Polaków; * rozumie misję poezji: dać świadectwo prawdzie, być głosem sumienia; * charakteryzuje podmiot liryczny: to moralista posiadający prawo i obowiązek oskarżania; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki zwrotu do adresata; * dostrzega w wierszu elementy symboliczne: tyrana i człowieka prosty to symbole władzy totalitarnej i zniewolonych przez nią ludzi; * dokonuje analizy wersyfikacyjnej: 8 i 0,5 wersu to jedno zdanie, jedenastozgłoskowiec, rymy okalające abba; * wypowiada się na temat podobnej funkcji obu utworów i formułuje ich wspólne przesłanie: np. stanowią opis i związaną z nim refleksję na temat konsekwencji zła, jakim jest totalitaryzm i wojna, jeden z jego skutków, przypominają o wartościach moralnych, od których przestrzegania zależy istnienie świata i człowieka. <p>* dostrzega w utworze podobieństwa do innych omawianych dzieł pod względem: tematu, adresata, perspektywy lirycznej, doświadczeń podmiotu lirycznego;</p> <ul style="list-style-type: none"> * ma wiele przemyśleń dotyczących wiersza i dzieli się nimi z kolegami; * wskazuje bezpośrednie zwroty do adresata, Boga, który nie opuszczał człowieka podczas wojennej zawieruchy; * zauważa, że Bogu poświęcona została pierwsza połowa każdej strofy (z wyjątkiem ostatniej), zaś druga połowa zawiera apel/prośbę podmiotu lirycznego; * omawia tematykę utworu; * omawia znaczenia porównań oraz wielokropków: – charakteryzują one stan psychiczny podmiotu – strach definiujący egzystencję, który uniemożliwia normalne 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane;

	<p>się na temat jego uczuć;</p> <p>* dostrzega modlitewny charakter utworu i wskazuje cechy, które o tym świadczą;</p> <p>* wie, że wiersz jest przykładem liryki zwrotu do adresata;</p> <p>* podejmuje próbę sformułowania przesłania wiersza;</p> <p>* podsumowuje epokę ze względu na tematykę i przesłanie utworów epickich, lirycznych i publicystycznych.</p>	<p>funkcjonowanie, odczuwanie i ogranicza świadomość samego siebie;</p> <p>– wielokropki sygnalizują niedopowiedzenie, zachęcają odbiorcę do przemyśleń;</p> <p>* dostrzega podobieństwo wiersza do litanii;</p> <p>* samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej: wiersz stroficzny, zbudowany dość regularnie, rymy krzyżowe, niedokładne, częściowo brak rymów.</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego;</p> <p>* tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada;</p> <p>* stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny.</p>
<p>* test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 230.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej;</p> <p>* rozwiązuje test poprawnie w 40%.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 95–100%.</p>	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń	
<p>VI. Poszukiwanie wartości</p>			
<p>* wprowadzenie do rozdziału 6. pt. <i>Poszukiwanie wartości</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 233;</p> <p>* W. Szymborska <i>Koniec i początek</i>, s. 234.</p>	<p>* wie, że historia współczesna Polski i państw sąsiadujących obfitowała w dramatyczne wydarzenia, związane z totalitaryzmem komunistycznym, zna datę początku przemian ustrojowych;</p> <p>* wymienia wydarzenia, które mogą być zdefiniowane jako jednoczesny koniec i początek czegoś nowego;</p> <p>* przedstawia swoje skojarzenia dotyczące współczesności, np. osiągnięcia techniczne i medyczne: tranzystor, laser, mikroprocesor, sztuczny satelita, loty na Księżyc, szczepionki przeciw polio, odrze, zapaleniu opon mózgowych;</p> <p>* wypowiada się na temat znaczenia tytułu w odniesieniu do treści wiersza: koniec II wojny światowej, początek pokoju;</p> <p>* rozumie ogólnie tematykę wiersza: mowa w nim o sprzątaniu, przystosowywaniu miejscowości po wojnie do potrzeb ocalałych oraz stosunku ludzi do rozmów o wojnie i zagadnienia pamięci o okrucieństwach przeszłości;</p> <p>* wymienia symbole wojny obecne w tekście: <i>wozy pełne trupów, nie urwana głowa</i> oraz konsekwencje wojny w nim opisane: (ironia) <i>niefotogeniczny</i> nieład;</p>	<p>* zna daty i główne wydarzenia historyczne dotyczące Polski powojennej;</p> <p>* dostrzega niepewną sytuację PRL-u, m.in. zależność od ZSRR;</p> <p>* wypowiada się na temat ogólniejszego znaczenia tytułu, jako określenia dla cesury oddzielającej każdą wojnę w dziejach świata od pokoju i wskazuje fragmenty uzasadniające jego przekonanie: 1 wers 1. strofy i 20.–21. wers 5. strofy;</p> <p>* wie, że już starożytni dostrzegali zależność pojęć <i>koniec</i> i <i>początek</i>;</p> <p>* zna starożytne odzwierciedlenie motywu w kulturze;</p> <p>* zauważa, że w tekście współlistnieją dwa wiążące się ze sobą tematy: przywracanie ładu oraz coraz rzadsze powracanie do tematu minionej wojny;</p> <p>* porównuje opis wojny i jej skutków z wiersza <i>Koniec i początek</i> z opisami zawartymi w wierszach wojennych;</p> <p>* omawia wnikliwie stosunek podmiotu do porządkujących: ceni ich żmudną pracę i poczucie obowiązku, zwłaszcza że nie czekają ich zaszczyty, nie uwiecznią kamery, zostaną zapomniani, a ogół nie pozna ich tożsamości;</p> <p>* przedstawia stosunek podmiotu do ludzi niezających</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione;</p> <p>* rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji;</p> <p>* opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło;</p> <p>* korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;</p> <p>* wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu;</p> <p>* rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <p>* rozpoznaje intencje wypowiedzi;</p> <p>* podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia;</p> <p>* rozpoznaje problematykę utworu;</p> <p>* uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny;</p> <p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze;</p> <p>* przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * wylicza czynności sprzątających; * dostrzega różny stosunek do wojny osób, które ją przeżyły, i tych, które jej nie doświadczyły; * odwołuje się do swoich doświadczeń, określając poziom zainteresowania i wiedzy o II wojnie światowej dziadków, rodziców oraz swojego pokolenia; * zauważa częste stosowanie czasownika <i>musieć</i>; * formuluje przesłanie wiersza: życie ma swoje prawa, naturalną kolejną rzeczą jest pamiętanie o niedawnych, przeżytych doświadczeniach i zapominanie o dawnych lub nieprzeżytych, choćby najbardziej tragicznych. * z pomocą nauczyciela omawia język i budowę wersyfikacyjną utworu: j. prosty, kolokwializmy, środki artystyczne: anafora, wyliczenia, metafory, wiersz stroficzny, biały; * dostrzega prostotę języka wypowiedzi; * potrafi wskazać wyrazy i wyrażenia potoczne. 	<p>wojny: nie ocenia ich ani pozytywnie, ani negatywnie, gdyż zachowują się zgodnie z naturalnym porządkiem, nie wracając do przeszłości;</p> <ul style="list-style-type: none"> * odczytuje intencje wypowiedzi; * wypowiada się o funkcji czasownika <i>musieć</i> w utworze: wyznacza zadania obu grupom bohaterów lirycznych; * podsumowuje interpretację utworu: wartościowe i naturalne jest porządkowanie świata dla siebie i potomków (także w sensie terapeutycznym), podobnie jak zwyczajne życie, bez traumy przeszłości, gdy <i>trawa porośla przyczyny i skutki, a argumenty przeżarła rdza</i>, aby możliwy był postęp. 	<p>występują one w tekście;</p> <ul style="list-style-type: none"> * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film;
<p>* <i>Ptasiek</i>, reż. Alan Parker.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * swobodnie opisuje swoje odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * dostrzega przeplatanie się scen sprzed wojny i okresu bezpośrednio po wojnie, z kilkoma dramatycznymi scenami wojennymi; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do przedstawianych wydarzeń – potrafi powiedzieć, co zrobiło na nim pozytywne, a co negatywne wrażenie; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: przyjaźń, relacje rodzinne, samotność, stosunek do odmienności, wojna i jej skutki, wytrwałość w osiąganiu zamierzonych celów; * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów. 	<ul style="list-style-type: none"> * ma wiele przemyśleń dotyczących obejrzanego filmu i dzieli się nimi z kolegami; * określa czas i miejsca wydarzeń; * wypowiada się na temat funkcji przemieszania płaszczyzn czasowych; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * charakteryzuje środowisko, w którym dorastali chłopcy; * dokonuje charakterystyki porównawczej Ptaszka i Ala; * opowiada o skutkach, jakie wywarła na bohaterach wojna; * wypowiada się na temat zalet filmu; * ocenia zakończenie filmu. 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze
<p>* T. Różewicz <i>Obcy człowiek</i>, rysunek S. Mrożka s. 237, * M. Białoszewski <i>Wywód jestem'u</i>, s. 245, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * wylicza zwyczaje kultywowane w Polsce; * zauważa w utworze brak znaków przestankowych; * wprowadza znaki interpunkcyjne i interpretuje głosowo utwór; * omawia znaczenie interpunkcji dla rozumienia wypowiedzi; * zauważa, że tekst składa się z 2 części – związanych treściowo monologów i wskazuje je; * dostrzega brak porozumienia między mieszkańcami a człowiekiem z zewnątrz: obie strony tylko pozornie rozmawiają na ten sam temat; 	<ul style="list-style-type: none"> * wypowiada się na temat żywotności polskich zwyczajów i ich znaczenia współcześnie; * zauważa typowe dla Różewicza krótkie wersy, brak rymów i interpunkcji, pojedyncze wyrazy stanowiące całość wersu (wiersz różewiczowski); * wyjaśnia sytuację liryczną: mieszkańcy rozumieją konkretny zakres sytuacji – <i>kogo pan szuka taki tu nie mieszka</i>, a nieznajomy odnosi się do problemów egzystencjalnych – osamotnienia wśród ludzi, znużenia anonimowością i obojętnością innych; * komentuje posłużenie się nawiązaniem do Biblii: w Nowym 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze

	<ul style="list-style-type: none"> * ocenia życzenia nieznanego i przewiduje konsekwencje decyzji o ich spełnieniu: to niewygórowane potrzeby, lecz ich zaspokojenie absorbuje czas, uwagę, dezorganizuje plan dnia, wymaga oderwania się od spraw codziennych i refleksji; * wyszukuje w Słowniku języka polskiego znaczenie wyrazu bliźni; * rozumie termin <i>aluzja literacka</i> i wskazuje ją w tekście; * interpretuje zakończenie utworu: <i>obcy</i> chce przekazać innym wiadomość, że nie czeka ich spotkanie z Bogiem i zbawienie; * bierze udział w dyskusji; * potrafi dokonać analizy porównawczej wiersza i rysunku Mrożka; * wyszukuje hasło w słowniku i z pomocą nauczyciela wybiera adekwatny frazeologizm; * zna termin <i>neologizm</i> i wskazuje go w wierszu; * zauważa niepoprawną formę wyrazu w tytule wiersza; * wstawia znaki przestankowe do tekstu i interpretuje go głosowo; * wie, że tekst jest przykładem liryki bezpośredniej; * podjmuje próbę zapisania utworu własnymi słowami; * wyszukuje cytaty, w których osoba mówiąca w wierszu ujawnia swoją wiedzę i swoje wątpliwości; * przedstawia wnioski podmiotu lirycznego: wie, że istnieje, choć nie umie w pełni siebie poznać, rozumie, że każdy człowiek jest dla siebie najważniejszy i nawet, jeśli siebie nie akceptuje, to pozostaje sobą takim, jakim jest w danym momencie życia; * wypowiada się na temat zastosowanego w utworze języka: prosty, niestaranny, pozbawiony synonimiki, kolokwialny; * potrafi wskazać wyrazy potoczne i niepoprawne powtórzenia wyrazów; * dostrzega uniwersalność zagadnień poruszonych w wierszu. 	<p>Testamencie pojawia się pojęcie bliźniego, w związku z nim powstało przykazanie miłości – <i>kochaj bliźniego...</i>, w myśl którego żaden człowiek nie jest obcy;</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi: opisanie tragizmu osamotnienia jednostki, jej bezradności, kryzysu poczucia wspólnoty ludzkiej, społecznej; * wskazuje na dążenie do odgradzania się od obcych, np.: instalowanie domofonów, monitoringu, i ocenia je; 	<p>emocjonalnym i perswazyjnym;</p> <ul style="list-style-type: none"> * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójna pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat.
		<ul style="list-style-type: none"> * porównuje składnię wybranego frazeologizmu z tytułem utworu i określa neologizm <i>jestem 'u</i> jako rzeczownik w D. l. poj.; * formułuje temat wypowiedzi lirycznej: rozważania o tym, kim jest, jaki jest, co wie na swój temat; * dostrzega w tekście znamiona prowadzenia przez podmiot liryczny dialogu ze sobą i omawia je; * rozpoznaje nawiązanie do sentencji Kartezjusza <i>Cogito ergo sum</i>: jest nim całość utworu, w którym proces myślenia prowadzi podmiot do wniosku – <i>wiem, że jestem taki, jak jestem</i>; * podsumowuje wypowiedź liryczną: podmiot rozpatruje odwiecznie nurtujące człowieka kwestie dotyczące tożsamości, własnej wartości i mimo że nie może rozwikłać ich ostatecznie, samo ich sformułowanie daje mu szansę rozwoju. 	
<p>* S. Mrozek <i>Wesele w Atomicach</i>, s. 239, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * czyta ze zrozumieniem tekst; * wymienia znane sobie zwyczaje weselne; * potrafi podać podstawowe informacje o święcie przedstawionym: wieś Atomicy w bliżej nieokreślonej przyszłości, narrację prowadzi gość weselny, bohaterowie – mieszkańcy Atomicy; * uzupełnia tabelę współpracując z kolegą; 	<ul style="list-style-type: none"> * wypowiada się o różnicach w zwyczajach weselnych w mieście i na wsi; * szczegółowo charakteryzuje bohaterów: mieszkańcy Atomic są wykształceni, postępowi i wyposażeni w zdobycze techniki; * opowiadając, dąży do precyzyjnego wystawiania się; * porównując cechy wesel, wnioskuje, że rzeczywistość przedstawiona w opowiadaniu jest dziwna, karykaturalna, 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej;

	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia, nietypowe cechy wesela w Atomicach; * zna termin groteska; * wymienia dostrzeżone elementy kontrastowe; * wyjaśnia, na czym polega komizm opowiadania Mrożka; * wie, że utwór jest opowiadaniem i zalicza go do epiki; * interpretuje rysunek Mrożka, zauważając, że może on być komentarzem do <i>Wesela w Atomicach</i>; * z pomocą nauczyciela pisze zaproszenie na wesele w Atomicach w imieniu państwa młodych. 	<p>częściowo fantastyczna i potrafi tego dowieść, podając przykłady;</p> <ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia termin <i>groteska</i>, powołując się na przykłady z tekstu; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * charakteryzuje język bohaterów, odnajdując w nim przykłady gwary i terminologii naukowej; * pisze zaproszenie, posługując się stylami wypowiedzi zastosowanymi w opowiadaniu Mrożka. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
<p>* E. Lipska <i>Naciśnij Enter</i>, s. 243, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * omawia swój sposób korzystania z zasobów internetu, np.: komunikacji, gier, portali społecznościowych, informacyjnych, blogów itp; * współtworzy słownik terminów związanych z komputerem i internetem; * wyjaśnia funkcję klawisza <i>Enter</i>; * dzieli się z kolegami refleksjami i po zapoznaniu się z utworem; * wskazuje fragment, w którym ujawnia się podmiot liryczny; * dostrzega nagromadzenie wyrazów związanych ze śmiercią i pogrzebem; * odczytuje przenośnie i podejmuje próbę ich rozwikłania; * wyszukuje wyrazy wieloznaczne, definiuje je, posilając się Słownikiem języka polskiego, i wybiera te, które odpowiadają treści wiersza; * omawia wprowadzenie cytatu z prasy jako motta wiersza: potwierdzenie przekonania Lipskiej o tym, że internet to zagrożenie dla kultury i cywilizacji; * wypowiada się na temat zastosowań i wszechobecności komputerów i ocenia ten fakt; * przedstawia wady i zalety komputeryzacji; * zabiera głos w dyskusji. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyjaśniając terminy, korzysta ze źródeł książkowych i elektronicznych; * zna (oprócz wymienionych) inne terminy związane z komputerem i internetem; * ma wiele wnikliwych przemyśleń dotyczących zagadnień poruszonych w utworze i dzieli się nimi z innymi; * rozpoznaje intencje wypowiedzi, omawiając pomysł, na którym opiera się tekst: miejsce używania komputera (<i>Berlin Treptow</i>) to <i>umieralnia</i> (spalarnia), <i>krematorium</i>; * tłumaczy większość metafor; * interpretuje oksymoron <i>żałobna Arkadia</i>; * omawia zapis kursywą: to cytaty komunikatów generowanych przez program komputerowy; * przedstawia możliwości interpretacyjne zakończenia utworu; * wypowiada się na temat sprzeczności pomiędzy potrzebami człowieka (np. akceptacja, miłość, relacje społeczne) a próbą ich zaspokajania za pomocą kontaktów w sieci. 	
<p>* G. Herling-Grudziński <i>O sędzi ostatecznym</i>, s. 247, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * na podstawie przeczytanego biogramu pisarza wymienia doświadczenia i dokonania G. Herlinga-Grudzińskiego, które uzasadniają wyrażone w wywiadzie przekonania; * rozumie i określa ogólnie temat rozmowy: obojętność współczesnych na sprawy, które ich nie dotyczą; * opisuje zachowanie ludzi w Kaplicy Sykstyńskiej, ocenia je i cytuje komentarz Grudzińskiego; * opisuje zaobserwowane przez siebie zachowania, świadczące o wspomnianych w tekście problemach i 	<ul style="list-style-type: none"> * samodzielnie wyszukuje cechy tekstu; * wnioskuje, że tekst należy do publicystyki i jest przykładem wywiadu; * precyzyjnie formułuje tematykę wypowiedzi: mowa w niej o niezrozumieniu i lekceważeniu istotnych wartości, zubożeniu, egoizmie, braku autorytetów, zagubieniu moralnym; * podejmuje próbę sformułowania przyczyn nonszalanckiego zachowania współczesnych w zetknięciu ze zjawiskami i 	

	<p>wartościuje je, np. bójka na korytarzu szkolnym, mobbing; * cytuje fragmenty mówiące o konsekwencjach zobojeźnienia i komentuje je; * wymienia dalekosiężne konsekwencje omawianego zjawiska: zaburzenie równowagi polegającej na życiu w sposób umiarkowany; * zna i rozumie termin <i>nihilizm</i>; * wyszukuje w tekście kluczowe wartości, które są zdolne uleczyć świat: szacunek do drugiego człowieka, przyjaźń; * wyjaśnia określenie duszy jako <i>twardego jądra</i>, cytuje odpowiednie fragmenty i komentuje je: <i>nie można człowieka całkowicie zmienić, uformować [...] odebrać mu absolutnie wszystkiego</i>, np. to ta część człowieka, która należy tylko do „właściciela” – może ją oddać, „sprzedać” lub zachować; * zabiera głos w dyskusji; * wymienia osoby, które mogłyby być wzorem w dzisiejszym świecie i wymienia powody, dla których są one godne podziwu i naśladowania.</p>	<p>sytuacjami odwołującymi się do ponadczasowych wartości moralnych (np. dydaktyczne dzieło sztuki, kradzież uliczna, człowiek leżący na chodniku); * dostrzega wagę problemu poruszonego przez pisarza, znajdującego odbicie w świecie współczesnym; * wypowiada się na temat różnicy między nihilistą a osobą, dla której nic, poza sprawami dotyczącymi jej bezpośrednio, nie jest ważne; * rozumie złożoność pojęcia szacunek, zaprezentowaną w artykule: to nie tylko zachowania kurtuazyjne, lecz tolerancja; * wskazuje przyczyny lepszego funkcjonowania jednostki w małych społecznościach: np. ściślejsze relacje, mniejsza anonimowość, wolniejsze tempo życia, brak <i>wyścigu szczurów</i>, jednolity system wartości, wspólne interesy (dobro); * podczas dyskusji przedstawia swoje dojrzałe przemyślenia.</p>	
<p>* R. Kapuściński <i>Spoleczeństwo planetarne</i>, s. 257, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>* wie, że Ryszard Kapuściński był cenionym w Polsce i na świecie publicystą; * omawia znaczenie wyrażenia <i>spoleczeństwo planetarne</i>; * wymienia przyczyny powstawania społeczeństwa planetarnego opisane w artykule: gwałtowny rozwój technologii elektronicznej, która umożliwiła skuteczną i szybką komunikację bez względu na odległość dzielącą nadawcę i odbiorcę; * przedstawia warunek postępu: zmiana sposobu myślenia; * wskazuje przyczyny optymizmu Kapuścińskiego: rosnąca świadomość społeczna, tendencja do poszukiwania sposobu na pokojowe współistnienie; * wie, że artykuł jest przykładem wywiadu; * zabiera głos w dyskusji; * pisze notatkę zawierającą wnioski z dyskusji.</p>	<p>* dostrzega znaczenie wypowiedzi Kapuścińskiego, wynikające z doświadczenia podróżnika-intelektualisty, wnikliwego reportera, korespondenta wojennego; * wyjaśnia, na czym ma polegać zmiana sposobu myślenia: na planowaniu i działaniu z myślą o dobru całej Ziemi i wszystkich ludzi, bez względu na dzielące ich różnice: kolor skóry, rasę, poglądy, wyznanie, status społeczny; * wskazuje przyczyny konieczności myślenia globalnego: ocieplenie klimatu, epidemie, brak wody, eksploatacja zasobów naturalnych; * wymienia inne zagrożenia dla świata: zanieczyszczenie środowiska, nędza, głód, katastrofy naturalne; * rozumie intencję wypowiedzi; * wykazuje się w dyskusji dojrzałością przemyśleń i identyfikuje się z wartościami, które wymienia.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane; * operuje słownictwem z określonych</p>
<p>* A.I. <i>Sztuczna Inteligencja</i>, reż. S. Spielberg.</p>	<p>* dzieli się z kolegami wrażeniami po obejrzeniu filmu; * zna nazwisko reżysera filmu i kojarzy je z innymi dziełami twórcy; * określa czas i miejsce akcji; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do przedstawianych wydarzeń – potrafi powiedzieć, co zrobiło na nim pozytywne, a co negatywne wrażenie; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie:</p>	<p>* ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu i dzieli się nimi z kolegami; * dostrzega złożoność problemów zasygnalizowanych w filmie, niejednoznaczność ocen postaw bohaterów i potrafi wyjaśnić na przykładach, z czego ona wynika; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * wymienia podstawowe różnice pomiędzy Davidem</p>	

	<p>odpowiedzialność, miłość rodzi-cielska, przyjaźń, samotność, zaufanie, szczerłość uczuć, wytrwałość w osiąganiu zamierzonych celów, samoświadomość;</p> <ul style="list-style-type: none"> * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów; * omawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny pozbycia się Davida; * streszcza koleje losu Davida. 	<p>a człowiekiem: ekskluzywny produkt myśli naukowej i technologii, brak indywidualności, wolnej woli, sprytu;</p> <ul style="list-style-type: none"> * dostrzega w sytuacji Davida nawiązanie do dziejów Pinokia; * wypowiada się na temat zagadnień moralnych poruszonych w filmie; * dostrzega, że dzieje Davida prezentowane są w ten sposób, by widz identyfikował się z jego uczuciami oraz wartościami; * wypowiada się na temat zalet filmu; * ocenia zakończenie filmu. 	<p>kęgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;</p> <ul style="list-style-type: none"> * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, sztuki plastyczne.
<ul style="list-style-type: none"> * A. Zagajewski <i>Prawda</i>, s. 251, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego; * R. Krynicki <i>Tak</i>, s. 236, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> * notuje najważniejsze informacje o poecie i Nowej Fali; * wie, jakie zadania postawili sobie poeci Nowej Fali; * rozumie, że ich twórczość była wyrazem niezgody na socjalistyczną rzeczywistość; * rozumie termin <i>propaganda sukcesu</i> i odnosi go do lat 1968–1980; * na podstawie uzyskanych informacji wnioskuje o tematyce wiersza; * opowiada o treści apelu: podmiot żąda, aby adresat porzucił stan zniewolenia na rzecz wolności; * wnioskuje o uczuciach podmiotu lirycznego wobec adresata: gniew, współczucie; * wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów obcych</i> termin <i>metanoja</i> i odnajduje w wierszu realizację procesu <i>nawrócenia</i>; * charakteryzuje bohaterów aluzji literackiej: Jonasz – wierny wartościom, szlachetny, lecz lękliwy, nie chce się narażać, początkowo odmawia głoszenia prawdy, po przemianie wewnętrznej otwarcie nawołuje do zmiany postawy – adresat wiersza, wielka ryba – zwierzę morskie, które połączyło Jonasza-komunizm; * omawia zadanie wyznaczone adresatowi (zgodne z zadaniami poety Nowej Fali): istnieje, by służyć prawdzie; * wypowiada się o skutkach mówienia prawdy, znanych z doświadczenia i sugerowanych w wierszu; * wnioskuje o ponadczasowym znaczeniu przesłania; * poszerza swój zasób leksykalny, wykonując zadanie 10, 	<ul style="list-style-type: none"> * potrafi powiązać twórczość Nowej Fali z ruchami społeczno-politycznymi końca lat 60.; * omawia tematykę wiersza, jako wyrazu buntu moralnego przeciwko zakłamaniu rządu i milczeniu autorytetów, np. o wypadkach marca '68 i grudnia '70; * zauważa, że adresatem wypowiedzi może być jej nadawca; * szczegółowo opisuje sytuację liryczną: podmiot posługuje się apostrofami, by przedstawić adresatowi ograniczenia, na które się godził, sugeruje, że przyjął postawę zgarbioną, żyje w psychicznych więzach, jakby był zakneblowany, podobny do poczwarki lub dziecka w łonie matki, zachęca do wyjścia na świat, zacerpnienia tchu, by pełnym głosem, zrozumiale powiedzieć prawdę o swym zniewoleniu i rzeczywistości; * rozumie znaczenie przekształcenia motywu Jonasza i wielkiej ryby: nawet milczący buntownik niszczy system od środka; * odnajduje w tekście słowa-klucze i hasła Nowej Fali oraz wnioskuje, że ułatwiały one zrozumienie prawdziwego przesłania utworu – obywatelskiego, nie prywatnego; * dostrzega, że język, którym posługuje się wyraziciel prawdy, ma znaczenie dla jej rozumienia i przyjęcia; * potrafi dowieść swoich wniosków, posługując się cytatami; * interpretuje tytuł utworu; * samodzielnie wykonuje analizę wersyfikacyjną: wiersz pozbawiony podziału na strofy, bezrymowy, wolny; * ma wiele logicznych hipotez interpretujących wiersz <i>Tak</i> 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw oraz określa postawy z nimi związane; * operuje słownictwem z określonych

	<p>s. 251;</p> <ul style="list-style-type: none"> * poprawnie interpretuje głosowo utwór; * dzieli się wrażeniami i podejmuje próbę interpretacji wiersza <i>Tak</i> bez znajomości kontekstu; * wymienia informacje o podmiocie lirycznym: dorosła osoba, która przeżyła niebezpieczeństwo, mieszka w mieście i porusza się po nim tramwajem; * wskazuje przetrzutnię, jako jedyny użyty środek artystyczny; * wie, że wiersz jest przykładem liryki bezpośredniej; * podejmuje próbę nazwania emocji osoby mówiącej w wierszu: czuje ona zniechęcenie i wątplenie, pustkę, rozdrażnienie. 	<p>i dzieli się nimi z kolegami;</p> <ul style="list-style-type: none"> * zwraca uwagę, że bez kontekstu biograficznego wiersz mógłby być przykładem ujęcia innego problemu – zagadnienia egzystencji po przeżytej wojnie; * rozpoznaje intencje podmiotu lirycznego: ironiczne porównanie obecnych zadań z minionymi; * określa funkcję przetrzutni: uwypuklenie ironii, wyłonienie ze zdania innych cząstek znaczeniowych niż uzasadnione logiką i składnią; * potrafi wskazać w wierszu wyznaczniki liryki bezpośredniej. 	<p>kęgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;</p> <ul style="list-style-type: none"> * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
<p>* Z. Herbert <i>Przesłanie Pana Cogito</i>, s. 277, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * zna inne utwory Herberta, kojarzy tożsamość bohatera i poety z wiersza <i>Pan Cogito czyta gazetę</i>; * wyjaśnia tytuł wiersza: przesłanie – ogólna myśl, idea zawarta w tekście adresowana do odbiorcy; * wyszukuje informacje o adresacie i proponuje ich objaśnienie: ocalał, np. z pożogi wojny, ma mało czasu, np. życie nie trwa długo, młodość już przeminęła; * definiuje tekst jako przykład liryki inwokacyjnej (zwrótu do adresata) i popiera wypowiedź cytatami z tekstu; * wymienia wartości, z którymi identyfikuje się Gilgamesz, Hektor i Roland: honor, odwaga, poświęcenie dla ojczyzny i rodaków, walka z wrogiem; * wyszukuje główne imperatywy, wyrażone powtórzeniami; * wskazuje środki stylistyczne; * wymienia przymioty adresata: odwaga, bezinteresowność, Gniew, Pogarda, miłość, pokora, czujność, wierność i wyjaśnia, do czego powinny się odnosić; * potrafi wskazać wyrazy i wyrażenia potoczne i wyszukane; * odczytuje nastrój wiersza; * bierze udział w dyskusji, popiera swoje stanowisko przykładami. 	<ul style="list-style-type: none"> * przypomina pochodzenie i znaczenie nazwiska bohatera: Pan Myślę, zaczerpnięte z sentencji Kartezjusza <i>myślę, więc jestem</i>; * charakteryzuje nadawcę i odbiorcę wypowiedzi: podmiot – Pan Cogito, adresat – każdy, zwłaszcza ten, kto chce być <i>przyjęty do grona swoich przodków: Gilgamesza, Hektora i Rolanda</i>; * wyszukuje w tekście przykazania dekalogu sformułowanego przez Pana Cogito; * potrafi podać inne przykłady spisanych zasad postępowania, np. dekalog biblijny, zasady etyczne zawarte w Koranie, <i>Kodeks Hammurabiego</i>, spis praw danego kraju, systemy filozoficzne; * wyjaśnia, dlaczego <i>w ostatecznym rozrachunku jedynie odwaga się liczy</i> i podaje przykłady z doświadczenia, lektur i filmów; * określa zadania i cel życia człowieka sformułowane w tekście; * objaśnia znaczenie większości środków stylistycznych i określa ich funkcję; * wypowiada się na temat nagrody przewidywanej w utworze za przestrzeganie kodeksu moralnego; * na przykładzie utworu wyjaśnia, na czym polega <i>absolutyzm moralny twórczości</i> Herberta. 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych
<p>* film <i>Stowarzyszenie umarłych poetów</i>, reż. P. Weir.</p>	<ul style="list-style-type: none"> * opisuje swoje odczucia i wrażenia po obejrzeniu filmu; * określa czas i miejsce akcji; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: odpowiedzialność, miłość rodzicielska, przyjaźń, samotność, wybór celów i ich realizacja, dojrzewanie; * przytacza podstawowe wartości, którymi kierowano się w Akademii Weltona; * dostrzega wpływ, jaki wywarł na uczniów profesor 	<ul style="list-style-type: none"> * opisuje atmosferę panującą w Akademii Weltona; * charakteryzuje metody edukacji; * wyraża swoją opinię na temat wartości deklarowanych w Akademii Weltona; * wyjaśnia i interpretuje znaczenie sentencji <i>carpe diem</i>; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * opisuje relacje rodzinne państwa Perrych; 	<ul style="list-style-type: none"> * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych

	<p>Keating; * przytacza maksymę nauczyciela, która stała się mottem chłopców; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń; * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów; * omawia bezpośrednie i pośrednie przyczyny samobójstwa Neila Perry'ego; * posługując się swoją wyobraźnią, przedstawia rozwiązania, które pozwoliłyby uniknąć śmierci chłopca.</p>	* wypowiada się na temat obarczenia Keatinga winą za śmieć Neila i decyzji o zwolnieniu go z pracy; * dostrzega złożoność przyczyn tragedii; * wypowiada się dojrzałe na temat cech dobrej szkoły i dobrego nauczyciela; * wypowiada się na temat walorów filmu: gry aktorskiej, muzyki, poruszających scen, symboli.	kragów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film;
* M. Maliński <i>Aby nie ustać w drodze</i> , s. 254, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.	* wie, kim jest ks. Maliński; * omawia ogólnie tematykę tekstu; * proponuje tytuł dla każdej części wypowiedzi; * pracuje w grupie; wyszukuje cytaty, interpretuje je i zapisuje wnioski w formie wyliczenia; * przedstawia wyniki pracy; * zapoznaje się z pytaniami i odpowiada na nie ustnie; * wypowiada się na temat języka zastosowanego w wypowiedzi Malińskiego: prosty, zrozumiały, posługuje się wyrażeniami potocznymi; * analizuje formy czasowników, za pomocą których autor zwraca się do odbiorców: często tryb rozkazujący, 2.os. l.poj., i określa ich funkcje: sprawić wrażenie, że zwraca się bezpośrednio do jednego odbiorcy; * podejmuje próbę wskazania powiązań pomiędzy tekstem a obrazem <i>Halla Kopciuszek</i> ; w V. części wymieniono tę postać.	* korzystając z biogramu i treści tekstu, wnioskuje, że autora interesuje przede wszystkim tematyka moralna, psychologiczna i filozoficzna; * pracując w grupie, dąży do precyzyjnego ujmowania myśli; * odpowiadając wyczerpująco na pytania zawarte w zadaniach, powołuje się na cytaty z tekstu; * dostrzega zastosowanie form typowych dla języka gazet: <i>zabezpieczenie sobie minimalnych warunków egzystencji</i> , <i>ustawianie się w nowej pozycji</i> i określa ich funkcje: odwołanie do znanych odbiorcy fraz, aby być lepiej rozumianym; * wskazuje związek obrazu z tekstem: na obrazie Kopciuszek siedzi zgarbiony, smutny i zamyślony, w postawie biernej, jakby na coś lub kogoś czekał.	* odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, sztuki plastyczne; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kragów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura;
J. Twardowski <i>Sprawiedliwość</i> , s. 262, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.	* wyjaśnia swoje rozumienie pojęcia i próbuje je zdefiniować; * podaje przykłady zachowań sprawiedliwych; * wie, że doświadczenie sprawiedliwości jest jedną z ważniejszych potrzeb człowieka; * gromadzi skojarzenia z wyrazem sprawiedliwość; * wie, że sprawiedliwość związana jest z prawem sądem, winą, karą, nagrodą, równością; * wyszukuje w tekście dowody na to, że sprawiedliwość jest	* wie, że wyraz sprawiedliwość jest przykładem rzeczownika abstrakcyjnego , dlatego też trudno go zdefiniować, a nawet odnaleźć w słownikach jednolitą definicję; * wie, że pojęcie sprawiedliwości jest jednym z częściej spotykanych w dziełach kultury; * wymienia wyrazy bliskoznaczne: bezstronność, obiektywność, prawość, słusność; * rozumie termin paradoks i podaje jego przykłady; * odwołuje się do czytanego wcześniej tekstu Malińskiego	

	<p><i>nierówna;</i> * zna termin paradoks i wie, że w cytowanym fragmencie został on zastosowany; * omawia dopełnianie się przeciwieństw opisanych w 2. strofie; * zna termin antyteza; * określa cechy podmiotu lirycznego i jego uczucia wobec adresata wypowiedzi: osoba wierząca w Boga, dostrzegająca mądrość Stwórcy, wdzięczna za boski porządek świata; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * dostrzega inne analogie między <i>Pieśnią</i> Kochanowskiego a <i>Sprawiedliwością</i>: oba wiersze mają charakter modlitwy dziękczynnej skierowanej do Boga;</p>	<p>i wskazuje podobieństwa; * dostrzega nawiązania do Biblii i zapisanego w niej kodeksu moralnego, np. do przypowieści o synu marnotrawnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * rozumie termin antyteza i wskazuje jej przykłady w tekście; * wypowiada się na temat problemów człowieka z zaakceptowaniem sprawiedliwości jako nierówności; * wyjaśnia puentę utworu: boska sprawiedliwość nakłania człowieka do szukania dopełnienia w innych, wspólnie tworzą one harmonijny świat; * wskazuje w wierszu środki stylistyczne;</p>	<p>* przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.</p>
<p>* W. Kuczok <i>Gnój</i>, s. 264, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.</p>	<p>* opisuje swoje wrażenia i emocje po przeczytaniu tekstu; * charakteryzuje metody wychowawcze ojca; * wnioskuje o jego stosunku emocjonalnym do syna; * wie, że narrator i bohater to ta sama osoba, lecz dzieli je dystans czasowy (narracja pierwszoosobowa, pamiętnikarska); * wie, że utwór jest przykładem epiki; * wyszukuje w tekście fragmenty pokazujące stosunek chłopca do ojca i narratora do ojca; * określa fizyczną stronę znęcania się starego K.: częste, <i>seryjne</i> bicie chłopca <i>pejczem</i>, trwający wiele godzin ból; * wymienia psychiczne tortury, towarzyszące biciu: nakaz wążania pejczy, upokarzanie, tresura identyczna jak w przypadku psa, zastraszanie, odbieranie godności; * dostrzega podobieństwo pomiędzy sposobem traktowania psów i chłopca przez K. oraz między określaniem psa i chłopca przez narratora; * wnioskuje o uczuciach dziecka wobec samego siebie; * wyszukuje fragment opisujący ból, cytuje wyrażenia i zwroty pozwalające go sobie wyobrazić i opowiada o nim własnymi słowami; * rozumie, że K. zależało na opinii innych osób i potrafi tego dowiedzieć; * krytycznie ocenia postępowanie K.; * zabiera głos w dyskusji; * interpretuje rysunek Sławomira Mrożka w odniesieniu do przeczytanego tekstu.</p>	<p>* ma wiele dojrzałych refleksji po zapoznaniu się z tekstem i dzieli się nimi z kolegami; * dostrzega niejednoznaczność nastawienia emocjonalnego starego K. do syna, wskazuje fragmenty świadczące o próbach stworzenia więzi: K. przebrany za Mikołaja przyniósł prezenty, dał chłopcu psa; * wnioskuje, że na opis uczuć chłopca nałożone są emocje opowiadającego o swych traumatycznych przeżyciach narratora – dorosłą ofiarę przemocy; * potrafi dowieść swoich przekonań, powołując się na cytaty oraz omawiając styl i język wypowiedzi narratora; * wskazuje na posłużenie się ironią i określa jej funkcje; * wypowiada się na temat przyczyn bicia syna przez starego K.: oficjalnie za bycie <i>niegrzecznym</i>, faktycznie wtedy, gdy ojciec uznał, że syn był <i>niegreczny</i>, w celach <i>profilaktycznych i wychowawczych</i>; * formułuje dojrzałe oceny nagannych zachowań ojca; * omawia przyczyny pominięcia imienia dziecka: będąc ofiarą tresury, nie czuł się człowiekiem, lecz dzieckiem rasy ludzkiej; * zauważa niejasność wymagań starego K., który oczekiwał <i>absolutnej i bezwarunkowej podległości</i>, lecz nie określił szczegółowych zasad obowiązujących syna i nie wyjaśniał za co karze dziecko; * dostrzega i omawia negatywne skutki przemocy dla opresora i ofiary – bieżące i dalekosiężne, rzutuące na jakość życia dorosłego.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie</p>

<p>* <i>Pregi</i>, reż. M. Piekorz</p>	<p>* opisuje swoje wrażenia i odczucia wywołane obejrzanym filmem; * określa czas i miejsce akcji; * dostrzega podstawowe zagadnienia poruszone w filmie: odpowiedzialność, miłość rodzicielska, przemoc i jej skutki, przyjaźń, samotność, relacje z ludźmi, wybór celów i ich realizacja; * ujawnia swoje sympatie i antypatie, prezentując głównych bohaterów; * wymienia przewinienia Wojtka, za które był bity i ocenia postępowanie i zachowanie ojca; * dostrzega skutki stosowania przemocy wobec Wojtka w życiu chłopca i dorosłego Wojciecha; * wypowiada się na temat przemiany Andrzeja Winklera; * wczuwa się w role bohaterów, ma emocjonalny stosunek do prezentowanych w filmie wydarzeń.</p>	<p>* ma wiele własnych przemyśleń na temat filmu <i>Pregi</i> i dzieli się nimi z kolegami; * opisuje atmosferę panującą w domu rodzinnym Wojtka; * charakteryzuje bohaterów, wymienia ich cele, motywy działania i ocenia ich postawy; * charakteryzuje metody wychowawcze Andrzeja Winklera; * opisuje relacje między ojcem a synem; * opisuje uczucia Wojtka w domu i w szkole; * opowiadając, utożsamia się z bohaterami pozytywnymi oraz formułuje dojrzałe oceny zachowań negatywnych; * dostrzega odtwarzanie, naśladowanie reakcji i zachowań ojca przez Wojciecha Winklera; * wypowiada się na temat trudności Wojciecha z uporaniem się z traumą z dzieciństwa; * wypowiada się na temat walorów filmu: gry aktorskiej, muzyki, poruszających scen, symboli.</p>	<p>rozwijanym i koncentrującym się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, film, sztuki plastyczne.</p>
<p>* Z. Herbert <i>Labirynt nad morzem</i>, s. 260, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego;</p>	<p>* streszcza mity o Ikarze i Tezeuszu; * odnajduje w tekście nawiązania do dzieł kultury greckiej: mitów i literatury; * podaje przykłady nawiązań do mitologii w nazwach firm i produktów, np. Hestia, Westa – firmy ubezpieczeniowe, biżuteria Pandora, Helios, Atlas – klej; * wyjaśnia frazeologizm <i>nić Ariadny</i> i symboliczne znaczenie wyrazu <i>labirynt</i>; * korzystając z informacji zawartych w podręczniku do kształcenia językowego, odnajduje w utworze cechy stylu artystycznego; * rozpoznaje intencję wypowiedzi.</p>	<p>* opowiadając, dba o poprawność językową i precyzję słownictwa; * wypowiada się na temat związku pomiędzy dziedzinami interesującymi Herberta; * wypowiada się o sposobie funkcjonowania mitów w kulturze europejskiej i podaje przykłady; * interpretuje głosowo tekst, zwracając uwagę na intonację i tempo czytania; * wyszukuje w tekście środki artystyczne, wskazujące na posłuszenie się stylem artystycznym: metafory, personifikacje, porównania, epitety.</p>	<p>* odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p>
<p>* J. Kofta <i>Pamiętajcie o ogrodach</i>, s. 252, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 252–253.</p>	<p>* wymienia skojarzenia ze słowem <i>ogród</i>; * charakteryzuje ogród w Edenie; * po zapoznaniu się z tekstem, dzieli się swoimi wrażeniami z kolegami; * odczytuje ze słownika symboli znaczenia hasła <i>ogród</i> i wybiera te związane z wierszem; * wyszukuje w wierszu nazwy elementów przyrody, będących znakami ogrodu;</p>	<p>* omawia funkcję Edenu: symbol harmonii, bezpieczeństwa, szczęścia niewinności, utracony raj; * wie, w jakich źródłach można znaleźć dosłowne i symboliczne znaczenie słowa <i>ogród</i> i samodzielnie je wyszukuje; * przywołuje przykłady ogrodów z literatury i sztuki znanych z lekcji oraz poznanych samodzielnie; * określa porę roku panującą w ogrodzie, powołując się na stosowne cytaty;</p>	<p>* charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;</p>

	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia ogrody, o których mowa w utworze: Eden i nawiązujący do niego każdy ogród oraz każdy zielony zakątek; * określa adresata utworu; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * dzieli się wrażeniami po wysłuchaniu piosenki. 	<ul style="list-style-type: none"> * wyszukuje w tekście fragmenty, w których podmiot liryczny ujawnia swoje uczucia; * potrafi wskazać wyznaczniki liryki inwokacyjnej; * samodzielnie dokonuje analizy wersyfikacyjnej. 	<ul style="list-style-type: none"> * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się.
<ul style="list-style-type: none"> * E. Stachura <i>Życie to nie teatr</i>, s. 270, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego; * podręcznik do kształcenia językowego s. 82–86. 	<ul style="list-style-type: none"> * dzieli się odczuciami po przeczytaniu wiersza; * wyszukuje w tekście fragmenty mówiące o ja i ty lirycznym oraz charakteryzuje podmiot i adresata utworu; * omawia relacje podmiotu lirycznego z adresatem; * wypowiada się na temat stosunku podmiotu lirycznego do świata i ludzi; * z pomocą nauczyciela wyszukuje w utworze środki stylistyczne: metafory, anafory; * wie, że wiersz jest przykładem liryki inwokacyjnej; * bierze udział w dyskusji; * podaje przykłady sytuacji, w których udawanie krzywdzi innych i ocenia takie postępowanie; * wykonuje zadanie 9, s. 272. 	<ul style="list-style-type: none"> * na podstawie uzyskanych informacji omawia odmiennosc rozumienia stwierdzenia <i>życie to jest teatr</i> w wierszu Stachury i w tekstach wcześniejszych autorów; * ma wiele dojrzałych przemyśleń na temat wiersza i dzieli się nimi z kolegami; * omawia postawę podmiotu lirycznego i adresata, cytując właściwe fragmenty utworu * wymienia wartości, jakimi kierują się w życiu * wskazuje na kontrast, który stanowi podstawę organizacji tekstu; * dostrzega powiązanie między prawdą a byciem sobą, kłamstwem a udawaniem; Wyjaśnia frazeologizm <i>mieć duszę na ramieniu</i>; * wnikliwie wypowiada się w dyskusji. 	
<ul style="list-style-type: none"> * A. Świrszczyńska <i>Szekspir. Poskromienie złoŃnicy</i>, s. 272; * W. Szyborska <i>Miłość szczęśliwa</i>, s. 273; * T. Dąbrowski <i>Miłość nie trwała długo</i>, s. 276, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego. 	<ul style="list-style-type: none"> * czyta ze zrozumieniem przypis; * wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów obcych</i> znaczenie terminu <i>feminizm</i>; * formułuje własnymi słowami główne założenia feminizmu; * opisuje sytuację liryczną; * opisuje reakcję męskiej publiczności, komentuje ją i ocenia; * omawia prawdopodobne reakcje mężczyzn-widzów w XVI wieku; * określa stosunek podmiotu lirycznego do opisanej sceny; * wie, że wiersz jest przykładem liryki pośredniej. 	<ul style="list-style-type: none"> * określa epokę i czas historyczny twórczości Szekspira; * wnioskuje, że wiersz odwołuje się do popularnej interpretacji komedii Szekspira; * charakteryzuje postawę dziewczyny; * wnioskuje, że spór płci dotyczący oczekiwanych ról społecznych, postaw i dominacji nie stracił na aktualności; * wskazuje sformułowania świadczące o nastawieniu podmiotu lirycznego; * potrafi wymienić wyznaczniki liryki pośredniej; 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych: rozwój moralny
	<ul style="list-style-type: none"> * zabiera głos w dyskusji; * czyta ze zrozumieniem wiersz; * charakteryzuje stan miłości szczęśliwej; * opisuje zaobserwowane zachowania i uczucia postronnych w towarzystwie zakochanych; * określa przyczyny rzadkiego występowania szczęśliwej miłości; * wyszukuje środki artystyczne i określa ich funkcję; 	<ul style="list-style-type: none"> * przedstawia swoje dojrzałe przemyślenia na temat miłości; * wyszukuje w tekście określenia charakteryzujące zakochanych; * omawia stosunek ludzi do zakochanych, cytuje odpowiednie fragmenty utworu; * wymienia zmiany, jakie zaszłyby w różnych sferach życia, gdyby wzięto przykład z zakochanych * dostrzega w wierszu ironię skierowaną przeciwko ludziom niezakochanym szczęśliwie. 	

	<ul style="list-style-type: none"> * klasyfikuje wiersz jako przykład liryki pośredniej. * wyjaśnia znaczenie tytułu <i>Wypieki</i>; * charakteryzuje podmiot liryczny; * rozumie, opisuje sytuację liryczną; * wypowiada się na temat reakcji podmiotu na zawód miłosny; * wypowiada się na temat uczuć, jakie mogą towarzyszyć podmiotowi lirycznemu; * dostrzega fragmenty będące cytatami wypowiedzi ukochanej podmiotu lirycznego; * wie, że utwór jest przykładem liryki bezpośredniej i wiersza białego. 	<ul style="list-style-type: none"> * cytuje fragmenty, w których podmiot liryczny ujawnia swoje uczucia; * wypowiada się na temat powtórzeń i zastosowania w nich nieosobowych form czasownika; * omawia aluzję literacką; * dostrzega wpływ poezji Różewicza na styl, język i sposób przedstawiania tematu * cytuje fragment, w którym zastosowano ironię i wyjaśnia go; * potrafi wymienić wyznaczniki liryki bezpośredniej i wiersza białego. 	<ul style="list-style-type: none"> człowieka, społeczeństwo i kultura; * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; * tworzy spójne wypowiedzi ustne oraz pisemne; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * uwzględnia w analizie specyfikę tekstów kultury przynależnych do następujących rodzajów sztuki: literatura, muzyka.
* M. Ehrmann <i>Desiderata</i> , s. 280, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> * wyjaśnia tytuł na podstawie przypisu; * wymienia postulaty zgromadzone w utworze; * określa formy czasowników, wyjaśnia ich funkcję; * wyjaśnia prawdopodobne przyczyny włączenia tekstu do modlitewnika; * rozumie problematykę utworu; * wypowiada się na temat popularności i aktualności dzieła; * dzieli się wrażeniami po wysłuchaniu nagrania. 	<ul style="list-style-type: none"> * wymienia wartości określone w tekście jako istotne w życiu człowieka i decydujące o jego jakości; * porównuje wartości ujęte w <i>Desideracie</i> z dekalogiem i wartościami zawartymi w <i>Przesłaniu Pana Cogito</i>; * wyszukuje środki stylistyczne wskazujące na zastosowanie w tekście stylu artystycznego. 	
* test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 282.	<ul style="list-style-type: none"> * rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40%. 	* rozwiązuje test poprawnie w 95–100%.	

Treści nauczania	Opis oczekiwanych osiągnięć ucznia		Wymagania wynikające z podstawy programowej Uczeń:
	podstawowych Uczeń:	ponadpodstawowych Uczeń:	
* wprowadzenie do rozdziału 7. pt <i>W świecie prasy i innych mediów</i> , s. 285; * K. Kąkolewski <i>Bezruch, cisza i ciemność</i> , s. 286, podręcznik do	<ul style="list-style-type: none"> * dzieli się swoimi wrażeniami i odczuciami po przeczytaniu tekstu; * wypowiada się na temat czytanych i lubianych czasopism, cenionych audycji radiowych, programów telewizyjnych i internetowych portali informacyjnych, znanych i poważanych publicystów; * streszcza w porządku chronologicznym opisane w reportażu historie <i>podrzutków</i>; * określa czas i miejsce wydarzeń; 	<ul style="list-style-type: none"> * ujawnia swoje dojrzałe refleksje po przeczytaniu tekstu; * zna nazwiska czołowych, uznanych publicystów polskich; * regularnie czyta wybrane czasopisma; * na podstawie tekstu wnioskuje, że autor reportażu poznał Helenę, jej przybraną rodzinę i gospodarza B. oraz rozmawiał z nim o powojennych skutkach pozostawienia w lesie starego Z.; * odnajduje w tekście wypowiedzi, które wskazują na możliwość, że autor był świadkiem wesela Haliny; * określa funkcję posłużenia się różnymi typami narracji 	<ul style="list-style-type: none"> * odbiera komunikaty pisane i mówione; * rozumie komunikaty o skomplikowanej organizacji; * opisuje uczucia, które budzi w nim dzieło; * korzysta ze słowników: j. polskiego, frazeologicznego, terminów literackich – w formie książkowej i elektronicznej; * wyszukuje w wypowiedzi potrzebne informacje oraz cytuje odpowiednie

kształcenia literacko-kulturowego.	<ul style="list-style-type: none"> * określa w przybliżeniu czas powstania reportażu; * wyszukuje podobieństwa obu relacji; * wyszukuje fragmenty różniące się typem narracji i czasem czasowników: narracja pierwszoosobowa i trzecioosobowa, czas teraźniejszy i przeszły; * wnioskuję, że czas teraźniejszy odnosi się w większości do wydarzeń bieżących, przeszły – do minionych; * wymienia dostrzeżone cechy języka tekstu: prosty, obrazowy; * wskazuje fragmenty, które wzbudziły jego największe emocje; * wypowiada się na temat ilustracji publikowanych wraz z tekstem reportażu. 	<ul style="list-style-type: none"> i formami czasowników; * wnioskuję o znaczeniu dla autora wydarzeń wojennych dotyczących rodziny Z.; * wypowiada się o wpływie zastosowania czasu teraźniejszego na odbiór czytelnika; * wyszukuje środki artystyczne zastosowane w utworze; * wyjaśnia znaczenie tytułu; * omawia puentę reportażu; * odczytuje intencje wypowiedzi; * wypowiada się na temat przyczyn aktualności reportażu. 	<ul style="list-style-type: none"> fragmenty tekstu; * rozpoznaje wypowiedzi o charakterze emocjonalnym i perswazyjnym; * rozpoznaje intencje wypowiedzi; * podejmuje refleksję nad znaczeniami słów i dąży do ich dokładnego rozumienia; * rozpoznaje problematykę utworu; * uwzględnia w interpretacji potrzebne konteksty, np. biograficzny, historyczny; * charakteryzuje postać mówiącą w utworze; * przedstawia najistotniejsze treści wypowiedzi w takim porządku, w jakim występują one w tekście;
* R. Kapuściński, <i>Wojna futbolowa</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 293;	<ul style="list-style-type: none"> * wypowiada się na temat swoich wrażeń i odczuć po przeczytaniu tekstu; * określa miejsce opisywanych wydarzeń i wskazuje je na mapie; * określa czas i okoliczności wydarzeń; * streszcza przebieg rozgrywek sportowych; * wymienia sposoby wspierania drużyny i wpływania na wynik meczu stosowane w Ameryce Łacińskiej i ocenia je; * przedstawia stosunek mediów i Salwadorczyków do samobójstwa Amelii Bolanios, określa jego przyczynę i wyraża opinię o <i>bohaterstwie</i> dziewczyny; * wypowiada się na temat sposobu prezentowania wydarzeń w tekście. 	<ul style="list-style-type: none"> * ma wiele dojrzałych przemyśleń oraz wnikliwych obserwacji po przeczytaniu tekstu i dzieli się nimi z kolegami; * wymienia teksty Kapuścińskiego poznane w szkole i poza nią; * dostrzega związki przyczynowo-skutkowe i przedstawia je na przykładach z tekstu; * potrafi wyjaśnić związek futbolu z polityką w Ameryce Łacińskiej; * porównuje znaczenie futbolu w Ameryce Łacińskiej i Europie: zachowania kibiców i ich przyczyny, skutki wygranego lub przegranego meczu; * odczytuje intencje wypowiedzi. 	<ul style="list-style-type: none"> * ze zrozumieniem posługuje się pojęciami dotyczącymi wartości pozytywnych i ich przeciwieństw; * operuje słownictwem z określonych kręgów tematycznych (na tym etapie rozwijanych i koncentrujących się przede wszystkim wokół tematów: rozwój moralny człowieka, społeczeństwo i kultura, Polska); * przypisuje czytany utwór do właściwego rodzaju literackiego; * czerpie dodatkowe informacje z przypisu; * dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne;
* W. Staszewski <i>Bycze jądra z grilla</i> , podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 299;	<ul style="list-style-type: none"> * wypowiada się na temat lubianych przez siebie potraw; * przedstawia swoje wrażenia i odczucia po przeczytaniu tekstu; * określa temat wywiadu; * wymienia nowe dla niego informacje, uzyskane po przeczytaniu wywiadu; * potrafi określić, co go w tekście zainteresowało i uzasadnić swoje stanowisko; * wyszukuje w <i>Słowniku języka polskiego</i> znaczenia wyrazu <i>wywiad</i> i wybiera właściwe, definiujące tekst; * wypowiada się na temat wiarygodności informacji podawanych przez M. Nowaka; * wypowiada się na temat sposobu prowadzenia wywiadu przez dziennikarza; * wykonuje zadanie 8, s. 170–171 z podręcznika do kształcenia językowego. 	<ul style="list-style-type: none"> * podaje przykłady potraw charakterystycznych dla kuchni różnych narodów; * określa zakres obowiązków recenzenta kulinarnego; * wie, w jakim źródle znaleźć wyjaśnienie wyrazów <i>kulinarny</i>, <i>kulinaria</i>; * komentuje i wyjaśnia cytat: <i>kuchnia należy do sztuk pięknych</i>; * samodzielnie wyszukuje w <i>Słowniku wyrazów bliskoznacznych</i> synonimy wyrazu <i>wywiad</i>; * wie, w jakim źródle znaleźć znaczenie słów <i>wywiad</i>, <i>interview</i>; * dostrzega subiektywizm wypowiedzi M. Nowaka. 	<ul style="list-style-type: none"> * tworzy spójne wypowiedzi ustne (monologowe i dialogowe) oraz pisemne; dostosowuje odmianę i styl języka do gatunku, w którym się wypowiada; * stosuje zasady organizacji tekstu zgodne z wymogami gatunku, tworząc spójną pod względem logicznym i składniowym wypowiedź na zadany temat; * tworząc wypowiedzi, dąży do precyzyjnego wysławiania się; * dostrzega w wypowiedzi ewentualne przejawy agresji i manipulacji; * omawia na podstawie poznanych tekstów kultury podstawowe, ponadczasowe zagadnienia
<i>Era cyberwojen</i> ,	* wymienia standardowe postępowanie podnoszące poziom	* wypowiada się na temat różnego rodzaju nagrożeń, na jakie	

<p>podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 303.</p>	<p>bezpieczeństwa użytkowników komputera, m.in. stosowanie systemów antywirusowych; * dzieli się swoimi odczuciami i refleksjami po przeczytaniu tekstu; * przedstawia wydarzenie będące przyczyną napisania artykułu; * wymienia informacje o <i>Stuxnet</i>; * wypowiada się na temat przyczyn i słuszności niepokoju Kasperskiego; * wymienia korzyści firmy wynikające z obawy przed cyberterroryzmem.</p>	<p>zarażeni są użytkownicy komputera; * ma wiele wnikliwych przemyśleń na temat przeczytanego tekstu i dzieli się nimi z kolegami; * potrafi wyjaśnić, czym była i co zawierała <i>puszka Pandory</i>; * wyjaśnia znaczenie porównania <i>Stuxnet</i> do <i>puszki Pandory</i>; * wyjaśnia znaczenie terminów wymienionych przez Kasperskiego; * rozumie intencje wypowiedzi; * wyszukuje w tekście dowody wskazujące na manipulację.</p>	<p>egzystencjalne, np. miłość, przyjaźń, śmierć, cierpienie, lęk, nadzieja, wiara religijna, samotność, poczucie wspólnoty solidarność, sprawiedliwość, solidarność, sprawiedliwość; dostrzega i poddaje refleksji uniwersalne wartości humanistyczne; dostrzega zróżnicowanie postaw społecznych, obyczajowych narodowych, religijnych, etycznych kulturowych i w ich kontekście kształtuje swoją tożsamość.</p>
<p><i>Cyberprzemoc wśród młodzieży</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 305.</p>	<p>* dzieli się odczuciami po przeczytaniu tekstu; * wypowiada się na temat swojej dotychczasowej wiedzy o zjawisku cyberprzemocy; * wyjaśnia, na czym polega cyberprzemoc i opisuje jej przejawy.</p>	<p>* ma wiele dojrzałych przemyśleń i głębokich refleksji po przeczytaniu tekstu; * podejmuje próbę sformułowania motywów i celu stosowania cyberprzemocy przez jej sprawców; * opisuje zachowania i emocje ofiar.</p>	
<p><i>Prapradziectwo</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 312,</p>	<p>* wypowiada się o swoich wrażeniach po przeczytaniu notatki; * wypisuje w punktach fakty podane w notatce (zad. 5, s. 312); * zna cechy notatki prasowej; * omawia funkcję notatek prasowych, wskazując na ograniczenie się dziennikarza do prezentacji faktów; * wyszukuje notatki w przyniesionych na lekcję gazetach; * wypowiada się na temat zjawisk opisanych w notatce <i>To warto wiedzieć</i> i ocenia je.</p>	<p>* wymienia elementy kompozycyjne notatki prasowej; * wypowiada się na temat funkcji fotografii; * omawia relację między tekstem a fotografią; * omawia podobieństwa i różnice pomiędzy przykładowymi notatkami prasowymi; * ma wiele dojrzałych przemyśleń w związku ze zjawiskiem konsumpcjonizmu.</p>	
<p>Test <i>Sprawdź swoją wiedzę</i>, podręcznik do kształcenia literacko-kulturowego, s. 314.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 60% lub więcej; * rozwiązuje test poprawnie w 40%.</p>	<p>* rozwiązuje test poprawnie w 95-100%.</p>	

